

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהי אֹר וַיְהי אֹר. וירא אלהים את האור כי טוב וגו'. בזהר חדש ר"ט ע"ד ח"ל ר' חייא פתח אור זרוע ללדיק וכו'. הקב"ה ראה שהעולם אינו יכול לעמוד בלתי היסוד ואיכסו היסוד שהעולם עומד עליו הוא הלדיק שנאמר ולדיק יסוד עולם וזהו יסוד ראשון וכו'. והוא נקרא אור שנאמר אור זרוע ללדיק. ועוד ממה דכתב וירא אלהים את האור כי טוב נאמר כאן כי טוב ונאמר להלן אמרו ללדיק כי טוב וכו'. והנה להבין ענין זה היא כי מה שבחי' לדיק הוא נקרא טוב שמעתי מפי מחו' מ"ו הרב החסיד מפורסם בוינא קדישא מ' יחיאל מויבל זלה"ה מ"מ דק"ק זלאטשוב כי הנה נודע כי מדת היסוד אינה בעלמה מדה כענין שאר המדות. רק שהיא כללות המדות ר"ל כשכל המדות נכלל'ס יחד בחי' כללותם נקרא יסוד ולזה נקרא כל כנוע לפי שכללים בו כל ה' מדות שכל אחד כלול מו' שעולה כל. ולזה ג"כ כל א' מהמדות כלול מכל המדות כי זוהי זה לא היו יכולים להכלל ביחד כיון שהמדות בעצמם הם הפכיות וגדויות זה מזה כמו מדת החדש שהוא נגדות למדת הגבורה וכן בשאר. אמנם כאשר כל א' כלול מכולם לזה היטב יכולים להכלל כולם ביחד ואז ממילא נעשה מדת היסוד מכללותם כג"ל. והנה כשיש חלילה שום איזה דבר רע באיזה מדה מהמדות גם באיזה מדה מהמדות הכלולים במדה זאת טוב כיון שאין שלימות במדה זאת אין יכולת בה להכלל עם שאר המדות. ונראה חסרונן במדת היסוד. ולזה היטב נקרא היסוד טוב לפי שהוא מורה על כל המדות בהם בשלימותם ועובם ואין בהם שום דבר רע כלל. ולזה ג"כ נקרא חי כנוע שמורה ג"כ שכל המדות אין בהם שום פגם ומיתה ח"ו רק כולם דבוקים בחיים וזהו בחי' היסוד כנוע, שהלדיק נקרא שומר הברית שהוא בחי' היסוד כנוע מיוסף הלדיק שהוא הוא נקרא לדיק על ששמר הברית כנוע לפי כשהבחי' יסוד הוא בשלימותו מורה על שלימותם ועובם על כל המדות כג"ל ע"כ דברי קדשו*). (ס' דברי משה פ' בראשית. ופ' בשלח. מהה"ק ר' משה האבד"ק דאלינא. והה"ק ר' יצחק מראדנוויל היה חתנו) :

החורס

(*) ובס' גנוי יוסף להגה"ק ר' יוסף זללנה"ה האבד"ק אלעסק בס"ס בקונטרס דברים נחמדים כ' ח"ל. אמר הרב"ש (הוא רבינו הגעש"ט זלה"ה) פירש הנגמרא הדבק במדותיו ולא אמרו למדותיו כי העיקר העצמות שדבק האדם בפנימיות והוא תיות של המדות ולא ידבק בחיצוניות המדות כ"א הוא מדבק דרך המשל למדת החדש בחיצוניות א"כ אינו מדבק בגבורה שבחיצוניות הם פרודים אם הוא חסד אינו גבורה אבל בפנימיות כתיב אני ה' לא שפתי וגכלל הכל א"כ האדם הרואה לעבוד את השם לריך לדבק בפנימיות החיות של המדות ששם כלול כל המדות שהחיות הוא א"ס ב"ה וא"כ בתחד נכלל הגבורה וכן בגבורה נכלל החדש. ופי' הרב כיוד הכללות והוא כי מדת החדש הוא התפשטות ודרכו להטיב לכל והוא כוד האהבה כמוד"א והאבה עולם אהבהך על כן מבכהך חסד א"כ מוי שמדבק עלמו בחיצוניות החדש יש באפשר שלא יבחין בין חסד לחסד ויהיה אוהב לכל בין טוב ובין רע ח"ו דרך משל חסד הוא השפעה ויש השפעה בענין יוצאים ויש השפעה בענין נחית מומן ואם ח"ו אינו יובחין ויהיה הכל בהשפעה שיהי לטוב ורע ויכול להיות רשע גמור ח"ו אף שיהיה בו מדות טובות ג"כ והוא שאנחנו רואים

התורה מסיימת לעיני כל ישראל ומתחלת בראשית כי הנה משה שובינא דמלכא אהרן שובינא דמטרוניתא הפירוש כי משה שהוכיח את ישראל בדברים קשים תמיד ממרים הייתם עם ה' מיום דעתי אחכם והרבה דברים קשים כי עם קשה עורף אחת ולפניו יתנרך היה מתחבט בכל זיות וזיות בשביל ישראל ומסר נפשו עליהם כ"ח"ש ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת כי היה שובינא דמלכא ולא היה מקרב את ישראל לעיניהם רק לפני ה' שהיה שובינא שבפני ישראל שיבת אותם לעיניהם מיד וקרבים עליהם ואהרן היה שובינא דמטרוניתא שבפני ישראל שיבת אותם לעיניהם מיד וקרבים מאד ואמר להם אחם טובים מאד ומאד אחם עם קדוש ועי"ז קרבים להשיח"ש ח"ש ולכל יד החזקה אשר עשה משה שפשה והראה גבורה שמורה יד החזקה לנו שהוכיח אותנו בדברי קשים כגיד' זהו ה' רק לעיניהם כל ישראל בפניהם ה' מוכיחם (אבל לפני אל) (אחר המעתיק שלשה חיבות אלו נראה מייחרין) כי אלהים עשה שיראו מלפניו אבל לפניו ית' מסר נפשו עליהם כנ"ל. וכן כמעתי י"ש ל נהגוגיד הק' מו"ה ידיאל ביכר ז"ל שגלמוד הלמוד עם תלמיד בפניו אומר לו דברי קשי' ומבזהו מאד חף שבאמת הוא תלמיד טוב וכשנאל אביו על לימודו מבזה הרב מאד בפני אביו רק לעיני התלמיד כדי שלמוד יותר מבזה אותו כדי שיקבל עול תורה ויראה יותר. ח"ש ולכל יד החזקה שמורה גבורה דברים קשים עשה משה לעיני כל ישראל בפניהם ובראשית אוחיות שב ביראת כ"כ בתקונים עשה משה זה כדי שיהיה יושבים ביראת ה' אבל הברירה ה' להיעיב ובכל דבר כחוב וירא אלהים כי טוב (זרע קודש פ' בראשית ורמז פ' פרה מהה"ק מראשין) :

בראשית ברא אלהים וגו'. ברא אלהים ולא אמר ברא ה'. שבהחלה עלה במחשבה לבראיתו במדת הדין וראה שאין העולם מתקיים והקדים מדת הרחמים ורפה למדת הדין יעו"ש ברש"י. ואי ואהובי הגלה לכס ענין עמוק מה בלמדתי ביום אחמול בליגה בחלום. ואין לי רשות לגלות כל עיקר אך אפשר קצתו. כמ"ש כמה פעמים בפרשת בראשית ברא ה' אין מדרש בלא חידוש אמת שביכול ב"ה ברא את העולם בשם ה' בשביל הבחירה שבהתשלמות השם ה' יכולת ביד האדם לעשות מאד אלהים אחרים כמ"ש (עקב י"א) וסרתם ועבדתם אלהים אחרים ובשם הוי"ה ב"ה אינו יכול להיות שום טעות מנר שהשם הוי"ה ב"ה הוא האב שמהם את הכל וזהו ש' אינו לעשות מאד הידיעה הברורה באב אבל השם אלהים הוא המלוכה כמ"ש (משלי כ"ט) מלך במשפט יעמיד ארץ והמשפט

שם אנשי בעלי דרך והם הולכים אחרי עיניהם והוא כי הם בעלי החסד מחלוציות אבל העיקר לדבק בפנימיות החסד א"כ נכלל הגבורה בהחסד והוא כי קו ימין של הגבורה הוא מלמס השמאל של החסד והיא החסד הרע שלא להתרשט יותר. א"כ הוא עומד בחסד הטובה וזה הכללות הגדולה בחסד. וכן הכללות החסד בגבורה הוא ג"כ בענין זה. כי אם הוא רומה לעשות גבורה דהיינו ליטל כשהיו הצ"ד דין מיתה לרומה או לשאר חייבי מיתות היה הפעולה להגדיל הנצירות בהם מתעורר בעל העצירה ונקט חוקק לחלוציות להשפיע להם הגבורות והצ"ד התחיקי הגבורות בהם בגבורה עשה שחובי אוחו. וממילא היה נכפי' בגבורות כל בעל העצירה ומתחיק ובה לחי עוה"ב. וזה הוא החסד שכלל בגבורה א"כ בכל מקום לריך לקרב הימין ולדחות השמאל הן בחסד הן בגבורה וזהו שאמרו יר חטוק ואשה תהא השמאל דוחה וימין מקרבה ולא אמרו (שם בסוטה דמ"ז) דוחה בשמאל אלא הדור כלשון הוה שירחה שמאל בכל ענינים וימין מקרבה והבן עכ"ל :

והמשפט (הוא) לאלהים הוא כמ"ס (תהלים נ"ח) יש אלהים שופטים בדרך. וזהמלכיה יכול האדם לעשות כשאנו יודע בצירור את המלך יכול לעשות על אדם אחר שהיה המלך והבן אחי ובהכרחיות היה לברוא את העולם בשם אלהים מוחמת שבשם הוי"ה ב"ה אין בו דין. וראה שהעולם יחטאו מזד שנבראו בשביל הבחירה ולקבל שכר. ואלו היה נברא העולם בשם הוי"ה ב"ה לא היה העולם מתייראים ומותפחדים לחטוא. מזד שבשם הוי"ה ב"ה אין בו דין ומשפט ולזה נברא בשם אלהים והמשפט לאלהים הוא ויראים מהדין ומושכט ומותפחדים לחטוא. והשם הוי"ה ב"ה הוא המגין והמליל אותנו מן הדין והמשפט כמ"ס (תהלי"ק"ה) עזרי מעט ה' עושה שמים ודרך. אבל באמת הוי"ה ואלהים הם שמוטיו של הקב"ה בלי שום חילוק ופירוד ח"ו. אך שהשם הוי"ה ב"ה הוא כולו רחמים. ולזה פירש רש"י ז"ל ראה שאין העולם מתקיים במדת הדין שיהיה מדת הרחמים למדת הדין. וכמ"ס ביום עשות הוי"ה אלהים ארץ ושמים יע"ש שהאריך: [זה הוא חידושי תורה מבנו הה"ק ר' יצחק מראדוויל זללה"ה מספרו אור ילחק על אבות]. ובספר זאת זכרון לנ"ח ח"ו וז"ל שנתחלה עלה ברעו לברוא במדת הדין. והקשה מורי [ע"י טעם אלימלך פ' האזינו] הלא לא ברא הקב"ה את עולמו אלא להעניב [ע"ש מה שח"י לעצמו. ולפי הנ"ל מיושב. המאסף]:

אחרי אגלה עוד נפלא. שלמדתי ביום אחרון בלילה בנן עדן העליון בחלום מה ששאלתי שמפני מה כל הברואים שנבראו בעולם ה' נאמר בתורה. ובראית שרפים ואופנים וחיות הקודש וכל לבאות העליונים שהאומות מהמינים דהיינו בגלגלים ומזלות עד אין חקר בהם גדולים מאוד וחיים וקיימים לעד לא מכרו בחור. וזה הברירה השפלה והנבזה שהוא כלל עובר נאמר בתורה וה' ריאה עליונה לא נאמר בתורה וה' יבו טעם אמת מולד שכל העולמות עליונים נבראו אך במחשבה ולזה אינו באפשרי ה' להשלות על הכתב מלד שהמחשבה של בורא עולמות אינו בשום הכינה כלל ואיך היה אפשר להשלות זו המחשבה לכתוב בתורה אבל זה העולם נברא באמירה כמ"ס רז"ל (אבות כ"ה מ"א) בעשרה מאמרות נברא העולם. וכמ"ס (בראשית א') ויאמר אלהים יהי אור. יהי רקיע וכן כל הברואים לכן היה באפשרי לכתוב כל הברואים כמו שאמרו ז"ל (ב"ב דט"ז) הסי"ת חומר ומשה כותב. ה' היו שכתב אלו הדברים: והיה באמירה אבל המחשבה לא היה באפשריות משה שיכתבה שלא היה למשה מפיסה בהמחשבה כלל והבן. ושאלתי עוד ולמה לא נברא זה העולם ג"כ במחשבה כמו העולמות העליונים שנבראו במחשבה. והשיבו לי מזה הטעם כי באם היה נברא זה העולם ג"כ במחשבה לא היה בריו כמ"ס חירון על קושיה הרמב"ם ז"ל (הלכות תשובה פ"ה ה"ה) בענין ידיעה ובחירה שאם ידע הקב"ה שיחטא האדם אם כן מוכרח הוא לחטוא. אמנם שהידיעה שיחטאו אינו מכריח מלד שהיה מחשבה קדומה אברהם חרעו אחריו שיעשו את הטוב. ואלו היה זה העולם נברא במחשבה והיה זה המחשבה שיחטאו ומחשבת בריאת האדם בשם והיו שני מחשבות קדומות שוות ולא היה בחירה והיו מוכרחים לחטוא והיה נשאר הקושיא שידע כביכול ב"ה שיחטא אדם ולמה בראו משא"כ עכשיו שנברא בדיבור אזי אין הידיעה מכריח את הדיבור ונשאר האדם שנברא בדיבור אלא הבחירה וביד האדם הוא לעשות כחפזו. אם הטוב אם הרע ח"ו. ותבין אחי כי המה דברים עמוקים מאוד וזה גודל התענוג שמקבל האין סוף אחימי מזה האדם השפל והנבזה ובחומר עכור ואשר לפתח חטאת רובן. ועכ"ל הוא מואס ברע ובזחר בטוב אין לך נחת גדול ליוצרו יותר מזה והבן. מאבי הה"ק ר"ר יחיאל ביכל זלל"ה ז"ע. בפסוק (משלי י"ט) רבות מחשבות בלב איש ועלת ה' היא תקום עלת ה' לעולם תעמוד מחשבות לבו לדור ודור [תהלים ל"ג] כי הוא אמר ויהי הוא לזה ויעמוד כו' [שם] כי יעקב בחר לו יהי תגאל לסגולתו (שם קל"ה) ה' יו

רבות מחשבות לטוב ולרע הם בלב אדם. אבל הבחירה נתנה ביד האדם להכריח לטובה . והדיעה בהיתה שיחטא האדם אינו מכריח וזהו ועלם ה' היא תקום היינו שאינו מכריח ועלם ה' לעולם תעמוד . זו המחשבה שידע שיחטא היא עומדת לנגד בלי הכרח להזדהו . כי יכולת האדם לעשות כבחירתו . ואע"פ שמחשבות לבו לדור ודור . כביכול ב"ה הוא היודע בכל דור שיחטאו אבל זה הדיע' אינו מכריח שיחטא וזהו כי הוא אמר ויהי . הוא ברא את העולם באמירה וזהו כי הוא אמר ויהי הוא לזה ויעמוד שכלי פועל ושלל להכריח את האדם . ולזה הוא זיכולתו לעמוד נגד הבחירה ולמאוס ברע ולבחור בטוב ולקיים מצותיו . וזהו כי ראו הקדוש וזהו הנתינת טעם כי יעקב בחר לו יה ישראל להגלותו הכח שבמקור יכולים אהנו לטול מהמקור וזה שאינו נמלא בהמקור אין אהנו יכולים לקבל . והבחירה ג"כ נמלא בהמקור וזהו כי יעקב בחר לו יה הבחירה של כביכול ב"ה הוא ביעקב שבחר לו יה ודל' . כמ"ס (מלאכי א') הלא אח עשו ליעקב ואוהב את יעקב ואח עשו שנאמר מזה נראה שמלמס כבודו יתב' בענין בחירה . ומה המקור נוטלים אהנו הבחירה למאוס ברע ולבחור בטוב כמו שהוא בהמקור את יעקב אהבתי הוא הטוב . ואח עשו שנאמר הוא הרע . וזהו ואמרתם הלא אח עשו ליעקב שהוא לשון אוי שהיה לו לומר וכי תאמרו . כמו וכי תאמרו מה נאכל (ויקרא כ"ה) אך ואמרתם הוא נגד תחבולות ה' וזהו בענין הבחירה הוא ואמרתם הלא אח עשו ליעקב . וזהו הבחירה של כביכול ב"ה שבחר לו יה ישראל לעם סגולתי . דווקא וכמו שאח עשו ליעקב ובחר את יעקב . ושואל את עשו . וזה הכח אהנו יכולים לעמוד נגד הבחירה ולמאוס ברע ולבחור בטוב כי זה אהנו לוקחים מהמקור הקדוש . (אור ילחך אבות פ"ב מ"א) :

ויברך אותם אלהים ויאמר להם אלהים פרו ורבו וגו' (*) ואבג דאחי לירי דברי הה"ק המגיד

(*) ולשלימות ולחבנת רברים הישב הגני מעתיק ריש רברי הה"ק ר' מ'שולם פייבוש הלוי וצלה"ה מובערו תלמידו של הה"ק א"א הרב ר' יחיאל מיכל וצלה"ה מולאמשוב . כפי שנרשם בס' ליקוטים יקרים כמו שיראה המעיין כי הם מקושרים ומשולבים זב"ו . וגם שנכלל בתוך רברים האלה חי' תורה מסין הה"ק ר"ם וצלה"ה :

וה"ל אני הכותב למען אהבת עמיתי ורעי אשר מעודי גדלתי בצורת ה' ויראתו לפי קט שכלנו וגבה קורא בינינו . ובעת הפרדו מאחי בקש ממנו להעלות על הכתב יוסף דברי אמת ואמונה הנשמע מפי משכילי הדור . אגבי מוסת בעלי דוח"ק אשר עיני ראוי ולא זר כמלך אלהים פחדם ויראתם וכולם מונעין אחד שמו ה"ה האלהי ריב"ש זלה"ה ואני לא זכיתי רק לראות פני תלמידו האלהי ר' רוב בעיר זלה"ה ואחר זה בא אלי פתני קודש מדברי קדשו המלהיבים התרידים לעבודת הש"ת . ואני כמה פעמים הייתי לפני האל האלהי ר' מנחם מענדל מפרעמישלן ע"ה זלה"ה וי"ע . ובזאת להכיל בין המחטים ובין החיים אשר שמעתי מפה ק"ק בן של קדושים לדיק בן לדיק הרב המושלג האלהי מו"ה יחיאל מיכל נ"י . ובאמת יש בדור הזה אנשי ללון וכושרין בתחמה כמו שהיו בזמן האר"י וזלה"ה אנשים כאלה כמ"ס הרח"ו זלה"ה ואני מעודי נדבק לבי באמונת חכמים האלה וחבירי נדבק לבס ג"כ באמונתם אשרי מי שבחר באמתתם וכדבריהם אוי להם לרשעים שפרקו עול תורה ויראת הש"י מעליהם ומראים עלמם לדיקים ומלשינים במלאכי אלהים בשקרים וכזבים שבזים מלצם וגפשי יודעת מאוד רשעם ורעתם כי רבים מהם בעלי עבירה ביחוד ר"ל מהם בעלי גאווה וקנאה אשר מקנאדם נותנים

המגיד ר' יחיאל מיכל זללה"ה ששמעתי נופ"ק בחג שבועות של שנה זו שנת תרל"ה לפ"ק ששכתי שם בחג השבועות ושבת שאחריו ואמר דרוש ארוך בין מנחה של יום ה' למעריב של יום ז' בק"ק בראד יע"א בבית המזבח שלו. וידעתי כי חביבין עליך שמעתתא דרב המגיד נ"י. ועלי ביותר וצוית מה שזכיתי לשמוע פא"פ אמרתי להעלות לך על הכתב דבריו שדיבר בזה הענין ששמע שהיה אמר איש א' את תרי"ג מלות ואמר הרב המגיד כד היו נדיחא דעמיה ואמר מה זה האדם אומרים התרי"ג מלות הלא התרי"ג מלות נחמו עיקרם לקיימם לא לאומרם בלבד. ונתחיל במלות ראשונה שהיא ממות פי"ר ושאל אותו שאפרש לו מה זה כפל הלשון פריה ורביה ששמיים ענין אחד. ואני שתקתי מחמת

פגם ומוס בקדשים בשקרים ובזבאים וכבר נבאו נביאי האמת עליהם שהיה"ן כן בדור אחרון במשה"כ (ישעי' נ"ט) וזהו האמת נעדרת וגו' (שם ה') הוי האומרים לרע טוב ולטוב רע וגו'. ובפרט במשנה דסוטה (פ"ט מט"ו) בעקבות נשיחא וכו'. יהיה להם אשר להם ואמרו נפשנו הללנו ובאמת אמרו חז"ל (עירובין דף ט"ז ע"ב) כי בדור הזה אין חוכמה ולא יכול האדם להשיג רק את עצמו. הן חבירו ותלמידיו הנלמדים לקולו בזהב. כי בעוה"ר בזה גבר עון הקנאה וזנאה שבה מגבהות הלב אשר באמת אם היו כל הימים דיו וכו'. אין יכולין לכתוב חללה של רשות כמ"ש רז"ל (שבת ד"ח) ולדעתי רמזו לגבהית הלב שנטה האדם למחוק על מי שחשבו במורגה כי רשות לשון מלכות כנודע (אבות פ"א מ"י) וענין מחשבות הגבוהות לא יספיק פיות האדם כל ימיו לדבר בהם כי עמוק עמוק הוא מאד ומי שרוצה לחפש אחריו לסלקו ולזכות אח"כ למדת השפלות הלב בלב שלם על זה אמרו חז"ל ע"ז (ד"ב ע"ב) עוה גדולה. ובאמת שומעתי כמה בחג השבועות מפי הרב המגיד בזה"מ כ"י שאמר בזה"ל העולם חשבו שמוזה להיות עניו ובאמת מזהו זה לא נאמרה בחורה רק הסורה מספרת שבה משה ובאמת הס"ם העלה בלבם דבר זה שמוזה להיות עניו. כי מקודם מגדיל לב כל האדם בגבוהותו ומדמה לו שהוא למוך גדול וחסיד ולדיק ובעל מדות טובות וישרות. וירא נעים ונחמד. ובאמת לפי מעלתו היה ראוי להיות גדול מכל עמו ולא לפנות עליהם ולא להחגבר עליהם רק שזו מדה גרוע שמלך זה נמאס בעיני העולם שיחזיקוהו לבעל גאווה ובאמת מזהו הוא להיות גם עניו ושפל בדרך ולדבר עם כל ולהיות עלוב מכל ע"כ הוא עושה עצמו עניו. כל זה הוא פיתוי הס"ם כי מתחילה הגביה לבו בקרבו ותקד עד שאלו תחתית ואח"כ הוסיף לו מזהו זו למעלה להוסיף גאווה על גאוותו:

ואמנם באמת ובאמונה מיי שלומד היטב בסכרי מוכר וזכה לשמוע מפי קדושי עליון הכממים השלמים באמת ויש לו מוח בקדקדו ולב חרד לעבודת הש"י לאמיתו ולא לרמות א"ע ולהשקות א"ע. אנוחה ענין זה ברמזים ובקיצור גדול הוא זה כי באמת האדם מוטבע על זה ועלד בזה שיגבה לבו כמו האמרו חז"ל חגיגה (ד"ג ע"ב) ארבעה מיני גאים ואדם מתגאה על כולם וזה מלך הקליפות נפש הרע שנחשבה בו. והש"ת הזמין לי משל אמת ע"ז אם אדם מזה דרך בעגיה וישן ומוהע עמו בעל העגלה על הר א' גבוה ואח"כ כהוא בא על ההר והן הדרך יב"ר כי כבר עבר הזקנה והשיפוע ואח"כ אם נתעורר האדם הישן ואומרים לו שהוא על ההר אינו מאמין מפני שאין רואה שום סימן. כי אלו ראה בראשונה הכפוע שנסע ועלה עליו ידע אבל כעת הוא שוק אלו מהיכי יחיו לו לומר שהוא כבר ואך יתוודע לו אח"כ כשירד מן ההר בשבוע הב' היורדת מן ההר לבקעה יבחין שהיה מתחלה בהר ובאמת הגבוהות נדמה להר גבוה ואילו היה האדם מרגיש באמת שלבו מתגדל בקרבו בודאי היה מבחין זה שיש לו גדלות וגבוהות והוא

מחמת בושם עד ששאל אותו כ"פ ואמרתי מה שפירש"י שם פרו ועשו פירות ואם לא אמר אלף פרו לכד היה משמע שאחד מוליד אחד לכן אמר ורבו שיהיה אחד מוליד הרבה. והאל"ט א"כ יאמר ורבו לאחר ולשתמע שניהם ואמר אח"כ בן הליק המפורסם מ"ה זוסמא"ל שהוא בק"ק הארמפאלי. יש לו בן בק"ק בראד והוא מתפלל במגין של המגיד ואמר שכתוב בתורה בפי' ברוקתי והפירתי אתכם והרציתי אתכם ג"כ כפל. ואמר הרב המגיד שם גם כן קשה וכאלף אחי ואמרתי לו פירש"י שם שפי' יהי-ציתי בקומה זקופה ושאל מה זה קומה זקופה עד שהתחיל לבוא בענין הדברים הכל ואמר באריכות דרכו להסביר הדברים כמה פעמים. וטוב דבריו שבראות העולמות היה בשביל ששעט ותענוג שיקבל השי"ת מזה תענוג גדול שאלל מאתו נשמת ישראל וישתלשל דרך כמה אלפים ורבות עולמות עד בואם אל העי"ה ויתלבשו לבוש חומרי ומשם ומאותו המרחק הגדול יזדכרו ויפקדו ויחדקו אליו במחשבתם באהבתם אותו וקשורים בו בדביקה חשוקה וחפילה וידמה א"ע לאין בהבים שבאמת בעלדי כח הבורא ית"ש שבראם מקיימם הם אין כקודם הבריאם אם כן אין בעולם זולת הבורא ית"ש כמש"ל. ואמר לפי

והוא עלה. אבל האדם מולד על זה ההר שהוא הגבהות כמו שאחז"ל (שם) ואדם מתגאה על כולם ולפיכך דומה לו שאין לו גבהות ואינו בהר כלל. והאריך יבחין זה אם לא שירד מן ההר לגמרי לרגלי ההר על הבקעה ממש דהיינו שירגיל א"ע בכניעה ושפלות בלב ובמעשה והעיקר בלב ויחודע א"ע המאמץ. כי באמת מי שיפתח לו עיני הכרתו רואה שפלותו תמיד ומתבטא א"ע תמיד ק"ו בחושבו בגדלות יורד כל המשה בראשית ב"ה וב"ש אשר מחמת בושם ממנו הוא כאין נגדו מכל וכל. רק מחמת וזהמת הנפש שמעוז עיני האדם מלהביט אל האמת ובזוהמא זו מולד האדם מחטא אדמ"ר אז נדמה לו כל הגבהות בלבו ועיניו טח מראות תמיד יראה ופחד השי"ת בלבו ואינו יודע ואינו מרגיש בגבהות לבו כלל כי הוא נולד וגדל בזה נועט מעט בכל יום גדול מחצירו. אבל השי"ת נתן לנו עלה הגוה למען תגלל נפשו הקדושה מרדת שחת כי הגבהות מזוהמת הנפש וס"ס אשר לנלח יאבדו ואנחנו בני ישראל נעמוד כמש"ה (תהלים ק"ב) המה יאבדו ואחרי תעמוד ואחרי (שם) כפי עבדך ישכנו וגו' ונתן לנו תורתו להגות בה לשמה להיות דבוק בהשי"ת שהוא נעלם בתורתו וכמ"ש בזוהרתורה נקרא על שם האור וגלי מה דאיהו סתום (פי' זוהר ויקרא דע"ב ודע"ג ע"א) כי השי"ת נעלם ונגלה נעלם מעין כל ונגלה בלבויות החפלים והשוקדים תמיד ודורשים תמיד במחשבתם ולבם לדבקה בו באמנעות תורתו ומלוותיו. ועי"ה השי"ת שהוא נעלם בתורתו שהוא שמו מתגלה בלבויות עמו והלב מרגיש אהבתו ויראתו ביותר. וזה נקרא תורה לשמה ר"ל כשמה תורה ר"ל תורה ותראה לתם הנעלם שהוא השי"ת. וכמו ששמעתי מפי הרב החסיד מו"ה גרשון לאלקרי תלמיד האלהי ר' בער ז"ל שאמר בשם רבו על מאמר שאחז"ל [הגיגה ד"ב מדרש ב"ר פ"ג אות ו' ופי"א אות ב' ופי"ב אות ה'] ראה הקב"ה האור שאינו כדאי להשתמש בו וגזו ללדיקים לעת"ל. והקשה האריך גזו ואפי' אקצר דבריו וקושייתו וטוב דבריו שאמר פי' דבריו ר"ל שהתורה היא אור גדול ומתחלה היה האור נגלה ואח"כ גזו הקב"ה בתורה גזו והעלימו שאינו נגלה לטפשים ולאנשים בלתי שלמים והם אינם משיגים הנעלם אבל הלדיקים החרדים לדבריו ודורשי השם וחוקרים אותו כמטמרים כמש"ה (משלי ב') אם תבקשה ככסף וגו'. אז עתיד לבוא עליהם האור. וזהו וגזו ללדיקים לעת"ל ר"ל שעתיד לבוא ללדיקים האור ע"י דרושתם את אש"ת ע"י התורה. ובאמת לה: דק ע"י התורה והמלות לריך תנאים רבים אשר לזאת אנשי דורנו אפילו בעלי התורה הגדולים העלימו

לפי זה הדבר להיפוך ממה שמדמין העולם שלהם הנשמה כשהם אינם דבוקים בצורה ית"ש רק בעיני העולם. והם ים בעיניהם וחשובים בעיניהם גדולים והיאך הם גדולים הלא בין לילה היה וצין לילה אחד וכלל עונר ימיהם ואף צמייהם הם הכל נמלא אם הם ים בדעתם הן באמת אין. לאפוקי אם הם בדעתם אין מחמת דבוקות בצורה כנ"ל. נמלא הם מדבקים כל כוחותם במחשבתם בצורה ית"ש כמקדם. נמלא הם גדולים מאד כי העקף בא לשרשו והוא אחדות א' עם השורש. והשורש א"ס א"כ העקף גם כן אין כוף כי נחבטל במציאות כמשל טיפה אחת שנפלה לים הגדול ובאחה לשרשה וא"כ היא אחת עם מי הים וא"ל להכירה בפני עצמה כלל. ודבר זה לריך להסביר לך בדדמי יותר והוא ע"פ משל שממשל בר"מ פתח דמ"ב שממשל שם מדות העשר של השי"ת. למקור ומעיין ו' חלקים ואמר שם ואי לתביריו חילין מחילין דחקין והדרין מיה למקור יעו"ש שדברי המאמר פשוטים שם במושכל ראשון :

והענין

העליון עין מתנאים חלו הנאמרים במשנה (אבות פ"ו) וידמו שכבר ים להם כולם או מקלחם ונדמה להם שהם באמת בעלי תורה ועי"ז מלעיגים בלדיקי עולם. אבל באמת חלו רצו לעיין קלח בתנאים חלו ולעיין בעלמם היטב יראו שלא זכו אפילו קלח מן הקלח מתנאי קטן שבהם בודאי היה שבים חל ה' והיו דורשים דבר ה' אך ומה הדרך ילכו זה. והתנאים הם רבים אבל הקטן שכולם להיות מופשט מחאיות הזמן במאכל ומשהה ושינה חיוץ ולשבור כוחות הגופניות עד שאפי' בעת המוכרח לדברים הא"ל מתחת ההתלבטות לבו לתורה לעבודת השי"ת למען שמו בזהה לא יחשב חליו הסענוג העו"ז של אותו הדבר כמו א"ל אדם שחם כמו"מ שהריח חיון מרגיש כלל בתענוג קטן של אכילה. וזהו במיעוט תענוג ואינו אומר במעט תענוג רק במיעוט כי למעט חליו רק אפי' ההכרח ימעט דהיינו שירצה תענוג ומשקו דבוקות חלחות בלבו ע"י התורה עד שיכבה זה כשרגא בטהירא אם יהיה לו מעט תענוג אזי יהיה בזה כמו שאחז"ל פסחים (דכ"ט ע"ב) הנאה הבאה לאדם בע"כ. העינה שיהיה לא אפשר ולא מכין ואפי' אפשר שדי רק העיקר לא מכין כידוע הדין זה הכל בעיני המותר לאכול ולשתות ומוכרח זו וג"כ בעיני חיוץ המוכרח בעת ההכרח זהו התנאי הקטן :

והחלואי שבאמת נאחו באפס קלחו ממנו ק"ו התנאים המבוארים במשנה (אבות שם) באימה וצירא ובענוה ובשמחה אינו מניח לבו וכו'. כי מי זה פתי שיאמר בלבו שיש לו אימה בעת לימודו היכן הוא אימתו ופחדו לפני מי ומפני מה הוא מפחד. ועי"ז טפפטינו יזנו מים ברחותנו המשנה איך אנו רחוקים מאד מן האמת כבזוה שמים על הארץ ויותר מזה. ולמה לא נודה על האמת בינו וצין בוראנו ית' ואף לפני כל נשפיל עצמנו כאזוב ברחותנו ובידענו חסרוננו חוץ ממה עונות ופשיעים לנו אשר כבר האריך בר"ת הק' (שער התשובה פ"ב) על זה נאמר (תהלים כ') ולרשע אמר וגו' שחוריתנו נמאסת ח"ו בפני השי"ת ואין להאריך בזה כי הוא ידוע לכל וכללו של דבר עיקר בריאת העולם היה בשביל ישראל כנודע (בר"פ א"ל ס' ד' ויק"ר פ"א ס' ד') בראשית בשביל ישראל ובשביל התורה שר"ל שישאל יתדבקו א"ע בהשי"ת ע"י התורה לזה היה רצון השי"ת ותענוג שלו שיבראו העולמות ובתוכם וטיקס הנושא את כולם הוא איש הישראלי שיתדבק להשי"ת ע"י התורה ונמלא נשמת ישראל כשתלשל מרצון השי"ת הנקרא בספרים מוחל דאבא שר"ל רצון אבינו ובה דרך כמה למנוחם עד רדתה לעולם השפל בצוק. ואח"כ כשנוטה בתשוק לחשוך בהשי"ת ותפר האצוה תאווה חלח (שבת דק"ב) ולא יתאוו רק להשי"ת. אז ים להשי"ת תענוג כמו משל האב ואם שיש להם תענוג

מבניהם

הענין כן באדם אף שהוא יש והוא מוגבל כל זה הוא מלדו. מלד הבריאה שנברא בה אבל כשמשפיע א"ע מנחמיות ור"ל העיקר התפשטות הנשמות יהיה בלבד שיהיו נמאסים בעיניו כל התאוות עוה"ז אפי' ההכרח יהיה בלא אפשר ולא מכוין כמש"ל וכמ"ס בס' המגיד בפ' בשלח שהאור המגיד להב"י ז"ל ע"ז תמיד ע"ש. ומכ"ס כל המדות רעות התלוים בלב כח"ל ויהיה מופשט מכולם מתחת גודל תקוקתו להבדיל ית"ש אשר כל תאוות תמד העה"ז ורעהיו וקנאתו הכל הוא למי שזכה לעשות בפשו תשובה זו תהי' באדם קללה שיהיה באמת. דהיינו שהיה ביראה ובאהבה כי בלתי יראה ופחד בלב אין זה רק חילוניות אהבה כמבואר בכתבים של הרב מו"ה דוב בער זלה"ה זיל קרי בהם. וכמבואר

מבניהם שידר מעצמם וממחם למדריגות תחתונות שלהם ואח"כ כשנגמר האורה ונולד וגדל מעט ונושאים את הילד על זרועותיהם יש להם העטג גדול. כביכול השי"ת יש לו העטג גדול זה ממנו כנודע כשאתו שבים להדבק ומדביקים עצמנו בההבט ויראתו שהם נקראו זרועות עולם וזהו ש"י (הושע י"א) ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותי וכמו שהבן משחק במשחקי התינוקות באגוזים וכדומה וכשרואה את אביו מכירו ומריח הכל וכן לקראת אביו שיקטנו על זרועותיו ואביו לוקחו ומחבקו ומנשקו. כך כשיבוא לנו התעוררות בלב שהוא התראות השי"ת שמתראה בכל עם לנפשות עמו ישראל אזי אם נרוך להדבק אליו ע"י התורה ומשפ"ט ותפלה אזי זוכה לנשיות כמש"ה (שיר א') יאקני מנשיות פיהו וגו' וכידוע ענין הנשיות מס' ר"ח (בשער האהבה פ"ב) :

אבל מי שרואה להתדבק להשי"ת באמת בלתי לה' לבדו הוא מבין שה"ל להתדבק בו אם לא שיראה ממנו גבורות לבו ויכיר חסרונו ופחיתותו תמיד כ"כ שלא ידמה בעיניו שיש לו אהה מעלה כי האמת הוא כך למשכיל כי גלותו זה מאמר הכתוב (משלי ע"ו) תועבות ה' כל גבה לב ור"ל אפי' בלב ואפי' בכל דהוא כמו (מ"ד ד') אין לשפסוק כל בבית וכמ"ס בגמרא סוטה (ד"ה ע"א) לא מינה ולא מקלקלה ויתר ירעים דביקות נפשו ה' וגו'. וכל מה שציון שפלותו ויתמיר בה במחשבה ובמעשה ויתר ירעים דביקות נפשו השי"ת ועי"י ילחוט לבו להיות רודף אחר השפלות ולהיות זנב לאריות ולא ראש לשועלים בראותו כי יותר מה שמקטין א"ע ומשפיל א"ע בלבד יותר יכול להדבק להשי"ת. ומה לו יותר מעוה"ז כ"א זה הלא כולם כאין נגד הדביקות כי הכל כלה ואחד והוא יעמוד יסוד לנחם :

ובאמת לא כל אדם זוכה כי לא עליך המלאכה לגמור כו' ואנו צריכים להפשיט עצמנו בכל האפשר במה דאפשר ובעת האפשר מכל עניי העוה"ז ולהדבק בהשי"ת ע"י התורה ומשפ"ט באמת והכל ע"י שפלות. וע"י התורה יוכל לצוץ לשפלות וענוה כמשח"ל (אבות טס) ומלכשתו ענוה ואפי' שאלמרו ז"ל (אבות טס) תדב"א זוטא פ"ו) שאתה מדרכי התורה הענוה נמלא ענוה קדומה. באמת יש ענוה בראש ויש ענוה בסוף כי ענוה הראשונה ר"ל הרחקת הגבורות וענפיהם המהילדים כמו כעס וכדומה. וענוה בסוף ר"ל טביעת השפלות בלב מתחת יראה השי"ת באמיתות. ובאמת יש יראה בראש ויראה בסוף ג"כ וא"ל להאריך בזה"י כי הוצין ציון בכל אבל עיקר לימוד התורה לשמה לרין להיות להתדבק בהשי"ת ולהכניע ולהשפיל לפניו ולפני כל. ויותר שילמיד תורה להתדבק יותר פהשי"ת ויתקרב אליו ויהי' יותר שפל דוח ר"ל רוח לשון רצון שרלטו יחי' שפל. ועי"י יובן מאמר ד"ל הולין (דקל"ג ע"א) כל הלומד תורה לתלמיד שאליו הגון כחורק אבן למקולים שג"ל (משלי כ"ו) כלרור אבן במרגמה כן נותן לכסיל כבוד ויפלה זה לכאורה מה זה הדמיון ומה דוקא דמיון זה ולא דמיון אחר אבל באמת ר"ל כוונת הגמ' הוא כי ידוע

וכמבואר בס' חסד לאברהם ג"כ כי כל מה שאדם עובד ה' ועוסק בתורה בלתי יראה ר"ל פחד הלב ר"ל שתפול עליו פחד בלב מן השי"ת ובלתי זה הכל הוא מבחוץ אבל ביראה נאמר זה השער לה' (תהלים קי"ח) כי מי שבא בשער שהמלך בו נופל עליו יראה בטבעת בן האדם כשנופל עליו פחד השי"ת בלבו סימן הנכנס במחשבתו בשער המלך. וזהו מדת מלכות כי כן מדת המלכות ב"ו ק"ו ב"ב של ק"ו כו' מלכות השי"ת. וכשמרגיל א"ע ביראה זו תמיד אזי ממילא נמאסין בעיניו כל התאוות והמדות רעות מחמת בושא של השי"ת ופחדו ממנו וזהו התפשטות הגשמיות וההגברות כח השכלי המבואר בש"ע ה' תפילה (ס' י"ח) ולא רייתי להאריך בענין זה שראוי להאריך רק הם בכתבים הנ"ל שהעתיקו התורנים. ושם מאריך בענין יראה זו בכמה מקומות ומיראה זו יבוא להבהר האמתית עד שתדבק נפשו בבת יעקב כמבואר בר"ח שער האהבה. וכשיתמיד בדביקות זה ע"י תפילה ותורה ומעש"ט יבוא להתפשטות הגשמיות באמתית שהיא בטל במליחות בדעתו בעת התפילה ולא ירגיש כלל שהוא בגוף. וכמ"ס הקדוש אלהי ר' מנחם מענדל ז"ל מ"ס במשנה זכרות (דכ"ח ע"ב) היה רוכב על החמור ירד ויתפלל ר"ל אם אדם רוכב על החמור תמיד ומופשט מגשמיות תמיד אעפ"י הוא מרגיש שהוא בגשמיות אבל שעת התפילה שאז מתגברת הקדושה בנפש ע"י המלות ודברי התפילה הנאמרים בדור"ח יכול לירד ולהתפלל רלה לומר שירד מן החמור ויתפשט מן הגוף לגמרי :

ועפ"י

ידוע כנהדרין (ר"ס ע"ב) הפוער עולמו לפעור חורק אבן למרקולים חייב אף על פי שציון לבזותו כיון שעבודתו בכך אע"פ שהוא מכיון לבזותו היא מקבלת מזה כבוד ומתגדלת כיון שזה עבודתה וכדומה. זה ממש אם אדם לומד תורה לתלמיד שאינו הגון הכוונה להדביקו בה' ולהסיר מלבו גבהות לבו ולשרש אחריה מן הלב כמשרז"ל אבות (פ"ו מ"א) ומלכשמו ענוה נמלא מכללן להשכיל לב התלמיד בזה ואם הוא תלמיד שאינו הגון אזי ח"ו יותר מקבל גבהות הלב מן הלימוד מפני שרולה להיות למדן ואין כוונתו כלל לשם שמים רק לשמו בלבד שהיא מופלג בתורה תריף וזקי. נמלא אע"פ שרבו מכון בדברי תורה שלומדו להשפיל לבבו הוא מגביה א"ע בזה ממש דומה כחורק אבן למרקולים והבן :

ובאמת רבים מבני עמנו המדומים בעיניהם ובעיני העולם תכמים גדולים בתורה בנגלה ובנסתר ומדומים ביראה בכל הדברים וסוברים שבאו לקבל תורה ויראה אבל באמת עדיין לא זכו אפי' לדיעה קטנה מתורת אלהים נקרא תורה ע"ס שמורה הנעלים שהוא השי"ת ממש כמ"ס הקדוש אלהי ר"ם מענדל הנ"ל ז"ל שאמר בפ' תורת ה' תמימה (תהלים י"ט) ר"ל ע"ד לחות שפורת ה' דווקא תמימה שעדיין לא נגע אדם באפס קלהו כי לומדים רק חילניות התורה שאין במחשבתם להדבק בהשי"ת להיות מרכבה לו ולירא ממנו ולהבהר אותו ע"י התורה כמ"ס האריז"ל. כי הם אינם יודעים כלל מה זה הדביקות בהשי"ת ומה זה האהבה והיראה כי הם סוברים שזה בעולמו הלימוד שלומדים הוא הדביקות והיא האהבה והיראה והיאך אפשר זה והלא ידוע ומפורסם שיש כמה לומדים שהם בעלי ניאוף ר"ל ובעלי עבירות ידועים ואף מאומות שלומדים התורה שלבו האף יתכן שזה יהיה הדביקות בה' כי א"ל למי שהוא דבוק בהשי"ת בזהבה ויראה שבו לירי חטא קל ק"ו לחמור ק"ו שהיה דבוק באיזה תאוה ח"ו כי הלא השי"ת קדוש ומובדל מכל החומריות. אלא ודאי א"ל לנשים שענין אהבת השי"ת ויראתו הוא ענין אחר שהוא בלב שהיא לבו מפחד וירא מהשי"ת תמיד ויהי' בוער אהבתו בלבו תמיד כמ"ס הרמב"ם

בסוף

ועפ"י הצנחי דברי הגמרא במס' שבת (ד"ג ע"א) בסופו עולא הו' מנשק להו' לאחוזתא' אבי חדיהו כו' ע"ש ובתוספות ד"ה ופליגי שמסיים בתום. וקספר לא חש להאריך ולפרש כו' ולכאורה תמוה ענין זה שיאמר הגמ' ופליגי ולא יתכן מאיזה אריכות אם לר"ך למתן. אבל נראה לי שברוח קדש רמזו היתרון בדבריהם למבין ודבריהם כספיר גזרתם ור"ל שלפי מש"ל שבאם האדם מופשט ממשמיות אזי הוא מוחזק בעלמו מעלמו אל עצמו והוא בקרבן דבוק בצורה ית"ש בתשוקה גדולה ובחליונותיו אעפ"כ עושה בעולם פעולות גשמי כמו אכילה חיוג וכדומה בקרבן הוא כמלאך נבדל מגשמי ובחליוניות הוא כבהמה בעיני הרואים. משא"כ ח"ו אם אינו כן אזי הוא אחד עם תאוות הבשר ויות ואינו מוחלק ומופלג מהם כלל. וח"ש בגמרא עולא כי היה אחי מבי רב שה' אז מופשט ביותר מחמת דביקות התורה הו' מנשק להו' כו' ומפרש בגמרא ופליגי ידיה ארדיה ר"ל למה ה' עושה כן מחמת שמופלג ידיה ארדיה ר"ל רוחניותו מופשט ממשמיותו דאל"כ האך עשה זה וח"ש בגמ' דאמר עולא כו' ר"ל זה הוכחה גמורה ועלומה שפליגי ידיה ארדיה ר"ל שרוחניותו מופשט ממשמיותו דהא אמר עולא וכו' וא"כ אסור לעשות זה אלא ודאי מחמת שהוא מופשט כמ"ש התוספת. ואפשר וכמדומה לי שבעלי התוס' שהיו בעלי רוח"ק רמזו ג"כ בדבריהם שאמרו וספר כו' וספר לשון ספירות דברים הוא דאחי ר"ל מלד הסיפירות והבהירות שבתורה למבינים הפנימיות לא חש להאריך כי ככלל זה בדבריהם ומזכירים כספירים :

וכלל

בסוף ס' שמדע בפ"י מה' תשובה (הל' ג') ח"ל כילד היא אהבה הראוי כו' ע"ש. וזה אין האדם קונה ומחובר בה כי אם על ידי התורה לשמה ועיקר מקורם התפלה בדביקות ובהתלהבות הלב ובכפיות כל כוחותיו ומחשבות זכות וטהורות להשי"ת תמיד ובפרישות כל התענוגים ואז"ל פרישות קלות וחמורות וכל דקדוקים ובגקיון כל האברים ושמירתם בהקדושה השייכה להם כמו שכתבו הספרי מוסר וציות בעל ר"ח (בשער הקדושה) אבל כמו שהם נוהגים ומזלזלים בתפילה האך יהי' להם דביקות בה' ע"י התורה ובאמת אינם לומדים רק מלות אנשים מלומדה למען יחכמו וע"ז אמר הכתוב (ישעי' ה') הוי' תכמים בעיניהם וגו' וזה קורא הזוהר חסד דעבדין לגרמייהו כידוע (ע"ז תיקון ו' דכ"א ע"ב) ועיקר התורה היא לשמה לבוא להתדבק במי שנעלם בה כו"ל להיות מרכבה אליו וזה שארז"ל (סוכה דכ"א) דבר גדול ודבר קטן דבר גדול מעבה מרכבה ודבר קטן הויית דאבי ורבא. וח"ו שיקראו חכמים להויית דאבי ורבא. דבר קטן כי זה עיקר תורתנו הנאמרה בסני מפי הבורא ית"ש ואף גס שקראו למעשה מרכבה דבר גדול כי הלא צומצמו רובם כמעט כולם בקיאים בכתבי האר"ז ז"ל שגלגל כל עניני מעשה מרכבה. אלא באמת הן תורה הגולה הן תורה הנסתרת הכל סוג אחד כי הכל הולך אחר כוונת האדם בה. אם כוונת האדם בה לידע עניינה ויתו זוכה לשון דבר כמ"ש ברי"ם (שער האהבה פ"ח) שעליו נאמר (ישעי' מ') וכל חסדו כליץ השדה אבל אם כוונתו שתושק לדבק בהשי"ת להיות מרכבה לו ואין לזה דרך כ"א ע"י התורה והמאזן אזי הן ע"י תורה הגלית הן ע"י תורה הנסתרת ידבק א"ע. רק שעי' הנסתרות זוכה לדביקות נפלא יותר. וזה לדעתי כוונתם דבר קטן הויית דאבי ורבא ר"ל השכל שיש בפלפול הגמרא שהיא הויית וקשיות דאבי ורבא לחדודי הוא דבר קטן ר"ל מי שלומד שכל זה יש לו תוענות מזה הוא קטן וכאין הוא ואינו נוגע להשי"ת רק כמו שחושקים לדבר חכמה אחרת. אבל מי שתושק להיות מרכבה להשי"ת ע"י התורה וזהו דבר גדול מעשה מרכבה ר"ל לעשות עולמו מרכבה להשי"ת ע"י התורה :

באמת

ובכלל זה יח' בידך שבודאי חף אחה בעלמך מבין זה רק מחמת שנתגלו כתבים אלו של הק' מו"ה רוב בער ז"ל הנ"ל לכמה אנשים ומועמים הם שיכלו להדמות אלו ולעשות כמעשהו אפי' לגנוע בקלסו הם רואים שם שכותב בכמה מקומות סגנון זה דהיינו שמאבה רעה שבה לאדם יכול לחחו בזהב הנזכר בחשבו ק"ו אם רלונו לאהוב שנים זה שהוא פסולת שפלה בשבירה ק"ו לשורשו לאהבת הנזכר שממנו נלקח זאת האהבה וכן ביראה רעה וכן בהתפארת הגרוע וכן בניגוח כו'. והם חושבים אותם שאינם בעלי שכל שרואים זה חושבים שדבר פשוט הוא ללמוד ק"ו זה כמו שלומדים ק"ו זה בגמרא אבל שם הוא ללמוד וכאן הוא לעשות שא"ל ללמוד ק"ו זה אם לא יח' מופשט מגשמיים כי אם הוא דבוק בגשמיים ובתאוות ומקבל תענוג מהם לרלונו אפי' בודאי אינו יודע כלל מאהבת הנזכר ומיראתו ותפארתו כו' כי לא טעמו כלל. והכתוב אומר (ההלים ל"ד) טעמו וראו כי טוב ה' וח"ו יוכל בשושה עמוקה אם לא ישמור א"ע מאד ולרד להרחיק א"ע בכל הרחקות הנמלאים בספרי מוסר רק מי שהוא מופשט מגשמיים ואפי"ה מתעורר בלבבו לפעמים אהבה רעה או יראה רעה כי עדיין לא נבדר ונפשט כל לרכו והפסולת רואה לחחו בו ולהדפנו אפי' הוא ענה שלו שיוציא יקר מזולל וילמוד ק"ו ויתעורר ע"י זה באהבת הנזכר ויראתו יותר :

וכתוב

באמת רבים וכן שלמים החושקים בתורה והיגים בה יומם ולילה וסוברים שהם דבוקים בה ובתורתו ומתענגים יותר בלימודם מכל עניי עוה"ו וסוברים שמקיימים הפ' אמור לחכמה אחותי את (משלי ז') אבל עדיין לא חור גנה עליהם כי למה אמר הכתוב ודימה לחכמה לאמר אחותי את ר"ל שיתדבק בה בזהבה ולמה לא דימה החכמה לאשה וכמ"ס במקום אחר (משלי ז"א) אשת חיל וגו' אבל הענין כי יש תענוג מאד לאשה ויש תענוג באח ואחות ובהמשך ציויהם זה תלוי בדבר בטל והוא לאחר המעשה שגאים וא"י ויכולים להפדר בגע וזה אינו תלוי בדבר רק מחמת ההכרת שהם גולדים מכח אב ואם אחד. וענין זה יקרה לחכמה כי אפשר לאהוב מחמת התענוג שיש לו למי שלומד החכמה ורגיל בה תמיד ומשתשע ביופי' וזה דומה לתענוג איש ואשה יפה והוא תלוי בדבר בטל אבל אחתה אהבת החכמה נריך להיות מחמת שהיא הכל הפה מהשי"ת ב"ה וב"ש והוא עלם מעלמיו כמ"ס (משלי ז') כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה ואגמו בניו הנאללים מרלונו ית"ש. ונמלא אגמו אחים לרלונו ולחכמה וא"ל להפדר ממנה ולזה האהבה נריך ללמוד. כי אע"פ שנתרחקו מזה הדביקות מחמת שנתלכזשו בגוף עלול שגה' אגמו מלאים עוונות ופשעים עכ"ל נרמזין אגמו לשבור לבבנו הזונגם ולהשיב ולהתדבק להשי"ת ע"י האחות שביינו ובין החכמה ועל ידה נבוא לאבינו שבשמים. ובאמת נוי שלומד שיהיה לו תענוג מהתורה כבוד וגבהות לב אע"פ שאינו רואה זה בפירוש רק מסתמא הוא כן כמ"ס הרב מו"ה בנחם מענדל סתמא שלא לשמה כדין הזופסק בגמ' (עי' ביכורים פ"ג מ"א. וש"ע אורח ח"י ל"ב סעיף י"ט. וי"ד סי' רע"ד ס"א. אכן העור סי' קל"א ס"ז. ועי' בס' שערי תפלה בריש הספר מענין לשם יחוד). לענין שג"ל לשמה לריכים לפרס ענין זה כמה פעמים ולחשוב זה כמה פעמים בלב תמיד ר"י בתורתנו הקדושה אם לא יחזיק האדם כ"כ להשי"ת כראוי וח"ו ישכח מלבו השי"ת ולא יקיים מאמר הש"ע אורח (סי' א') שיהיה ה' לנגדי תמיד וילמוד מלות אנשים מלומדה אפי' סתמא היא שלא לשמה ואף שמתוך שלא לשמה בא לשמה זהו באמת כך. אבל אנחי אין מדברים רק אף הוא הדרך לבוא לשמה ומתי יהיה זה ואף הוא ומה הוא. ונמ"ל מי שלומד שלא לשמה הוא דומה לניאוף כמ"ס חז"ל (בפסוקת' רבתי) נושא אשה חסר

וכתוב בכתבים חדשים שהגיעו לידי ממש משל מתוק ע"י למשל מי שהמלך שלה בחמה איש אחד מחילותיו איש גורא מאד ומאויס ומפוחד כדרך משרתו המלך וישלח המלך אחר איש מצבי המדינה להמירו ולהביאו אליו לדגו שם לפניו במשפט ואם זה ששלח אחריו הוא שטם הוא מפחד מהשליט ומתחיל להתרלות אליו בשנות דבריו ומתנות ומה שיוטיל זה. אבל החכם אומר מה לי לפחד מזה ולרעותו הלא פחדו פחד המלך ואינו יכול לעשות שום דבר בלעדי המלך טוב לי לילך מהר למלך אולי ארצנו כי נעזמות המלך ותפארתו עובר על פשע. וכן בהיפוך כששלח המלך אחר איש א' ממשרתיו בכבוד ובמיני כבוד ותענוג אחר מי שיחפץ המלך ביקרו והאיש אשר המלך חפץ ביקרו שולח אחריו אם הוא שטם איש משמח ומתענג עם השליט ששלח המלך אליו. אבל מי שהוא חכם מבין כיון שתענוג זה רק בחוץ מבית המלך בשליט של מלך מה יהיה בבית המלך ולפני המלך בעלמו ומה לי ללמד אותו הזמן בתענוג שפל וגרוע של השליט מוטב באותו הזמן לידבק ולמהר לילך אל המלך ולהתענג שם כיון שאני רואה שהמלך שלח אחריו לעשות לי עונג אקח ק"ו מזה התענוג ועי"י אחשוך למהר לילך: והמשל

לכ כל המקבל עליו שררה להגות ממנה אינה אלא כנואף הזה שהוא נהנה מגופה של אשה: ובמ"ש בשל"ה שא"פ שאמרו רז"ל (פסחים ד"ג ע"ב) לעולם ילמוד אדם שלא לשמה כי מתוך וכו' אין ר"ל אין עבירה בשלל לשמה ח"ו כי עבירה גדולה היא. רק ר"ל אם לא ילמוד כלל לא ידע כלל רק אם ילמוד מתחלה שלא לשמה וכשידע ויבין האמת האריך הוא דרכי התורה ותכליתה לדבק בהש"ת ויבין שיש עבירה גדולה בשלל לשמה ילמוד בודאי לשמה. אבל בודאי שלא לשמה הוא עבירה גדולה. רק מתחילה אין עבירה כ"א כתב השל"ה במס' שבעות שלו. ובאמת א"פ שא"ל שלא לקבל תענוג מן התורה כי היא נותקת מדבק אבל באמת הותר לנו. לא רק למען זה נלמד רק למען שהיא אמת אלוה לרופה ואנו אחים בני אביו ובאמת אם אנו לומדים תורה ה' למען שמו י"ש להש"ת נחת א"פ שבערכו היא שפלות גדול שמה אנו כי יזכרנו שיזכה להגות בתורתו. אבל הוא רואה בכך ורואה הוא כבודו אבל אם ח"ו אין אנו עושים למענו רק למענו אז יש ח"ו חרפה ועלבון גדול להש"ת ולתורתו שהיא לרופה ומוזקקת שבעתים. ואפי' למלאכים נמנעו ויעללו בה עוללים ויונקים בני אדם הגדלים בליכולך וימנעו למען למלאות רצונם בה זה קלן גדול לה' ולתורתו. וזהו שייך בין בענין לימוד תורה הנגלות בין בלימוד הנסתרות שיש לשיהם כוונה אחת לכוונה ולהפכו ת"ו. ולדעתנו זה פירוש הפסוק (אחרי י"ת) ברמז ערות אחותך בת אביך מולדת בית או מולדת חוץ לא תגלה. ערות ר"ל קלן וחרפה של התורה הנקראת אחותך כמ"ש (משלי ז') אומר לחכמה אחותי את. בת אביך זה הקב"ה. מולדת בית ר"ל תורה הנסתרת או מולדת חוץ ר"ל הנגלת על שניהם אינו אומר לא תגלה ערותן וקלונם להגות בהם שלא לשמה ח"ו למען שמו באהבה :

ואני שמעתי מפה ק"ק האלהי ר' דוב בער ז"ל באמרי שבת שהייתי אללו בחיים חיותו שאלוהו איזה מדרש (ע"י ויק"ר פכ"ז סי' א') ובתנחומא (אומר) שאמר שם משל של ת"ח למה הדבר דומה לזג של זהב וענביל של מרגליות וכו'. ואמר כי מי שטובק בחירה לשמה ר"ל היותו דבוק בש"ת ותמיד כל הגיון לבו בהש"ת כמס"ה (יהושע א') לא יומם ספר התור' הוא מפקד הקולות בו יומם וילילה דייק"ר"ל בה' יהי' הגיון כי הוא שורה ומזומנם ברגעיות הכל דמורה הוואת מכה הנהיג של האדם אינו יוכה לטהר פיו ולבו שיהיה מרכבה להש"ת נמלא הדבקות שמתדבק בהש"ת הוא פנימי ודברי תורה שלומד היא חיצוני

והנמשל הוא שמי שיש לו יראה ה' והתבונן בעור בלבו תמיד כאש אבל עדיין אינו מבורר לגמרי ולפעמים נחשורר בו אהבה רעה או יראה רעה או התפארות בו ידע בצירור שזה נדמן לו מאת השי"ת למשל בענין יראה כשרואה דבר שיש לו לפחד ממנו כמו נכרי או כלב מפחד ומחשורר בלבו יראה מדבר זה ידע כי מן השמים שלחו לו דבר זה מחמת שנתרחק וגפלו במחשבתו מיראת השי"ת ורואה המלך לקראו ליראתו ושולח לו זה השליח המפחד מן הצורה שבעו"ז ואם נלכד חכור ויברת מזה המראה ליראת המלך ה' איל ודבר זה בא לקראתו להזכירו לילך ולהתקרב מהר אל המלך ומה לו להתרועע אל זה השליח ויברת במחשבתו וגפשו אל השי"ת. וכן להיפוך באהבה ג"כ אם נחשורר בו אהבה רעה מפני שגפלו מאהבת השי"ת ורואה השי"ת לעוררו ולענגו באהבתו הגדולה ושולח לעוררו בפסולת האהבה שהוא שליח של העו"ז כענין האהבה וע"ז מש"כ במשל. וע"ז הוא העלאת מילולין משברי כלים כי האהבות הרעות והיראות הרעות שהם נמשכים לחומרי בלתי להתקשר להשי"ת הם פסולת המאמין תצדיק שלא נבררו. כי באמת לולי הצבירה לא היה שום רע ושום חומרי רק כל הברואים הם צדיקים

חילוני לבוש לזה הדביקות והוא הנכון משא"כ אם אין חשקו לאהבתו בהשי"ת רק הוא דבוק עדיין בתאוות הזמן וחושק לכבוד אפי' כש"ש אזי פנימית מחשבתו היא הכבוד והתורה היא חילונית למחשבתו ואזי לו לאותו עושה שמשים דברי תורה לבוש לפנימיות שטות מחשבתו. ולזה אמר המדרש משל ת"ח לנזה"ד לזוג של זהב כי ידוע שם זה הוא חילוניות וענביל היא הפנימיות המקשקש בו הענביל בזה והב נקרא התורה ע"ד (תהלים מ"ה) משבצות זהב לבושה. ר"ל הכתוב אומר כבודה בת מלך שהיא יראה השי"ת והשראת שכינתו הוא פנימה בלב כל ישראל ומשבצות זהב שהם אמוניות התורה לבושה. וענביל של מרגליות ר"ל הדביקות בה' היכולה לענביל של מרגליות כי הדביקות בהשי"ת היא כ"א ע"י העושה האמוניות כי תועבת ה' כל גבה לב (משלי ט"ו) והכתוב אומר (משלי ג') לענוים יתן חן ומרגליות מסוגל לחן ולז"א ענביל של מרגליות המכוון לזה הדביקות הנעים בתן :

ובאמת הדרך הזה לריך לפני ולפני ולפני כי אע"פ שאינו מדבר באזי כסיל כמש"ה (משלי כ"ג) באזי כסיל אל חדבר כי יבא לשכל מליך כמ"ס בספר הישר (שער ט"ז) כ"א ידברו לפני כסיל כל חכמות שהע"ה אז יבא לו כי זדון לבו השיאו כי שמיר וסית קץ מכאיב קליפות היתה"ר בלבו ולבו מזוהם בתאוות ממון ומאכל ומשגל וקנאה ושנאה ותחרות וכעס וכבוד ולא תמלא החכמה ומוסר באמוניות מנות לכף רגלה ולרבה בלבו אבל הוא מלגלג בלבו ע"ז בנבחותו וחושב הכל לשטות כמו שהוא שטות באמת אבל אינו מדבר רק לאנשים כמונו שהכירו והאמינו בדברי חכמי זמנינו הנאמרים למעלה חכמי האמת ר"ל שהם דבקים בה' באמת ואנחנו מאמינים בכל דבריהם ומבינים קצתם באמת אבל גם לנו לריכים הדברים ביאור רחב ענין הדביקות בהשי"ת ב"ה וב"ש. וענין השפלות באמת שהחלתי למעלה לדרב בו בשם הרב המגיד הה"ק רי"מ כ"י ואחריו לך קצת וכולי האי וחולי תבין אפס קלהו תראה וכולו לא תראה כשרו"ל (שבת ד"א) כי אלו כל הימים דיו אין מספיקין לכתוב חללה של רשות. והענין הוא ענין עמוק מאד ומאד טיב לכן ועיניך עליו אולי תבין אפס קלהו. כי כבר נודע מדברי קדש קדשים החכמים הנ"ל שתכלית בריאות העולמות היא שבציל שעשוע ותענוג שיקבל השי"ת ב"ה וב"ש מנשמת ישראל עמו והתענוג הוא שנפשיט את עצמינו מכל תאוות הזמן ונמור לבנו מכסוף להם ושיביו נמארים בעינינו. התאוות ההם בלב מגורל מה שיכנס בלבנו תשוקת ומשוקק

דביקותם בצורא ית"ש כמו האופנים והשרפים וחיות הקודש אפילו בהמות כמו שיהיה לעת"ל בציאת המשיח א"ה במהרה בימינו שיברר העוב והסג יכלה והרע יכלה ואז יפלאו הרים רנה וירננו עלי העיר וגר זאב עם כבש ולא ירעו ולא יתחילו (ישעי' י"א) שיחגלה

וחשוקת הצי"ת ע"י התורה והתפלה ומעש"ט. ועיקר לטהר לבנו ממדת קנאה ושנאה וכעס וגבהות ולחשוק תמיד בשפלות כדי שעי"ז יוכל להדבק בהשי"ת בדביקה וחשיקה וחפילה. כי באמת נפשו של האדם הרעה מתאווה לתאוות ולמדות רעות מפני שהוא מסטרא דמוחא כו' וטומאה שעתידה להאבד במהרה א"ה וחושקים לשרשה לעפר וכליון שכל אלה הפך קדושתו ית"ש הוא נצחי ואחדות ב"ה וב"ש ורוחני תכלית הרוחניות ולזה מופהה לאדם הניצוץ הקדוש שלו שימשוך אחריו ג"כ שיחדיו על עפר יסובו. אבל מי שהוא חכם ויש לו חשק לעבודתו יתב' ותחל רוח ה' לפעמו אז אע"פ שנפשו מתאווה לדברים רעים הג"ל אם באמת נפשו יודעת מאד כי רע היא אזי רואה לשבר זה אע"פ שאין לו תענוג מזה. לעומת זה יזכה לטוב האנפון ואפי' בעוה"ז יזכה לטעום תענוג גדול בתפלה ובחירה ובעשיות המלות בטעם חשקם ויהיה לו תאוה גדולה חילוף רעה ועיקר בדביקות שעי"ז יקבל השי"ת נחת מאתו אם עי" כל מה שדברנו מהרחקת הרע נחדבק בטוב דהיינו שנקיים שוית' ה' לגדי תמיד ונגדיל עצמינו במדת אמונה להאמין בכל עם שיוכל שהשי"ת מכה"כ ולית אתר פניו מיניה כי דבר גשמי אינו מונע מקום לדבר רוחני כידוע בחוש. ועי"ז תפול עלינו יראת השי"ת כל אחד לפי שיעורו. ולפי הזמן והמקום ועי"ז יראה זו גדולה לבוא לעטרה האמתיות להיות כאין נגד כח השי"ת כי באמת ידעת מ"ש בשל"ה (דברים ד') ע"פ וידעת היום והשיבות וגו' כי ה' הוא האלהים אין עוד. וכשב' שאין ר"ל שאין עוד אלהים כי זה אל"ל רק שאין עוד בעולם שום מציאות זולת מציאותו ית"ש כי הלא כל הנמצאים היו קודם הבריאה בכחו והוא האליל כוחותיו וברא להם לבושים רוחניים וגשמיים וכוחותיו מחיה כולם ובלעדם דהיינו אם יסובו למקורם כקודם הבריאה אין ללבושים הרוחניים והגשמיים שום מציאות כלל כמו קודם הבריאה וכשב' ה' לבדו. וכל הראוי לבוא וכל העומד לעשות כעשי דמי כמבואר בגמרא בכמה דברים שט"ח העומד לבנות וכו' (סוטה דכ"ה) ענבים לבזר (שבושות דף מ"ג ע"א) א"כ הרי בכל עם ביד השי"ת וברצונו להשיב הדבר כבראשונה ויהיה הוא לבדו א"כ אין בעולם עוד זולת הוא וכוחותיו שהם אחד ובלתי זה אין מציאות אף שנראה שיש דברים אחרים הכל הוא מציאותו וכוחותיו וע"ש בשל"ה במס' שבושות והבין (וע"ש בעשרה מאמרות מאמר ראשון):

וכל זה א"א להבין שיתדבק בלב אם לא נחשוב תמיד בצורא ית"ש בעיני זה כמו אשר נלטינו במלות האמונה והאבה ויראה ואחדות אשר מלות האלה אין להם זמן רק מתויד בהם כל ימי חייו בכל רגע לא יפסיק אפי' רגע וכמ"ס (דברים ד') ליראה אותו כל הימים וגו' וכמ"ס הרמב"ם בה' יסודי התורה וביושר בס' חרדים מפורש היטב בזה. ונמצא אם מוכה לזה הדביקות להכירו היטב בלב זך לא כאשר קעם שמדומה לכל שמבין זה אבל אין זה בינה כלל. וההבנה היא שיראה בשכלו שכן הוא בודאי אפי' לא ראה ולא שמע משום אדם יבין בעלמו עי' דביקות ומחשבות נפשו המחשבות תמיד בהשי"ת כי מי שאינו מחשב בהשי"ת תמיד אע"פ שמאמין בזה אע"פ אינו באמת כן מאזיר לפניו כי תמיד מאזיר העולם בלבו בלתי מחשבות השי"ת בלבו. אבל מי שאינו מחשב בעולם כלל רק בכל מה שרואה מחשב בהשי"ת שהדבר זה תלוי בו ובחשק גדול. וכאשר אמרתי משל ע"ז ממי שמסתכל על בגדי הקה הגה נ"י שהוא דבוק בתאוות נשים ח"ו אינו מתן

שיתגלה הקדושה כל הצי"ת והקליפות . אפי' דומם ולומח ובע"ח לפי ערך נפשם יהיה להם ידיעות ודביקות הזורח יצ"ש . כ"ש אהנו ישראל עם קרובו . אבל השבירה נרמה התרחקות והתעבות ושכחה ופירוד מהצי"ת והכל למען לנחותו להשיבנו בחזריתנו . כשמדברך

לבו על עיני בגדי הריק ה יתהוה רק תיקף לבו ונתן על חמדת האשה שלובשת זה . ומי שאינו כן ולבו טהור מוחמדה זו נוסתכל כפשוטו על הבגד נמלא שניהם משהכלים בדבר אחד וכ"א משהכל בדבר אחר . כן להגדיל בחלפים בין העומאה לטהרה בעיני הקדושה מי בחושק תמיד להשי"ת כל מה שרואה בעולם רואה את השי"ת שכתותיו מחיה את זה כמס"ה (נחמיו"ע) ואתה מחיה את כולם משא"כ מי שאינו חושק להשי"ת במחשבתו אינו רואה כ"א הגשמי אע"פ שאם יזכרוהו וישאלוהו יאמר בשי"ת מחיה את הכל אע"כ אין הוא דבוק בזה והבן היטב מן המשל הזה הוומה מחד לנמשל . ונמלא את זוכה ליה הדביקות נחשוב על עניינו ג"כ כי הנחנו אין בלתי השי"ת שמהם אותנו הוא המניין וולטו אין עוד . וזש"ה (שם שם) אתה הוא ה' לבדך אתה עשית וגו' ולכאורה אתה פעם ב' מיותר . אלא שהוא מאמר בפני עצמו אתה הוא ה' לבדך ר"ל אין עוד בעולם רק השי"ת ככל ששם השל"ה . ואח"כ אמר דבר אחר אתה עשית וגו' וע"ז אמר משה להיות דבוק מחד בשי"ת אמר ונחנו מה ("וזכור זה מחד בהכרה גדולה . ועיין הכרה שאני כותב ונחמ"ה כותב ג"כ כמה כעמים הכרהו החזקה או החלושה אבאר לך אי"ה עיני מלת הכרה להלן) ובכל אדם יש בחי' משה דהיינו השכל האמת שמחשורר

בו

(*) ואבאר לך אתה חביבי אשר כנפשי עיני זה מהו הדרה יעידתי לך לבארו היטב . ואבאר אבאר לך ג"כ מאמר הגמ' מס' שבת (דע"ז ע"ב) ר' זירא אשכח לר"י דהיו קלי אפיתחא דבימיו וכי' ומה דהיו דתיחא דעתיה ואי בעי מנייה כל חילי דעלמ' הוי א"ל וכי' ע"ש ולא רייתי להאריך בדקדוקים רק לכוונת הפי' והוא אומרו לעתי . והענין הוא כיון חכמה בינה ודעת בכל דבר למשל מי בחושק לבנות לו בית דירה מחשבה הראשונה בכללה נקרא חכמה שהיא מבינה ל"י שהיא רק נקודה גולם לבד ואח"כ כשמתחיל להרכיב מחשבתו בהבנת לבו לכאן ולכאן ומורחב המחשבה לכל ד' את בחוץ זה יהיה הבית או בחוץ זה שהוא נקרא בגשמיית חורך ורוחב והכל על המחשבה הראשונה שהוא לבנות בית דירה חז"ה' ד' על י' והוא הנקרא הבנה שלבב אש כי האב שהוא הנחשבה נתון הטיפה שהוא המחשבה הגולמית לבד ונעלם בה אין יהיה הבית בניו וההנהגה הוא כחם הכותנת בטבעה זורה לעשותה בצורה הנכונה והפסולה . וזהו לחין . כך ההבנה מחשבת ומבינת שמוכרת להיות כן ולא כן . וזהו ההבנה שמבין דבר מתוך דבר מוחמת שלריך בית לרור מוכרת להיות כך פהמים וכך חלומות וכך חורך וכך רוחב ויחישב אפשר כך טוב ואח"כ חוזר ויותר מחשבתו לא טוב כך אלא כך וכל זה נקרא הבנה ונקרא אש ונקרא ה' ד' על י' . ולפ"ז אש עיני שכל לך תבין עיני חכמה ויבינה ודעת בשי"ת שנברא בה העולם וא"ל ללאת מן הצנין להאריך בזה . ואח"כ כשגיור הצי"ר בדעוה שיהיה בחוץ זה שנגמר וברור לו לא בחוץ אחר אזי אין יותר מחשבתו ונועמדה כבראשונה שהבין בהבנה כך או כך רק מעביר מחשבתו על דבר ליור אחד ודבק בזה הליור והוא יחוד בדעוה או נחירה החכמה שלו בבינה שלו על ידי הדעת ואין לו רק מחשבה שהוא הדעת המגלה החכמה והבינה כנ"ל ובהו הדעת הולך תמיד ובינה כל חדריו של הבית . נמלא הדעת הוא גמר מחשבתו ושליונות ודביקות האדם בה ואח"כ בזה הדעת הולך תמיד וממלא

כשמדריך במעשנו ונברר המצב מהרע ע"י דביקות הבורא ית"ש. ועיקר הביטוי של הסבירה א"ל להיות אס הוא דבוק ומתאווה ומתענג לתענוג התומרי ח"ו כי האריך יצבור אס

בו לפרקים כמ"ש בגמ' סוכה (דל"ט ע"א) משה שפיר קאמרת רק משה היה תמיד דבוק בשכל האמת ואנחנו לא נדע. ואולי לפרקים כשתחול רוח ה' לפעום עלינו מכל להי"ן זה כמבין מחס סידקים וגמלא כשגביר זה שאנו כאין באמת ונדמה לנו שאין בעולם זולת הש"ת

וממלא כל תדריו. בדיעה זו וזהו (משלי כ"ד) בדעת תדרים ימלאון. ככה הענין מי שרואה לדבק עצמו בהש"ת לריך להיות לו חכ"ד וחכמה ר"ל קבלה מאבותיו ורבותיו שיש אלהים בעולם והוא מחשבת גולם בלבד. ואח"כ לריך להבין דבר מתוך דבר בהבנתו איך שהי' שהש"ת משגיח על כולם ומחיה את כולם והוא ממלא כל העולמות וזהו מחשב ומבין מכל מה שרואה בעולם יבין בהבנתו ומחשב שמוכרח להיות כאן כמו ית"ש וזהו מבין דבר ר"ל דבר הש"ת מתוך דבר העולם ואח"כ כשנגמר ליור זה תמיד בדעתו ואין דעתו פניו מליור זה כי בהבנה עדיין הדבר פעמים במחשבתו ומבין ומהרהר בה הרבה ולפעמים אינו במחשבתו רק דברים אחרים ח"ו אבל כשהכריח מחשבתו והבנתו ע"י ויגמור מאד דעתו ע"י בודאי נקרא דעת שהוא מקושר תמיד בזה והולך תמיד בזה וכל מה שרואה תמיד רואה הש"ת כמ"ש במשל בגדי האשה זה ע"י התפשטות הגשמות כי הכל תלוי זכ"ל כי בלעדי זה מחשבתו יתחברו לדברים תומריים מהעולם ור"ל ואל יסיה לו דעת. וז"ל בגמ' (ברכות ד"ג.) כל מי שאין בו דעת וכו'. זה דע את אלהי אביך ור"ל דע שאתה מקושר אליו בדעתך ואיך ר"ל שאתה תמיד דבר זה במחשבתך שהש"ת מכה"כ ותחשוב תמיד בו וע"י מקושר בלבך מליאותו כאלו אתה רואהו בעיך מממש ואז נקרא הכרה. והפרש גדול בין מי שחושב בהש"ת לפעמים ובין מי שחושב בו תמיד כרחוק מזה ממערב וא"ל לפרש ההפרש כי דבר זה תלוי באבנתא דלבא זה נקרא חכמת הנחת. שמעתי מפה קדוש מו"ה סגחא מעגדל ז"ל שנסתר נקרא דבר שאין אדם יכול להבינו לחבירו כמו הטעם של המאכל א"ל לספר לאדם שלא טעם טעם זה מעולם א"ל לפרש לו דיבור איך ומה נקרא זה דבר סתם כך ענין אהבת הבורא ויראתו ית"ש אי אפשר לפרש לחבירו איך היא האהבה בלב זה נקרא נסתר. אבל מה שהם קוראים נסתר חכמת הקבלה האריך הוא הלא כל מי שרואה ללמוד הספר לפניו ואס אינו מבין הוא ע"ה ולפני איש כזה גמרא ותוספות ג"כ נקרא נסתר אלא ענין הנסתרות שבכל הזהר וכתבי האר"ל הכל כמים ע"פ דביקות הבורא למי שזוכה להדבק ולהיות זופה במרכבה עליזנה כמו שאר"י וזה"ל דהוה נהירין ליה שבילין דרקיע וזהו מהלך בהם תמיד בעיני שכלו כמו הארבעה חכמים שנקבעו בפרד"ס (כמבואר בתוס' במס' חגיגה ד"ד: ובהג"מ בריס ס' המדע ספ"ד ע"ט). אבל ענין ההפך בין מי שחושב בבורא ית"ש לאינו חושב בו תמיד דומה בקלת עד"מ מי שרואה אדם אחד נכרי מעיר אחרת פתאום ואחר כך עבר מלפניו וא"כ אח"כ כשיעבור עוד פ"א לפניו לא יכירנו כי אע"פ שמקודם ראהו אע"פ לא יכירנו כי היה רק האורה לפניו רגע א' ולא נחקקה ברעיוניו כלל ולא נקבעה בזכרונם כלל ולא יוכל לדבק בו כעת פ"ש כי אין לו היכרות וחברה עמו כלל ככה יהיה מי שאינו חושק בבורא ית" כלל רק לפעמים כשיראה אז לא יהיה לו הכרות כלל אליו. לא אהבה ולא דביקה כלל משא"כ מי שחושב תמיד בבורא ית" או עכ"פ בכל עת שיוכל מרכס לתשוב בו דומה למי שרואה את האדם א' כמה פעמים וזמנים הרבה ונחקקה

אם הוא חושק לפסולת ברטנו. אבל הבירור הוא אם הוא דבוק בהש"ת בדו"ר ומביא היראה לאין ואין הוא חכמה וכ"ל שמצין בהכרה גדולה ועלומה שתענוג זה הוא נמאס והכל

הש"ת כמו קודם הבירואה אז יש להש"ת כביכול תענוג האמיתי שמקוה מאתנו כדמיון האב ואם שמקיים להליד בן ולשאנו על זרועם כך יש להש"ת כביכול תענוג מבני שבאים לזרועותיו ולנשיקה ולדיקא כ"ל וזה שאמרו (כתובות ד"ה) גדולים מעשה לדיקא יותר

ונחקקה לזרעו בלבו היטב ואף זה תרחקו מיגדו ישר הדיוקן בלבו הנקרא רשומו בכתבי האר"ל ובהחוספו לראותו פ"ט חיי נזכרו ותשוק זו וזהבחו גדולה אליו מאוד וזה חזכרותו אליו נכונה והכל לפי ערך האיש אם ישר הוא ועובד להחזר אליו ולפי ערך זמן התחברותם יחד ככה יהיה הדיוקן נחקק בלבו אשר ע"ז מכירו אח"כ וזה נקרא הכרת. ובענין זה הוא מי שחושב בהש"ת תמיד דומה לו כאלו עומד לנגדו תמיד כענין המשל וזה נקרא הכרה ודבר זה הסביר לי החכם הגלם המופלג החדיק מו"ר צ"י דיר"ש נ"י שהוא לע"ע מ"מ בק"ק דאלני יל"י. וזהו שבס' חובת הלבבות משתמש במלה זו תמיד וכותב הכרתו חזקה או חלובה בענין זה. וזהו יבנו כל המאמר הג"ל שאמרו אבות (פ"ג מ"א) הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה ובאמת אפי' הנסתכל אינו חושב לו רק ר"ל להיות דבר זה תמיד במחשבתו ונחקק בשכלו זה נקרא מסתכל בשכלו בה. אבל בל"ה דומה לרואה אדם אחד נכרי פ"א אע"פ שרואה לורו אע"פ לא וועיל לו כלל וכאלו לא ראהו רק לפי ההתמדה ככה יהיה ההכרה והבן המשל והמליצה היטב להבין כל דברי חכמים :

ונמצא מי שדעתו בשלימות הג"ל שיש לו דעת היינו הכרת הבורא כמש"ל (מדרים דל"ב). אברהם אבינו הכיר את בוראו וכינוי כל זה באמת וכן שמעתי מהרב ר' בער מחאדרכוב תלמיד של האשל הגדול מו"ר דוב בער ז"ל וזה הכל א"א כ"א מי שחושק תמיד בהש"ת נופשט מגשמימות וזה האדם נקרא דעת רחבה ולזה האדם יש לו מדריגות דעת הממלא כל התדרים כמש"ה ובדעת חדרים ימלאון ר"ל כל חדרי לבו וכל תנועות אבריו פועים ומלאין מזה וכל תנועותיו של זה לש"ש. וזהו בכל דרכיך דעשו (משלי ג') וג"כ בכל מה שרואה רואה הכל הש"ת כמש"ל במשל בגדי ה"ה הג"ל ואז הוא רואה ממש הש"ת מכה"ב וזהו בדעת חדרים ימלאון ר"ל מי שיש לו דעת רואה שכל חדרי העולם מלאים מכבוד הש"ת ויכול ללמוד מכל מה שרואה חכמת הש"ת כמש"ה (איוב ל"ה) מלפני מבהמות הארץ ואז הוא מקשר את העולם בהש"ת והש"ת בס ועליו העולם עומד כי העולם אינו יכול להתקיים כ"א על ידי שפעו ית' ומי הוא הממשיך והמקיימו האדם ע"י דביקותו והשגתו בזה וזה נקרא לדיק שיש לו מדת התקשרות שמקושר בהקב"ה והוא בעוה"ז נמלא מקשר הש"ת בעוה"ז וזה נקרא ברית המקשר המשפיע והמקבל וזה נקרא כי כל בשמים וארץ וי' דאחיד בשמים ובארעא והוא איש לדיק שמקושר בהש"ת הנקרא שמים והוא בדרך כ"ז גילה לנו קדוש הקדושים מו"ר דוב בער ז"ל. ואז לפי זה האדם כל העולם כולו מלא מהש"ת ומלא מהתורה כי תורה הוא לשון מורה מה דסתים כ"ל ולפי זה האדם מורה כל נברא לפניו חכמה איך נברא ובמה נברא כמו שהשג א"א ע"ה. והיבר' ס' יצירה. וגם חכמו התנאים והאמוראים אבל מי שאינו כן ח"ו איז אין העולם לפניו כ"א ריקן ופנוי וחלל מהש"ת וחושב שהש"ת בהשמים הכין כסאו כפשוטו של מקרא. וזהו מ"ש בגמ' (יומא דפ"ו) ה"ד חילול השם כגון אלא דמסגינא ארבע

ואבל בעיניו וברצונו ולא היה עושה זה הסענוג הגשמי כמו אכילה ושתייה ויוג רק הוא מוכרח מאת הש"ת מחמת שיש בזה ילנוץ מאהבת הבורא ותענוגיו שנתגשם ונעשה פהלות וחומרי. והוא עי"ז הסענוג מפריד א"ע מהפסולת וגמאם בעיניו תאוות של הפסולת מחמת חכמה כמו מי שהוא חכם ומביאים לו איזה דבר גרוע מטבע או בגד והוא נלכע בלכע טוב מאוד מי שהוא כסיל דומה לו שהוא טוב כלו והחכם מבין שהלכע הוא טוב אבל עלמותו רע ומפריד בחכמתו הטוב מן הרע. ככה מי שהוא דבוק בבורא ית"ש על ידי יראה המביאה לידי חכמה ור"ל הכרת החכמה שהיא ה"ע כאשר אפשר לך להלן וא"ה ור"ל שיהיה דבוק בזה ויהיה כן במחשבתו ולא שיאמר שהוא כן שזה הכל ותענוג עוה"ז ואעפ"כ

יותר ממעשה שמים וארץ. ואמר האלודי ר' דוב בער ז"ל מפני שברירה שמים וארץ היה השתלשלות ים מאין מירידה מעליון לתחתון ולדיקים במעשיהם שמכשירים א"ע מגשמיים וחוסרים בהש"ת תמיד ורואין ומבינים ומדמים בחמה : ה"א כאלו היה אין קודם הברירה גמלא מחזירים מים לאין. וזה יותר פלא להעלות מהתחתון לעליון כמ"ס בגמ' (תענית דכ"ה). גדול הנס האחרון מן הראשון כי מן השמים מיהב ירבי משקל לא שקלי וע"ז אמר הרב מו"ה בנחם מענדל ז"ל י"ל הפסוק (תהלים ז') אומר אדני מעון אלהי ה"ה לנו וגו' ר"ל שהיינו חנו היינו נשמותינו בהש"ת קודם הברירה רק תשב אלוט פד

ארבע אמות בלא תורה ותפלה ואמר לי חברינו שנפטר ה"ה מו"ה ישכר בער זלה"ה משם רבו שר"ל ד"ה שיהיה העולם חלל מהש"ת וריקן ממנו כגון אלא דמסגינא בלא תורה ותפילין ר"ל שהדביקות והמחשבה נקרא תורה כנ"ל ונקרא תפילין שנקרא ע"ש דביקות השכל בהש"ת ותפילין לשון דביקות כנודע מלשון למד פתיל והוא כמו כשכב ושלמה שמלה שענינם אחד אפי' באותיותיהם אלא שנתחלפו שזה קודם לזה ובלא זה הדביקות או נרמה חלל מהש"ת וזה מ"ש בגמרא חזייה דהוה בדיחא דעתיה ר"ל שהיה דעתו רחבה בבורא ית"ע"ד המזכר ואז אי הוה בעי מיימה כל חללי דעלמא שגידי לו תעלומתו האריך מורים חכמת אלהיתו ותורתו הוי אמר ליה וזאל לו מ"ע כך ומ"ע כך ויש בכל אחד מהם חכמה נפלאה למי שחננו הש"ת בינה ולא אתנו יודע עד מה אבל בודאי הם התנאים הנ"ל בודאי חכמת אלהים ועבודתו כבוננת שאלתם ותשובתם כי בלעדי זה למה הוא לנו בגמ' כי כל תורתנו כולה שבכתב ושבע"פ אין דבר אחד אפי' אות א' יולא לדבר אחר זילת לעבוד הש"ת כי לזה נתנה ונקרא תורה ע"ש שמורה לאמר זה הדרך ילכו בה ואפי' בדיני ממונות ושאר דינים הדומים שאין נפקותא ועובדא מהם אם ריק הוא מכס הוא אבל מי שעובד הש"ת בשלימות מגליו לו רזי תורה וזוהי הדין איך ליקח עלה מכל תרי"ג מלות לעבוד בהם הבורא ית"ש ע"פ שאינם באפשר לקיימם בעלמא כמו מלות התליון בארץ ושאר מלות. וזה שקרא הזוהר (יתרו דפ"ג) את התרי"ג מלות תרי"ג עיטין ר"ל שנותנים לאדם עלה איך להתדבק ביוצרו כ"ז גילו לנו החכמים הנ"ל. ואני שמעתי בן משה קדוש הרב המגיד [הה"ק רי"מ זלה"ה] ואמר שמעודו כל מה שרואה בזהר אין לסניו הפרש או גמרא או קבלה אינו רואה שום דבר אחר זולת איך לעבוד את הש"ת ובאמת ה"א כך. אבל זה הוא לפניו שהוא לדיק בן לדיק ושאר השלימים אבל לא אתנו יודע עד מה איך ומה רק באמונה אני מאמין זה וקלמם שמענו דוגמתם וגמלא לפי"ז הרחבתי לך ביאור ענין באריכות כל האפשר לפי העת והזמן והשכל שלנו אבל העיקר שכל מה שתעיין בזה הענין בו כ"פ היטב יתחזקו הדברים האלה בלבך :

(ס' ליקוטים יקרים) :

ואעפ"י יקבל תענוג ממנו כדרך כל העולם שאומרים כן צפיהם ובלבדם מחשבים מתאוות הרעים וכפיהם להם קודם עשותם ועכ"פ בעת עשייתם זהו שטות. אבל עיקר החכמה היה בהמת כן והוא ע"י החכמה זו יוכל לברר צירוף זה מ"ש בזה וזה לפעמים כולם בחכמה אחרת ולפעמים אומר בחכמה אחרת כל זה דברי הקדוש הג"ל. לא כמו חסירי השכל שבזמננו הלומדים קבלה וסודות שיוכלו לברר הנלווים באכילה ע"פ כוונת האכילה. והאריך אפשר זה אם אינם במדרגה הג"ל שיהיה להם יראה המציאה לחכמה הנזכרת בחשבנותם יחשבו כוונות ואעפ"כ יענוו בה כמ"ס הקדוש מו"ה מנחם מענדל ז"ל שמאכילה מחוץ לשמה באין שלא לשמה כמו שידעת אבל העיקר כנ"ל:

וברברי יהיה לך חור גדול בכל מקום שחבין איזה דרך ללכת בה כי רחוק מאד מני דרך האמת וסבין שהחבין הג"ל הכל מדברים מאיש קדוש מופשט כמ"ל וכמ"ס הרב ז"ל בכתבים חדשים שח"י על משנה שבת (דס"ו ע"ב) הבנים יולאים בקשרים ובני מלכים בזוגין וכל אדם אלא שדברו חכמים בזה. ור"ל אותם הנקראים בניי שיש להם מדריגת נשמה נוספת על הנפש ורוח שבהם והם מקושרים בחשבנותם לבורא ית"ש אזי להם

עד דכא ר"ל השי"ת הטיב אותנו לדכדוכי שפלות ואח"כ ותאמר שוב בני אדם לשב ולפשוט א"ע מחומריות להשיב להשי"ת בחשבנותו כבראשונה. ושמעתי מפ"ק הרב המגיד [רי"ם זללה"ה] בחג שבועות שאמר דרוש גדול ואמר ע"פ (איוב ל"ג) ונשמת שדי חבינס ר"ל שנקרא שדי שאמר לעולמו די ר"ל שטין העולם היה משתלשל מרוחניות לחומריות והכל כדי שישוב ע"י האדם הנדיק בחשבנותו הנהייה להיות תענוג גדול. כי שמועה טובה מארץ מרחקים ותענוג גדול ידרכו בני אדם לשב כבראשונה ואלה העולם להתפשט יותר אמר די מפני שהבין שלא יהיה באפשרי אם ח"ו יהיה יותר חומרי לא יח"ו באפשרי לשב עוד האדם לדיקות ובלעדי זה למה לו העולם כי העולם לא נברא אלא לזאת ר"ל לדיקות הבוחר וזהו נשמת שדי ר"ל הנשמה מהשי"ת שנקרא שדי ע"ש שאמר לעולמו די חבינס ר"ל דבר זה תודיע לנו בינה שבין שלא נברא העולם בעבור החומריות רק כדי לשב לשרשו שאל"כ למה אמר די והבן. ורחיצא כל התורה ומעש"ט תלוי בזה וזה חכליתו ותכלית כל העולם להביא לאין וע"ז אמר הר"ר בער ע"ה על מאמר המר"א (תמורה דל"א) בענין אפרוח מבית טריפה מותר מ"ט כל כמה דלא מסרח לא בביל בעידנא דגביל עפרא בעלמא היא ור"ל שאל"כ בשום דבר בעולם שיבוא ממציאות זה למציאות אחר אם לא שיבוא לאין דהיינו המציאות דבני בניי ואז הוא אין ואין אדם יכול לעמוד עליו כי הוא בא למדריגת אין במקודם הבריאה. ואז נברא בריה חדשה מבילה לאפרוח אותו רגע שנגמר כליון הבינה קודם התחלת ההיות אפרוח הוא אין והוא נקרא היולי בפליסופיה שאין אדם יכול לעמוד עליו כלל כי הוא כח קודם הבריאה ונקרא תוהו. וכמו כן הזרע הזומח כמו חמשת מיני דגן ושאר זרעונים לא יתחיל לזמח עד שנאבד אותו הזרע בארץ וכלה ממנו כידוע כדי שיבוא לאין שהוא מדריגה שקודם הבריאה והוא נקרא חכמה ר"ל מחשבה שאין לה התגלות. ואח"כ מזה נדרר כי כולם בחכמה עשית. ומה שאמר בגמרא עפרא בעלמא ר"ל היולי נקרא עפר ע"ד הכל היה מן העפר שהוא היולי כמדוע ונקרא עפר מפני שהוא היולי לדברים הנחידים וזהו הכל היה מן העפר ר"ל היולי והכל שב אל העפר דהיינו ההיולי. ונמלא ש"ס האדם רוח שיה' בריאה חדשה לא גשמי וחומרי להחיות לחומריות רק להשי"ת לרין לבוא בחשבנותו בכל האפשר לו למדריגת יראה המציאה לדי ענה לבוא למידת אין. ואז יהיה בריאה חדשה שיבראנו השי"ת ויהיה כמעין המגבר וכנהר שאינו פוסק כמבואר והבן כל זה (ס' ליקוטים יקרים):

להם מותר ללאת אפי' בשוק לפרקים בעת האורך להם כיון שהם מקושרים לבורא ית' מאד לא יפסקוהו עובדי דרכים מדביקותו. וזהו הנניס יולאים בקשרים ר"ל בהתקשרות הבורא במחשבתם. ובני מלכים ר"ל מי שאין לו רק נפש אלא אפי' רוח אך עדיין אין לו חלק נשמה לא יסמוך על קשור מחשבתו. מפני שלא השיג עדיין למדריגות מחשבה ואולי לא יהיה הקשר אמין וחזק ויפול. ואין לו ללאת בטל רק כוג המקשקש להשמיט ככה ישמיע קולו תמיד בד"ת ותפלה ויראת השי"ת ולא יסמוך על דביקות המחשבה כי יפסקוהו עובדי דרכים ח"ו והואיל ודביקותו חלוט. וכל אדם ר"ל כל אדם שווין בזה ואין כמעט בגמול מי שיהיה במדריגות הנניס היולאים בקשרים אלא מה שדברו חכמים על הנניס היולאים בקשרים הוא בזהו ר"ל כפי מה שהם היו כך מדברים על עצמם לא על זולתם. עוד כ' שם פי' על פסוק (קהלת ה') אל תבהל על פיר ולבך על ימהר להוליא דבר וגו' שבר"ח (בשער הקדושה פ"י) דוחק א"ע לפרש הפסוק מ"ש ע"כ יהיה דבירק מעשים ע"ש והוא ז"ל כתב לפי דרכו והלכו בקדושה כי באמת מי שדבוק בהשי"ת בראוי ע"י שהוא מאמין שהשי"ת מכה"כ ר"ל שתמיד חושב בזה לא יפסיק מזה רגע א' כמו בנלמיונו כמ"ל בשם ס' חרדים ובשם הרמב"ם ועי' יס לו דו"ר ודביקות הבורא ית' ואין באמת יכול לדבר דברים הרבה כיון שהוא דבוק הרבה היטב בקדושה יכול להעלות דברי חול לקדושה ג"כ ע"י חכמת זירופי אותיות הגודעת להקדוש האלהי דבועש"מ זל"ה ולתלמידיו בעלי רוח"ק שבתו מימיו מהם בעלמא דקשות ז"ע ומהם בעוה"ז בהי"ס חיותם יהא רעוא מהשי"ת שיאריכו ימיהם ושמותיהם וייתקיימו בהם חכמי ישראל הם ובניהם כו'. ואין תימה בזה כי מוכרחים אנחנו להיות בזה שיש חכמה"ל הלא מלנו בגמרא כמה דברים באגדות שגורא דברים בטלים דהוה ששהנאים היו בעלי רוח"ק והיה להם חכמה זו בשלימות גדול ענין זירופי אותיות ודברו הכל בדוח קדשם והם סודות התורה והכל זה נחוצה דביקותם בקדושה עליונה מאד ע"י נדקותם ותמימותם ויראתם וההבנה הגדולה להשי"ת תמיד :

ובזה הענין אמר הקדוש מו"ה מנחם מיינדל ז"ל כי זה פי' המשנה (אבות פ"ו ותדבא"ז פי"ז) הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה ור"ל תורה לשמה נקרא כמ"ל דביקות הבורא ית"ש ואין הוא זוכה ר"ל שיכול לזכר אשילו דברי חול הרבה. כי מפני מה נקרא דברים בטלים ר"ל שהם בטלים בלי חיות כיון שאינם ד"ת אבל מי שדבוק בהשי"ת יכול לזכותם ולתת בהם חיות ע"י דביקותו וחכמתו העליונה אשר א"א לנו להבין איך ומה כי אין אנו עומדים על דרכה כלל איך נדע מקומה וערכה רק באמונה נאמין כן ר"ל אמונת חכמים שנאמין שיש להם חכמה זו כמו שרצונו בגמרא כג"ל. וס' זי מי שחושב תמיד שהשי"ת מכה"כ ומתנהג א"ע לפניו כן כמו שמוצא ב"ע (ר"ס א') ברמ"א שוית' ה' לגנדי תמיד הוא כלל גדול כו' ומתנהג בשפלות ובזניעות לפני השי"ת כאלו רואה משא"כ מי שחושב שהשי"ת בשמים מונעל והוא על הארץ בדרך שחושבים העולם זה האדם שמוכרח למעט דבריו כל האפשר כי אין יכול לתקן עוד דיבור חול רק דברי תורה ודבר תמיד (ע"י לקמן ברמזי קהלת שהעסקנו פי' הוא בשם ס' אמתת בנימין בשם הה"ק רי"מ זוק"ל) וזהו פי' הפסוק (שם ה') כי האלהים בשמים ואתה על הארץ. ואיך דבוק באמונה זו תמיד לחשוב בה תמיד שהשי"ת מכה"כ ע"כ יהיה דבירק מועטים שא"ל כך לתקן שור דיבור כלל. נמלא לפ"ו תלך לבטח דרךך ותבין כי הכתבים הג"ל מדברים הכל בזהו ר"ל כפי מה שהיה הקדוש הג"ל כך היה מדבר לא לנו פעוטים חשרי השכל ודלי מעט וריקי כשרון :

ובחזור לדברינו הג"ל שאמר המגיד (הה"ק רי"מ זל"ה"ה) לפרש ענין פרו ורבו ואמר לפי"ז הענין כך פרו השי"ת הוא לנו לפרות ולהוליד בנים אבל הזהרנו מחמת

שדבר זה הוא גשמייות וחומריות גדול וח"ו נהיה נמשל כבהמות נדמה ובאמת כוונת השי"ת היה לבוא לרחמינותו ית' ואיך מזה אותנו להחגשם ע"ז אמר ורבו ר"ל שלא יהיה ענין זיוג שלכם מעשה גשמייות להיוחס דבוקים בתאוח הזמן ואז מה אתם חשובים כי כמו הוא כאין. וקטמחם וזעירוחם ושפלוחם כמו שאר בעלי חיים ובהמות שקטנים בערכינו לנטייתם לחומר לגמרי ולזה הם הולכים בקומה כפופה להיות אפי' נפשם הוא רק מזכות חומר העפר לא יותר וא"כ מה הם חשובים ואם תדמה להם תהיה קטנים ופגלים כמוהם ואע"פ שאתם אנשים תהיו נחשבים כמו כאלו הלבנתם בקומה כפופה משא"כ אם תפשיטו את עלמיתכם וגשמייתם ותהיה דבוקים בהשי"ת מאוד ויהיה היווג שלכם לשמו ית' ויהיה מופשט מחומריות כל האפשר אזי תהיו גדולים מאוד כיון שתהיו דבוקים בהשי"ת ויהיה העקף דבוק לשרשו. ויהיה אחדות אחד עם השורש וכמש"ל לך במשל הר"מ דאזי איתבדירו איגון מואינו וסדרן מיא למקור. ובענין זה אם יסבור האדם א"ע מכל התאוות צרכונו מכסוף להם ושיהיו נמאסים בעיניו רק ישחוקק חמיר לצורא ית' להדבק אליו רק שא"ל להיות זה לגמרי כיון שהשי"ת בראו להיות נברא ונבדל אבל תשוקחו תמיד לשרשו והרי כאלו הוא שם כי שדי נופו בתר עיקרו כיון שאין הפסק ביניהם ואז נקרא זה קומה זקופה המיוחסת לאדם נברא להיות דבוק בהשי"ת כמלאכי השרת כמ"ש בגמ' (חגיגה דט"ז) ג' כמלאכי השרת הולכים בקומה זקופה כו'. וזהו והפרינו אתכם. רק זה שדרון לעסוק בגשמייות וח"ו נבוא לפחיתות וקטנות לזה הבטחנו השי"ת והרבינו אתכם ופירש"י קומה זקופה ר"ל שאשפיע לכם שפע קדוש ורוח קדש אמן בקרבכם אשר על ידה תמשוך רוחי אתכם לי לא להדבק בגשמייות ח"ו וזהו פרו רק ח"ו לא להנות רק ורבו ר"ל בקומה זקופה כנ"ל. חש"ה ומלאו את הארץ כי באופן הג"ל שאדם דבוק בהשי"ת היעב הוא ע"י שחושב בהשי"ת שמכה"כ וחושב תמיד בזה ובכל מה שרואה חושב ברוחניות ה'א"הים המחייה דבר זה כמש"ל במשל בגדי לבושים של אשה בהסתכלותם עליו. ואז בכל מקום שהוא יכול להיות דבוק בהשי"ת ואין דבר גשמי מונע מקומו ככה הוא יהיה בכל מקום עם השי"ת וזהו ומלאו את הארץ וכבשוה ר"ל באופן זה חובלו לכבוש כל החומריות כיון שלא תהיו דבוקים בהם ח"ו רק בהשי"ת לבדו עכ"ד (לקוים יקרים) :

ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וגו'. פירש"י מה היה העולם חסר מנוחה באת שבת באת מנוחה. והנה שמעתי בזה מפי מחו' הרב הקדוש האלהי מו"ה יחיאל ביב"ל מגיד דברי אמת וזלה"ה פי' על דברי רש"י ז"ל שכח מה היה העולם חסר מנוחה בא שבת בא מנוחה וכו' ודקדק הוא ז"ל הלא לכאורה מלת מנוחה ומלת שבת מובן אחד לשניהם שהוא לשון שביטה. ולזה לא היה לר"י לכתוב רק היה העולם חסר מנוחה עד שבא יום השבת. ופי' הוא ז"ל כי מלת שבת הוא נגזר מלשון השבתה ר"ל ששבים כל העולמות למקומם האמיתי ומלת מנוחה הוא לשון נחת. וזהו כוונת רש"י ז"ל היה העולם חסר מנוחה ר"ל שאין זה נחת להם לפי שירדו כל א' ממקומו. בא שבת ר"ל ששבו כ"א למעלה למקומו אז בא מנוחה ונחת להם עכ"ד ודפח"ח. ובזה יס להבין ג"כ דברי הכתוב בפ' יתרו ששה ימים תעשה מלאכתך ויום השביעי שבת לה' אלהיך. אשר לכאורה אינו מובן לורך הכתוב ששת ימים תעשה מלאכתך שגדלה כמו שזוהי לעשות מלאכה כל ששה הימים. אך לפי הג"ל יובן כי בא הכתוב להזהירנו בעשותנו אזהר מלאכה בימי המעש' שנעשה אותה בקיום הנאות השייכים לאותם הימים ולא יהיה בה שום איסור שאז יבוררו הנלוזין ויחזרו לעלות לשרשם ביום השבת. וזה פי' ששת ימים תעשה מלאכתך באופן שביום השביעי לה' אלהיך ר"ל שיהיו ששים למעלה למעלה כנ"ל משא"כ אם יהיה חלילה באיסור שאז לא יהיה שום דיור וחדרה יתוסף

יחוסף כח הקליפה. ואיך יהיה השבה בשבת. (וזהו ג"כ פי' הפסוק גבי שביחת הארץ בשמיטה (פרשת בהר) שכתוב שם שנים חורע שך וכו' ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שבת לה' וכו' ג"כ ע"ד הכ"ל שה' חזירים ושבים העולמים והצדקיים למעלה כמ"ל) (דברי משה עה"ת בראשית). ובפ' קדושים הביא פעם שנים דברים הכ"ל. וסיים וז"ל והוא שיהיה נזהר בעשותו שלא יהיה בהם שום איסור חלילה וגם שיהיה כזוונה רלויה להיות מחשבתו דבוק בו ית'. והנה ודאי בעת עשייתו ועוסקו בחיזה מלאכה שהוא מעשה גשמיית וחומריות אי אפשר להיות הדבקות בו ית' בשלימות לזה לריך האדם להקדים א"ע קודם שיחליל לעסוק בחיזה דבר גשמי להדבק ולקשר מחשבתו בו ית'. והדבר נלמוד במכ"ש ממה שאמרו חז"ל (ברכות ד"ל): חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת קודם התפלה עד שהגיעו להתפשטות הגשמיית. והנה כשענין התפלה שהיא עבודת הקודש לריכה להכנה מקודם ולפנות מחשבתו מ"ש שאר עבודת החול שלריך להקדים א"ע מקודם ולהתקדש המוחין ולהדבק בו ית' ואז מאתו ית' ישמר מכל דע גם בעת עוסקו בהמלאכה ובמעשה אשר יעשה שעל ידי מעשיו יבררו הגלגול ויהיה בהם כח להחזיר למקורם ושרשם בהקדושה ביום השבת (עכ"ל ס' דברי משה):

ובספר דברי אמת פ' ויקרא כ' וז"ל שבת נקרא בעל תשובה כמו שמעתי ממורי הרב המגיד מזלמטשטוב ז"ל שבת הוא תשובה לשון שבת לה"י*) והכל אחד כי המתדבק בו ית' תמיד ומתבונן בגדלותו ית' מכיר שפלותו וחסרונו והאיך ראוי לירא מאלה הגדול הזה וגם מתבונן תמיד חסדו ית' עלינו לפי גדלותו והאיך ראוי לשלם לו ית' גמולו וזה נקרא בעל תשובה שהוא (גדול) מלדיק גמור שכל זה ע"י מחשבות עליונות דבקותו ית' עכ"ל. ושם בפרשת פנחס כ' וז"ל והיה שמעתי מהרב המגיד שיח' ששבת היא שורש התשובה לשון שבת שוב עכ"ל:

ובספר תפלה למשה פ' שופטים וז"ל שמעתי ממורי הה"ק מלובלין על זה שנאמר בדברי הארז"ל שבת אלויות שבת ואמר כשמגיע שבת בהכנסתו מגיע לאדם הארה גדול' בסוד עליות עולמות. השופטים כשמגיע להם ההארה שזורים שהם מתוקנים בלדקסם ואינם משיגים יותר ואולי היה להם שבת כאשר הלדיקים כשמגיע להם ההארה זו הם בושים מאד מי הם שיגיע אליהם הארה כזו וזה שבת אלויות שבת היו משיגים ביותר עד אין קץ ובגבהות לבם נשארים בחשך ודפח"ת:

לא טוב היות אדם לבדו וגו'. רבי זלוק"ל [הה"ק רי"מ] אמר ביאור הפסוק רז"ל [ב"ר פי"א סי' ג' יבמות דס"ג ע"א] דרשו זכה וכו' והקשה הלא בפסוק לא נזכר ב' צבות זכה ולא זכה רק פי' הפסוק כך הוא ע"פ מ"ש בע"ת כשעלה בדרגות הפשוט מופשט' מגשמיית דלית ביה תפיסה כלל בשום אופן בקוץ של יו"ד לברוא הכולס. היינו שיהיה אלהותו ב"ה ושיכירו גדולתו במאד ז"ל דע [ד"ל ע"ב] בא מלאך וסערו על פניו. ולכאורה קשה דלמה יהיה כך לידע מתחילה ולשכוח הכל. אך עדין באמת נשאר הרשימו בו שצ"י יוכל לבוא אחר כך למדריגתו** (וזהו ה' לא יעזבו בידו (תהלים ל"ז) היינו

*) ושם באותו דיבור מקודם לזה כ' וז"ל כי המדרגת שבת עולם המחשבה שמתדבק בו ית' ע"י עולמות ומסתכל בגדלותו ית' נעשה כאין בעיניו:

**) ז"ל ס' טעם אלימלך פ' ויקרא. שהגשמי קודם ויחיה לעולם מוליכין אותה בכל העולמות ומלמדוין אותה כל הסורה ואח"כ בא מלאך וסערו על פיו כדאיתא בגמ' וכל זאת וכו' למען שיכול אח"כ להשיג העולמות ולעבוד בהם להשיג ב"ה ולהשיג הסורה שלמד וחלול' זאת שמראין לו ככל"ל לא היה יכול להשיג כלל וכלל לא הסורה ולא העולמות העליונים רק ע"י הרשימה הנרשם בו קודם ויחיה לעולם על ידי זה יכול אח"כ להשיג

היינו כח אלהותו שהיה בו מחילה. ועכ"ז לא ירשיענו בהשפטו כאלו האדם נכח עונותו נשפט עם יצרו ח"ש בע"ה ושיכירו גדולתו שאין זה רק הכרה בעלמא מה שראה מוכבר. ואלולי בא מלאך וספרו שלא היה בחי' הרע כלל. גם טוב לא היה כי אין טוב רק הפוכו דרע כי תענוג חמדי אינו תענוג ח"ש בע"ה שבריאח העולם כדי להטיב לברואיו היינו העלמה והסתרה זו בעלמה הטובה לברואיו ככ"ל. וזהו לא טוב היות האדם לבן אדמה לעליון שזהו חכמת הבריאה לא טוב שיהיה לבדו בלי ההעדרות ומצוה היתה"ר כלל. כי אין זה הטובה כלל כמו קודם בריאח העולם. כי אין טוב אם לא יהיה הפוכו דרע. והוא אעשה לו להטיב עזר בכדי שיהא טוב בשלימות דהיינו ממה שהיה לו בחי' רע כנגדו המנגד להטוב. וע"י נחון האדם הממאס דרע ובוחר בטוב נקרא הטוב הטוב הוא טוב בשלימות. ולזה קאמר הגמ' שפיר וזה עזר כדכוננו ית' שיהא לו עזר מן כנגדו. והיינו פשט כוונה הפסוק בבריאתו ית'. לא וזה ח"ו. וממילא נשאר כנגדו באין טוב. וזהו והארץ היחה חשו ובהו (בראשית א'). היינו שחימה הוא אף יהיה האדם גם כן בארצות אף ובו הו שבו הוא ית' מסתתר בכ"מ שגלו שכינה עמהם (דברים ד') ובקשתם משם דווקא את ה' אלהיך ומלאה ע"י הכרתו מכבר (רשפי אש אום ס"ט מהה"ק מעשכ"י):

וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו. ולהבין הדבר הוא כי אין לך דבר בעולם שאין לו שורש בעולמות ובמדות העליונים והחיות של הדבר הזה כי כל דבר ודבר לריך להיות חיזה חיות המקיים אותו כי לולי החיות המוטבע בו היה נחבטל מליאותו והיה שב לעפר כמ"ש כי הכל מן העפר ולעפר ישוב רק ע"י החיות המושפעת בו הוא מתקיים במליאותו והחיות הזה הוא מרומז בשמו אשר נקרא בו. וכן שמעתי מפי קדשו של מחו' מ"ז הרב הגדול בוליא קדישא מ' מיכל כ"י מ"מ דולאטשוב. פי' על מ"ש וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו שר"ל שאד"ר היה יודע כל החיות והבהמות גורש חיותם וכפי שורש חיותם כן קרא שם לכו"א (דברי משה פי' הילדים ובפי' וילא סיים ח"ל ולזה הלדיק כאשר בא לידו חיזה דבר לעסוק בו גם אם הוא דבר גשמי מאד אז הלדיק הוא מכון באותיות שיש בשמו של הדבר הזה שהם החיות של אותו הדבר ויכול לכון בזה וליחד יחודים גדולים וקדושים בזה עכ"ל :

ובם' זאת זכרון מה ששייך לפ' נצבים כחז ח"ל כי הנה שמעתי מהרב המגיד מולאטשוב שחימה ששם כל אדם הוא לבוש לחיות שלו ע"כ כשמתפללין על אדם בכל מקום והוא במקום אחר אינו מזכירים כ"א שמו ברפואה ע"י אותם אותיות של הרפואה הם הלבוש של אור הרפואה ממשיכים הרפואה להאדם ובה לו חיות חדש לתוך שמו ומי שיש לו חיות הרבה לריך לו לבוש גדול יותר להחיות בדרך משל זה והגדלה שמך (בראשית י"ב) כי אחן לך חיות הרבה וכו' עכ"ל. וכן כתב בזכרון זאת פי' נח ופ' לך וכתב שם ומוזן למזין כגוונא דלעילא משמותיו ית' והוא שרשו עץ החיים עכ"ל. ובפי' בא ובפי' חבוא כ' ח"ל כי שמעתי מהרב המגיד שחי' לאוי"ט השם הוא לבוש להחיות. ע"כ כמה שמתפללים על שם פכ"פ לרפואה ממשיכין באותיות של רפואה הוא המפתח לרפואה. כי כל התורה שמוחיו של הקב"ה והם האותיות ממשיכין לו חיות להשם הוא הלבוש של החיות עכ"ל (*):

ובספר

לא היה נשכח ממנו כל מה שראה ולמד לא היה לו שום סכר בעצודתו עכ"ל. [ועי' שם בסוף הספר בליקוטי שושנה ד"ה משוך]:

(*) ועי' בס' זרע קודש להש"ק מראפשיץ ביאור הדברים באריכות. ובזמנ' פרשת במדבר ח"ל כי הלא לפני אבי כל הנביאים ואחיו קדוש השם והוא מודע אליהם בשמו יהיה לו בדבר הזה זכות ית' ס' כי יביאנו עליהם עינים למויבה יבקשו עליהם רחמים עכ"ל [ועי' ברכות דל"ד. שבת דס"ו: ודס"ז. ובזהר לך דפ"ד. ובשמות יז ע"ב וז"ע]:

ובספר באר מים חיים הביא המדרש (צ"ר פי"ז) שאמרו המלאכים להקב"ה אדם זה מה טיבו אמר להם חכמתו מריזה משלכם. הביא לפניהם את הבהמה ואת החיה ואת העוף וכו'. העבירן לפני האדם אל" זה מה שמו אל" זה שור וזה חמור וזה סוס וכו'. וכו' ואל" והעיד עליו הכתוב וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו. כלומר לא קרא להן שמות לפי שכל אנושי כפי הדרך בהן בחפלי העולם כ"א עיקר קריאת השמות היה לנפש חיה שבהן כי הביט למקום שורש חיות נפש בהמה זו וחיה אשר במרכבה העליונה ושם הוא עיקר שמו כי חיות בחי' זו מאותיות אלו כמ"ש כ"פ בזה. ודבר זה ע"פ החכמה יבונה כי שלמה המלך ע"ה ידיר ה' אשר נאמר בו ויחכם מכל האדם הנה זה היה חכמתו לדבר על העלים מן הארץ אשר בלבנון ועד האזוב אשר בקיר כי השביל שורש מולא הדבר ברוחניות שורשו. אשר בשמי השמים. וידוע מה שמבואר בספרי קודם (ועי' בחס"ל השקת כ"ד) אשר כל המציאות בכלל נשרש בשורש מדת החכמה העליונה והוא אב לכל יצורי הקב"ה בסוד הכתוב כולם בחכמה עשית. וע"כ לא יושב בחי' שורש החיות של כל דבר כ"א מי שזכה להיות החכמה לנחלה לו. זה יצט' בשורש החכמה. וזוהו היה חכמת אדם מאיר פניו נגד מלאכי מעלה שחכמתו גדולה מהם. וע"כ שלמה מלך אף על העליונים מה שלא מצינו כן בכל מלכי יהודה וישראל להיות גדלה השגת החכמה בו יותר מכולם. ואף יותר מאד"ר כמ"ש חז"ל (בפסיקתא) וזוהו משל במלאכי מעלה כנאמר. וגראה טעם דבר זה כי כל בחי' המלאכים אינם נמלאים כ"א מעולם הבריאה ולמטה ולא בעולם האילנות שהוא סוד החכמה ונשמת ישראל הם גבוה מעל גבוה וגבוהים עליהם כידוע. וע"כ מי שזוכה לחכמה מושל במלאכי מעלה. ועיקר קריאת שמות של אדם היה הכל לנפש חיה כלומר לערך הנפש שבו ששם זה הוא חיותו. וע"כ שמעתי מפי אדמו"ר נזר ישראל וקדושו אור עולם המפורסם מו"ה יחיאל מיכל זוקלנה"ה*) שאמר לי בפירוש שחילת לשמות שם אדם החולה. אם לא אדם שכל מעשיו כמעט ברוה"ק. כי שם הנקרא לאדם צעת הולדו ודאי רובו ככולו מזדמן מאת הקב"ה באשר הוא שמו למעלה והוא חיותו של אדם כל ימיו כאשר הוא חי על כני האדמה. והנה החולה ודאי לריך לחיזוק ביותר ולפעמים אין לו חיזוק אחר כ"א זה החיזוק של השם ואם עוקרין אותו בדרך שאומרין ומעלה לא יעקב יקרא עוד שםך וכו'. והשם השני אפשר כי לא מחיותו הוא וגשמו בלא מחיותו החיות שלו. ונחזור לענין ע"כ סיים הוא שמו כלומר הוא שמו למעלה באמת כן וכידוע מדברי האר"ל עכ"ל**):

(*) ובתהלים טעמי המלות דפוס ירושלים כ' וז"ל אה"מ ואפשר לומר מה שהעולם אינם נזהרים שלא לשנות את השם כי הם אינם מכוונים לעקור שם הראשון אף להסוך שם ועכ"פ מהבזבז שהיהו"ה א"ע לומר נוסח התפל' לא בלשון עקירת השם כמבואר לגיל ומעשה לא יקרא כו' אף בלשון הוספה שם לשמו הראשון. ועי' בספ' סגסן ליאיר מהרב חיד"א ז"ל וזה לשונו שינוי השם על ידי חכם וירא שמים בכוונה גדולה להמשך לו נפש חדשה מקדושה ויחאמץ מאד בכוונה ויעבור ושלש עשרה מדות לעורר הרחמים עכ"ל. ובספר אהבת שלום פרשת תשא זה לשונו וכמו כן הוא בכל הדברים שהעיקר החיות של הדבר הוא שם הדבר ועי' קריאת שמו יכולין לעורר חיותו והנה ידוע ששבת קודש הוא לרורא ולעילא דבי חיי כולא וע"כ לריכין אנו בנ"י להמשך ולהשתלשל ולעורר קדושת שבת בקרבנו ע"י קריאת השם שבת היינו כל העובדות שאנו עושין לריכין אנו לאמר לכבוד שבת עכ"ל. ושם בפ' וירא כ' וע"כ טוב להזכיר בנ"י בכל פעם השם שבת עכ"ל: (***) א"ה חוקי הדברים האלה כתובים בהקדמה לשה"ק חולע"י וז"ל אבל הכוונה כי

הלא אם תטיב נשאת ואם לא תטיב לפתח חמאת רובץ . בזוהר* לפתח חמאת רובץ . דא פתחא דגופא ואזוהי פתחא דגופא דא מילא כי בתאורא הזאת נכללו כל התאוות לכל עון ולכל חטאת כי בזה תאורא זו נברא האדם וכמ"ס הרד"ק בפסוק (תהלים נ"א) הן בעון חוללתי ולכן נקרא ברית כי באבר הג'ל תלוי מזה אחת

*[אמר החיפוש לא מלאמי בזוהר דברים אלו , ואולי נלקח מלשון הוזהר הקדוש ס' בא דל"ז ע"א המאסף] :

ברוח הקודש שעליו בנה אוחיות ומלות מיוחדות עם הדיבור הפנימי . כשציל שהשמות הם יורו על שורש הדבר ההוא . וכאלו נאמר שבידיעות החסודים ידע סוד המרכבות העליונות כי כל נברא מטה ים להם שורש למעלה שאם לא כן איך מתקשרים חלקי העולם הזה . אם אין ליסודות שורש למעלה ואם אין לנבראים שורש למעלה איך מתפשט ההשפעה וההשגחה מארון הכל בזה . וזאת היחה חכמה נפלאה כי השיג מקור ושורש כל דבר וכנהו בשם ההוא והוא שמו ודאי עכ"ל :

ובספר ליקוטי אמרים לרבינו הגדול המגיד ז"ל*ה ממעוררש כחז וז"ל כשלומד בגמ' א"ר שמעון חבת שמעון הוא חיות התנא וכן שם כל האדם הוא החיות שלו . ושם הו"ה הוא מחיה ומקשר החיות עם המוחין והדן שאומר הוא השכל שלו דהיינו המוחין נמלא כשלומד בדחילו ורחימו הוא מקשר ענמו ברכי שמעון ולומד אלול עכ"ל : ובב' פרי חיים על אבות פ"ו מ"א (מהגה"ק ר' אברהם חיים זללה"ה האבד"ק זלזטשוב) כחז וז"ל ובשם חותמי הראשון הגאון החסיד ר' פנחס זללה"ה האבד"ק פפד"מ (בעה"מ ספר הפלאה) שמעתי דבר נאה דכשארם לומד איזה דבר ומוזכר שם התנא ושם התנא הוא החיות של התנא ידוע דשמו של אדם היא חיותו . והראיה כשהוא יסן וקוראין אותו בשמו שהוא חיותו הוא מתעורר חיקף וכשמדבק בשם התנא שהוא חיותו יוכל להבין ולירד לסוף דעתו וכונתו בזה הדיבורים וז"ש שני חכמים בלשון המשנה ר"ל בתוך המשנה שני ר' מאיר אומר או ר' שמעון אומר ושאר תנאים ולא אמר הד"ת שלהם בלא הזכרת שמות משום ברוך שבוחר בהם ר"ל מי שמדבק בהם ממש כי שמו הוא חיותו ובמשנתם ועי"ז יוכל לדבק במשנתם ולהבין מה שהם אומרים וכונתם בזה ודפח"ח :

ובב' תורת משה להגאון בעל ח"ס פ' תלוא כחז וז"ל נקדים מה שאמרנו כגולה נפלאה לאוקמי גירסא הוא לדבק ענמו ומתעבדו במשרע"ה וכבר רמזו חז"ל בירושלמי דשקלים על פסוק בללם יתהלך איש שלטולם יראה האדם כאלו בעל השמועה לגדו"ע"ש רולה לומר שעי"ז מכון שמעונו ביותר כיון שמדבק נפשו בבעל השמועה מכ"ס במרע"ה דאיהו שרשא דאורייתא כולא עכ"ל :

עוד שם בב' ליקוטי אמרים הג"ל וז"ל במדר"ש (ב"ר פ"ז תנחומא שמיני ס"ח) וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו (בראשית ב') מלמד שהביא הקב"ה כל הבהמות והחיות לאדם הראשון לקרא להם שמות מה שלא היו יכולים המלאכים לקרוא להם שמות וכו' . ואמר אדם הראשון לזה נאה לקרואו שור לזה נאה לקרואו אריה וכו' ולכאורה אינו מובן ומה חכמה גדולה היא לקרוא שמות שהמלאכים לא היו יכולים לקרוא שמות עד שקרא להם אדם הראשון שהיה חכמתו יתירה ממלאכי השרת והוא חימא גדולה ועוד מה שאמר לזה נאה לקרואו שור וכו' . למה השם שקרא לכל אחד ואחד שמו נאה לו אך הענין הוא כי כל השבעים לשונות אף שכל לשון ולשון מהשבעים לשונות יש גם כן קריית שם לכל הנבראים והיוצאים והנעשים וקורין לכל דבר ודבר בשמו אבל לא שמו חמישי הוא כי אינם משיגים שמו האמתי ושרשו משא"כ בלשון הקודש כל מה שקורא שמו

אחת ושאר מלות נכללו בו רמ"ח עשין ושס"ה ל"ת. ומזהו זו קדמה לכל המלות כי הוא פתח וסתר לכל התורה כמו שבאבר הנ"ל נכללו כל הגידים כן נכללו בו כל השס"ה ל"ת וכמו שהגידים מכסין העלמות כן מלות ל"ת קדימה לעשה כי א"ל לקיים מ"ע אם אינו חזק בל"ת כי התורה מלמדת, אותה רזון הבורא מה לעשות ואם כן איך יכול עובר על

כך הוא שם האמיתי ושם העלם משורשו ד"מ שור התחתון נקרא שמו כך ע"ש שורשו למעלה בחיות שיש בו מזה האותיות שהם ג' אותיות שור וכן כולם ולכן אדם הראשון שהיה בו חכמה יתירה והשיג יודע כל בורש מין ומין היה יכול לקרואם בשם האמיתי ולזה אמר אדם הראשון לזה נאה לקרואו וכו' כלומר מה שהי קורא את שמו כך אינו שם דבר ושם מושאל לה י"ו רק נאה לקרואו כך כי הוא שם שרשו ודאי ולכן שמו נאה לו וגם שמות בני אדם כמ"ס רז"ל (ב"ר פל"ז ס"י) ראב"ט קראו ביהם ע"ש המאורע כי ילחק קרא את שם בנו יעקב ע"ש שהיה ידו אוחזת בעקב עשו כמו שכתוב וידו אוחזת בעקב עשו ויקרא את שמו יעקב וכן ה"ב גס כן הכוונה ע"ש המאורע ידעו כי שורש נשמות הבן הוא מעין שורש דבר המאורע וקראו שמו כך ועכשיו אף שאנו קורין שמות בנינו ע"ש אבותינו או קרובים כדאיתא במדרש (שם) עכ"ז גי' האר"י ל" שגם אלו השמות אינם דרך מקרה או רזון האב או האם שקורין לבניהם כך אך הקב"ה הוא הנותן שכל וחכמה ודעת בלב אביו ואמו לקרואו בשם שהוא שורש נשמתו של הבן ומחמת זה האדם מושרש בשמו מאד מאד וכו' וזהו ג"כ פירוש ר"מ דייק בשמ"א (יומא דפ"ג) שהיה מאיר ומנהיר וכו'. והיה יודע שורש נשמתו של כ"א עכ"ל :

ובס' פרי הארץ (פ' יוגב) להס"ק ר' בנחם מע. דל' זולתה"ה כ' וז"ל והנה תמונה אותיות ברמיזתן ממש ידוע למשכילים. ועכ"פ שמך מנהו מבואר בספר התמונה ואז תדע דמכ"ש בהתחברות אותיות הקדושים ונעשים מהם תיבה שרומזות התיבה הוא ענין גדול. מפני שבכ"ש נתגלה בה חיות של קדוה כי בואו ח' אין מרגישין הנקודה וד"ל. וכמו שהחיות והשמות הם כוד אילנות רק השמות הם התפשטות החיות והחיות הם החיות של השמות כך כל תיבה לשוננו הק' התיבות הם למעלה. וכל הנקרא בשם זה למטה בגשמיות המה התפשטות והשתלשלות השפע מלמעלה רבבות מדרגות עד שנתגשם ואותו שם דבר הוא חיות של הדבר ההוא לכן כל שם דבר מלשון הקודש הוא שמו גאמת למעלה בשרשו. כמאמר וכל אשר יקרא לו האדם הוא שמו שכל עיקר המשכה והתפשטות הוא על ידי אדם כי השם דבר במקורו הם אלו אותיות וחבורם רק שכל חבל השתלשלות נקרא בשם זה מפני חיותו וקיומו שמקבל משם ד"מ יד נקרא מקור השם למעלה לירוק י"ד הוא כח וחיות של יד האדם והוא יורד ומשתלשל עד שבכ"א גוף יד אדם ונקרא ג"כ י"ד לא מפני הגוף כ"א מפני חבל השתלשלות כח וחיות של היד נקרא הגוף על שמו. אם אמנם מראשית ההשתלשלות עד סיומו בגוף יש כמה רבבות מדרגות כולם נקרא יד ע"ש ראשית ומקור החיות והן הנה הכנויים שבתורה יד ה' וכו' הם כחות עליונים שנאלצו מאתו ית'. כי הא"ס א"ל לתפוס אף בנקודה וכ"ש באותיות. וכן בשמות האדם ד"מ אברהם ילחק ויעקב הם ג' מקורות ושרשים אשר מהם מתפשט החיות עד גוף האדם למטה והיא נקרא ע"ש מקור שרשו וחיות קיומו. וכן ראובן ושמעון הם מקורות ושרשים אחרים בערך כמה מדרגות למטה מהם. ואם אח"כ נקראים אפי' אלה אכשים אברהם או ראובן בנו ע"ש זקנו אפי' עד אלה דור. כל אלו נקראו מפני חבל השתלשלות שנתפשטו משם וזהו מאמר לואת יקרא אשה כי מאי' לוקחם זאת שנקראת על שם מקום לקחתה ותיבתה משם וזהו פירוש רש"י מכאן שבכ"א

על ראשו לעשות ראשו וגם אך יכול לעשות ראשו בעשה אם עובר על ראשו בראו
תאוחו כי בודאי גם בקיום העשה הוא רק למלא תאוחו שרונה להיות לדיק והיה כלדיק
כי אם היה ראשו וחפלו לעשות ראו הבורא מפני מה אינו עומד נגד תאוחו בל"ת שהוא
גם כן ראו הבורא. אך מה שרונה דוקא בקום ועשה הוא מפני שזה דבר הנראה וזה
עבודה שבלב כי רבות מתחבטות בלב אדם ובכל עם מתחדש כפירה חדשה או תאוח
רעה ובפרט תאוח נואף ואם יתחזק בזה כל יודע לאיש והוא תפן בהלדקו לעין כל .
וזה

הנבחר העולם בלשון הקודש פירוש שנבחר ממש בתאוחות שם דבר ההוא . והנה לכן
מקובל אללנו שכחם אדם רשע את שמו אחרי העדרו . כי אין השם מיוחד אליו לקרוא
בשם זה אלא"כ הוא דומה לו בפעולותיו להמשיך כחוחיו וחיותו משרשו באור חוזר ועור
לעבודותיו ית"ש ולדבקה בו דרך אור הישר שנתפשט השתלשלותו והיותו שהם תאוחות
שמו לעולם וזה זכרו לנלא אחרי העדרו . משא"כ אם אינו דומה בפעולותיו לשמו שאינו
ממשיך כחוחיו וחיותו והנאחו מאוחו ית"ש ומגביר על נפשו החומריות והקליפות אינה
נקרא בשם הראשון כ"א שם אחר מעולמות התמורה שנמשך אחריו וקבל חיותו משם
ונהפוך שמו לשם אחר וד"ל . ועוד יתבאר לקמן והן המה דברי היצ"ץ בפרקי אבות
במאמר אם אין תורה אין קמת והנה עינינו רואות כמה בחים מלאים כל טוב ואין בהם
אפילו ריח תורה אבל הכוונה שאין הקמת נקרא בשמו כ"א ע"י המשכה התורה המה
התאוחות היותו כי ע"ד תאוחות נשתלשל מלמעלה למטה עד נשמות הקמת שלמטה
ומשביע ע"ד שנתהווה . ומפריד הקליפות ממנו עפ"י דיני תוה"ק הן דיני נטילה הן דיני
א"יה או נקרא קמת ומשביע כדרכו ואינו רואה במוהרות משא"כ כען רשעים תחבר .
ומשביעו רעב כדרך כל התאוחות שאין אדם מת וחלי תאוחו בידו כדרך הקליפה שכל חיותה
הוא הריבוי והפירוד היפך הקדושה שהוא אחדות פשוט לכן אם אין תורה אין קמת נקרא
בשם קמת המשביע ומחיה כ"א שם אחר מעולמות התמורה אחרי שהוא מקבל חיותו
משם כידוע כי א"ז לע"ז עשה אלהים , ע' לשונות שהם ע' ענפים המסתעפים מאילן
אחד שהוא לשון הקודש ושרשם של הע' לשון הם הם הרל"א שערס לרופי תאוחות עולם
התמורה ע"ד גלגל החומר אבל לה"ק הוא מרכזם ובכל לבון מוכרח להיות מלה אחד
שם לה"ק . ואותה המלה הוא חיותם ודביקתם בתילן כמאמרם ז"ל (סנהדרין דע"ה) שכן
בלשון יווני קורין לאחת הן וכמאמר ע"ט בכתפי שמים שהוא מקום חיותו מלה"ק ומשם
יפרדו משא"כ כהה"ד"ק אוכל לשובע נפשו מובא בס' דקאנטי על מאמר (ויק"ר פ"ב
ס' י') ויתאו את האלהים ויאכלו וישאו שמו עיניהם מן זו השכינה ור' יוחנן אמר אכילה
וודאית דתביב באור פני מלך חיים . וכתב החכם אבן עזרא ז"ל ראה החכם איך הפליא
לדבר כי המאכל השפל שהיא בא מביבה אחר הסיבה המקבל וזו מו"ז את אלהים
ומפרנסו עאל"ז הדבק ירואה בעין הלב סיבת הסיבות שהוא כיוון ומעגג והיא האכילה
הוודאית והעיקרית כו' והוא (תהלים קי"א) ערך נתן ליראיו וגו' ומשביע הרקאנטי ודע
שאין כוונת האכילה להפריד דבר הנאכל אלא להוסיף כח ותענוג וחיים לאוכל . ע"ז
נקרא אכילה וזה אמרם אכילה וידאית שהרי התענוג הוא עיקר שם האכילה . וכן היה
אללם שמחת הנפש והעניג זיו השכינה כמאמר אז תתענג על ה' עכ"ל הרקאנטי ז"ל :
והנה ע"ז לריכין להיות כל עניני ה"יף ותשמישי עה"ז שלא נתן להנות לב"א כ"א מן
הפנימיות שהוא הזורה ושרשו של אותו דבר והיותו אשר משם נשתלשל וילא החומר אבל
אסור ליהנות מחומרה של מקום שלא משם כ"א להתדבק במלוא דרך השתלשלותו עד
א"ס ב"ה להיות חוזר ועור אליו ית' דרך התענוג ההוא שמקבל מאוחו דבר עכ"ל :

וזה אמרו חז"ל (אבות פ"ג מ"ט) כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו כי עיקר יראת חטאו הוא שיאמין שהחטא מופרד החיות וקב"ה אסתלק לעילא וגשאר בחשיכה ומדבק א"ע במות ח"ו כי כל הכוחות והפתיים והחימומים הם שורש המות. ושורש החיים הוא על עשה וא"כ הדבק במות איך יוכל לדבק בחיים כי הם שני הפכים בנושא אחד ואינו פועל כלום אך שטות חיות אל החילונים כי הם לוקחים מעשה ההורה והמלות לבפעת ח"ו. וזה שכחוב (שם) ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי ותשא בריש עלי פיך והתה בנחת מוסר ותשקל דברי אחריו ר"ל שמשליך דברי הצורא לשפעת ח"ו ובפרט אם פגם בברית פגם פיו כי מילה בגימ' פה ברית הלשין וברית המעור מכונים ר"ל אם פגם בברית ברית הלשון גם כן פגם. ואיך יכול לעמוד פה דובר שקרים וגבלה להתפלל או ללמוד איך זה כ"א רוע לב לבא דשלים בקליפיו ולא תחבר כי לאכול הפרי לריך לשבר הקליפה קודם. אבל מתעבר ובוטח לדרוך תמיד אחר המלות ואין לו שום מונע ע"ז כי רלון היל"ר לרחקו מן האמת שהוא יסבור שהוא לדיק ישר ונאמן ועדיין לא התחיל ללאת מן התאוות. והחוש מעיד ע"ז כי כל אדם רואה להיות לדיק וישר ולזה כשאמר שאלו (שמואל ט"ו) אשר חמל לזבח ויאמר שמואל למה לא שמעת בקול השם כי הגה שמוע מוצח טוב וכי מה חטא שאלו בזה שאמר לזבח מיטב הלא ולמה לא שמע בזה ומה קול הרעש ומה ענה אותו הגה שמוע מוצח טוב וכי לא ידע שאלו מוצח הסברא. אך הוא הדבר אשר דברנו שטיק העבדות לריח יחוח שאמר ונעשה רלון ולזה הוכיחו שלא שמע בקול השם הגה שמוע מוצח טוב ר"ל עיקר טוב הזבח הוא לשמוע בקול השם ואם לזה השם להחריט נמלא זה רלון :

זה

ובספר אמתחת בימין (מה"ק ר' בימין מ"מ דק"ק זלחויץ בטהמח"ס תורי זהב עה"ת ועוד) על קהלת ו' פסוק אם יוליד וגו'. וז"ל יתאב במשכ"ל במ' חסונה ומילה פ"ג משנה ו' וז"ל והשם שקורין לבן הקב"ה בימיו בפיו כי זה שמו שיש לו בקדושה וכנגדו יש לו שם בקליפה ורלון לו שידענו כדי לתקנו עכ"ל. ולריך להבין לחיות עיין לורך להאדם שיהיה לו שם בקליפה. שנית לריך להבין הא דאיתא בהרשעים לאחר מותם אינן יודעים שםם מאיזה טעם הוא ומאין בא להם דבר זה. וגמלה לפרש כמודע שהחיות של האדם הוא שמו דרך משל רלון החיות שלו הוא אותיות רלון וכן בכל דבר בהמות וחיות ועופות בין טמאין ובין טהורין וכגון שור החיות שלו אותיות שור וכן כולם חש"ה וכל אשר יקרא לו אדם הוא שמו ר"ל זהו שמו אמיץ שראוי להקרא כך כי שמו זה הוא החיות של בור וגשר וארי ודומיהם ולא האיור שקרא לכל דבר מה שגפל בפיו של אדם"ר ולא בכוונה ידוע רק זהו שמו ודאי וזהו חכמתו של אדם"ר יותר מהתלכדים שלא היו יודעים ליקרא שמות לכל הגזראים ואם לא הי' כוונ' ידועה לכ"א מהגזרתי' כי ירא דווק' בשם זה ולא בשם אחר היה הדבר זה קל גם למלאכים מה שיכול לתוך פיו שיקרא אותו ישאר שם זה לעולם. אלא ודאי שאדם היה מסתכל בכל בריות מאין הוא השורש של חיות שלו ומאיזה אותיות הוא הירוק וכו' וזה ידע ואמר לזה נאה שיקרא שור לזה נאה שמו נשר ודומיהם ועי' בזהר בראשית ד"כ ע"ב וז"ל בשרה דאדם לבוא וכו' רוחא סליק בהאי שמא גופא בשר חויר אקרי לגו בשרא לבוא דליה עכ"ל הכי לפניך דשמא הוא רוחא פעמא דהאי ברית בין בלדס ובהרה עה"ר ובהמ' והיא החיות של ברית זו ולפ"ז לריך להיות לאדם שם בטומאה ג"כ כדי שיהיה יוכל לילך בדרך רע ויהיה הבחירה חפשיה בידו ויקבל שכר או עונש כי הגם דמיאזא היא חיה שלו של רע שמעורב בו מש"ז"י אם לא היה לו רק שם אחד דקדושה והוא החיות דקדושה לא היה יכול לילך בחיות הזה דקדושה

תל

וזה הטעם מלוא הבה בעצירה (סוטה דף ל) ששוגא גזל בעולה כי זה נגד ראונו לא כמו שחושבין הפתחים ששוכדים השם ועושים כל מיני שקרים והולך מתעטם בתוהו בתוהו וכעס וסוכרים שהכל לש"ס ונהפוך הוא כי אם יאמר להם אדם שאינם עובדים השם באמת הכבוד כועס ומדבר כרה על לדיקי יסוד עולם. ואם היה האמת אחס הלא זה גם כן רזון הבורא שלא לבעוט וידעו באמת בעלמם שלא נגע יראת השם בלבם כי כן הוא תכלית שמדע שלא מדע :

ונחזור לעניננו שבחמור הוא כלללים כל החמוות ואם עדיין לא תיקן זה לא התחיל כלום. ועיקר החשובה הוא עזיבת החטא והיינו שסתה נמאסת בלבנו זאת התאוה לא שחמא לריק עדיין לדחוק לזה אך שחמא הלב עלמנו מואם לעשות זאת כי כל זמן שזאת התאוה עלורה בלבנו לא עוזב החטא עדיין וזה נקרא (אבות פ"ד מ"א) גבור הכובש את ילדו כמו דאיתא (בזוהר ויחי ד"מ ע"ב בשלח דס"א ע"א) על פסוק חגור חרבך על ירך גבור ולזה לריך הכנעה באמת ועיין גדול ע"י בעלמנו בכל עת בלבנו מה הוא רואה כי הילך אורב בכל עת לאיש להפילו בכת פתיו אין רגע בלא פגע גדלות וכעס ורשעות ואכזריות ושנאה. והנה כל התורה כולה משנה במרא ופוסקים מלאים יראת חטא מה לעשות ומה שלא לעשות והם ראו רזון הבורא בתורה שבכתב שכלולה מכל אך הוא ברמז נפלא והם חקרו כל הדברים על אמתתם ברו"ק שפליהם והרחיצו ביאורים בתורה שבע"פ והראו כל דיני איסור והיתר כשר ופסול מה לעשות ומה שלא לעשות עומא וטוהור וזחי וחייב וצפרטים לאלפים ורבבות לאין שיעור מה לאכול ומה שלא לאכול ואם הדבר כך הדין כך כל דיני ממונות מלאים ובמיוס על הדיבור (זה) וכללו כל הפרטים שבעולם הזה לא הניחו דבר קטן הן מעשה הן דיבור הן מחשבה כמה יש בו אסור כמה היתר והנה האדם הוא חלק אלהי ממעל וה' מן הראוי שבעצמו יסגל כל מה ששוגא השם ואוריייתא וקוב"ה חד ורזון הבורא מבורא בתורה בלי שום טעם אך לאהוב האמת מפני שהוא אמת והרבה טהרה ופרישות וקדושה וענוה לריך ליראה כזו זמכ"ש שלא לעשות נגד ראונו ולא די שהם עושים נגד ראונו בכל עת ועונה והלב מלא כעס

אל מקום הטומאה והקליפות כי הקדושה הוא היפך הטומאה מקלה אל קלה והיה מוכרח לילך בדרך טוב ולא היה שכל ועונש אבל כשיש לו שם בטומאה שהוא חלק הרע שלו ויש לו חיות להרע שלו וצריכה בידו לילך בחיות הרע שלו אל מקום הקליפה ולזה יש שכל ועונש ח"ש הכתוב ראה נתתי לפניך את החיים ואת המות את הטוב ואת הרע כי השני דרכים לפניו הוא שיש לו חיות דקדושה והוא שמו כמו ראובן שמעון כו' ויש לו שם שהוא החיות של רע ג"כ ובחרת בחיים ומדע שאמלאה החרבה לא נתמלא לור אלא מחרבה של ירושלים וחרבה שחיהם אל תאמין כו' ולפ"י מי שהולך בדרך ישרה ומגביר את כח הקדושה מחלים בכל פעם יותר את חיות הטומאה ולוקח משם החיות המחיה את הקליפה ומלרפה לשם דקדושה עד שמבצר כל החיות של שם הטומאה ומוחה את שם הטומאה לגמרי ולא נשאר לו רק שם דקדושה משא"כ מי שהולך בחיות של טומאה לקליפות ומגביר את שם הטומאה ומחלים בכל פעם את שם דקדושה עד שנעשה רשע גמור ולוקח כל החיות של שם דקדושה אל שם הטומאה וזה מוחה את שם דקדושה לגמרי לכך לאחר מוהו אינו יודע את שמו שמחה את שם דקדושה לגמרי ולא נשאר בו שום חיות אבל לדיק שהוא הולך ומגביר את חיות הקדוש שלו עד שמוחה את שם הטומאה לגמרי ואינו מאיר בו לאחר מותו רק שם דקדושה ולזה יודע את שמו כן נראה לפי ענייני דעתי טעם על שני דברים הנ"ל ודו"ק בהם ואם שנית כל תלן אחי משוגחי וכו' הטוב יכפר :

כעם וגדלות ומרמה ושקר וכל מיני קליפות אלא שמשמים א"ע בכל מיני שמות וסוברים
 שאעפ"כ עובדים השם בתורה ובתפלה. אי לנו איך אנו רחוקים מן האמת הלא האבות
 הקדושים וכל הדורות אחריהם משה ואהרן דוד המדבר לדיקי יסודי עולם תנאים
 ואמוראים בעלי רוח הקודש איך כולם שמרו א"ע מן החטא ויראו מן החטא וכמה
 תחבולות המלאו נגד הילך ואנחנו דלי מעש רקי כשרון מלאים עומת שיש בהם כריחות
 מיתות ב"ד ומיתה בידי שמים ומלקות עזרנו מא' ועד תי"ו חוץ מה שאין שכלנו משיב
 שאנו עובדים בכל עת ובכל רגע ומה שאנו משיגים אין כח בידינו לעמוד נגדו איך
 שכחנו מיראת חטא וכל מגמותינו לעבוד את ה' בקיום עשה דווקא להקרא בשם לדיק
 וישר וכמה הכנעות ושפלות מאלו בדבריהם הקדושים המלאכים את הלב וכמה אנו
 רחוקים אפילו ממצבנות חוץ שלהם וכל מגמותינו תמיד לגדלות ולהתפארות כי מי יאמר
 זכיתי לבי טהרתי מחטאתי. ואעפ"כ ידע אינם כנפשו (ברכות דע"א) כמה הלב מתגדל
 בשעת הלימוד ובפרט אם מפטפט בהבלי ואם מתפלל בלב וכוונה בכה ובאמת הוא
 עדיין מבחון כמו שאומרים בשם הלדיק הרב המגיד רבינו רי"מ זלה"ה הפך בה וסיב
 ובלה בה ומינה לא תזוע (אבות פ"ה מכ"ב) והא לך ראייה שאין לך מדה טובה הימנה
 ר"ל כי עיקר וראשית הלימוד לראות בדבריהם הקדושים כמה דקדקו בכל פרטי הדינים
 בכלל וסבירא האיך האמת בכל דבר שבעולם ע"פ התורה כמה חקרו וסברו בכל פרטיה
 הכוללות כל מעשה ב"א אסור ומוותר כשר ופסול חייב וזכאי טמא וטהור מעשה דיבור
 ומחשבה ע"ז בנו וחקרו כל דברי תורה כי כמו דלית אחר פנוי מינה כן התורה דדיימא
 כללה כל הדברים בעולם ומזה ראוי שיבא על האדם יראת חטא כיון שרואה ב"מ
 שלומד איך חקרו בשלם להעמיד הדרך על האמת ולחמץ כל הקושיות שהם בקליפין
 שרואים להראות פנים נגד האמת כי בכל דבר קושיא יש הפך האמת כידוע. ולא עוד
 אלא שמראין בשכל שהדבר כן. וכשרואה אדם בתורתנו הקדושה כמה חקרו התנאים
 אחר האמת במעשה התורה זה יביאנו לידי יראת חטא ולהסירו משקר. לא כמו שאנו
 טמאי נפש מנעורינו שלומדים ואינם ע"שים ואינם שמים לבם על כל הילך וכמה הלב
 מתגדל בשעת הלימוד ואחריו וכמה אנו שקועים בהבלי העולם וכל מיני פחית קשורה
 ככלב כנפשו כמ"ס הרד"ק בפ"ק הג"ל עיין במתיקות דבריו כי המעיין בעלמו יראה
 שלא כיון האמת שחשכו עינינו מראות ומהשכיל לבנו וסוברים שהמאור שבה יחזירנו למוטב.
 אבל כ"ז הוא שקר כי כל אחד מאתנו יודע אם ירלה שלא נפל עדיין מכל החלוות ומדות
 רעות והתפארות וכל מיני שקרים שהורגל בהם עד עתה איך האמת כמו שכח הרב
 המגיד רי"מ זלה"ה אם תורמו לא עמדה לו לשמרו מן החטא כשעדיין לא חטא מכש"כ
 בשכבר חטא איך יסורו אותו מן הרע אם לא בהתקרבו ג"כ אל לדיקי האמת. והאמת
 ע"ז נאמר (איוב ל"ח) וימנע מרשעים אורם כי אם ילמוד באמת וביראת חטא ובכל
 עת שלמוד יותר ויכנס ויותר כשיראה כמה יראו חז"ל מן החטא ומן סברות השקר
 ויראה א"ע רחוק מן האמת בודאי יבוא לידי יראת חטא. אבל כשלמוד כדי להיות למדן
 ומפולפל ובקי בדינים לדון ולהורות כל מה שיוסף דעת איזה פלפול וסבירא יוסף מכאוב
 ויתגדל הלב יותר. ובאמת מתחמת זה הכס"ל בחושך הולך בכל מיני תאוות ושקרים ויבלו
 שנותיו בחסר לב. והנה באמת לא פסק מלחמת הילך בכל עת ובכל זמן ובכל מקום יש
 עבודת הלב כידוע מספר חובת הלבבות ולריך להשים לב ע"ז תמיד והרבה לריך ישוב
 דעת לעיין בלבו במחשבות מה רואה אם להיטר ואם למלאות תאוות ואפי' באיסור וזהו
 עיקר עבודה ראשית חכמה יראת ה' (תהלים קי"א) וזהו כוונת המדרש (ספרא שמיני
 פ"ג) זה הדבר אשר לזה ה' חטשו אותו היתה לר' תעבירו מלבבכם כשם שהוא יסיר בעולמו
 כך תהא עבודתכם מיוחדת בלבבכם לפניו. לא כמו שחושבין הפתאים שאין עבודת ה' אלא
 ללמוד

ללמוד כל היום ולהתפלל בכח ולקיים מילי דחסידות ויראת ה' נשכח מלבם ואינם רואים לעבוד אלא בקום עשה להיות לדיק וחסיד כנ"ל באורך. אין עבודתם מיוחדת לכנו כי לפעמים לדיק להבטל גם מבורה והפלה אם יש בזה רצון הבורא באמת כדי לשמור ח"ע מן החטא אז עבודתו מיוחדת לפיו כי מי יאמר זכיתי לבי פקדתי מנחמתי וצפרט במדות רעות כי אין קץ למלחמה גדולה הזאת וזה כוונתם אותו הילה"ר תעבירו מלבבכם:

החנה ראה מה שאמרו חז"ל (ב"מ דל"ב ע"ב) אזהב לפרוק ושונא לטעון אט"פ שהפריקה מזוה אפ"ה כדי לכוף את ילדו עדיף לטעון והנה לכאורה הלא בכל דבר מזוה אינו מניח הילה"ר וגם בפריקה יש כפיית הילד אך נודע שהאזהב פהול לדין (מ"מ סי' ז' סעיף ד') לא שהדיקין ליה שיפסיק שלא כדיון במזיד אלא מחמת שהדין תלוי בסברא והסברא ינטה אחר האזהב וזה אין כח ביד ה' ל"ס להבחין ע"ש בסמ"ע. אמאל שבכאן יש לפיו טענה והיא אזהב לפריקה ע"כ אמרו לדיק את ילדו לטעון עדיף כי בזה בוודאי איבא כפיית הילד ובפריקה אינו יכול להבחין והבן וזה אין כח להבחין אם הוא משוקע בתאוות ובגדלות ובשבח ב"א ולזה קדם סור מרע לעשה טוב והל"ת קודם לעשה כי כל ל"ה ה"א כח ותאוה גזקיות ובזו לעשר ישוב ושקר אין לו רגלים וכ"ז נשפכו אדוקה בתאוה אפ"ה אם יתלהב לדבר מזוה בזה אזהב"כ הוא שקר כי אין אפשר עובר על רצונו לעשות רצונו וכנ"ל ואין זה כי אם לשם לתפארת ולתהלה כל זמן שהוא משוקע בהבלי העולם בידאי כל מלותיו ותורתו ותפלתו אין בהם ממש כי אם היו באמת מפני מה כשרונו לעמוד נגד תאוותו אינו יכול מגודל סוקף הילה"ר ומלות ייחיו לעשות אלא ודאי גם זה הוא פיתוי הילה"ר לאדם בשקריה שלא לראות אור האמת ושיסבור שהוא לדיק וי"ש. אבל העיקר הוא למאס דברי העולם ותאוותו וכבודו בלב כלל ע"ת פניו וע"ז יבין כי כחו ומחשבתו שיטת את ה"ג ולהכניעו ואז יוכל להאזין את הטוב וכ"ז אזהב את עלמו ותאוותו וכחות הטומאה הנכללים בשם"ה גידים כנגד הל"ת ח"ע"פ שגראה לעהים שחוקק לתורה ולתפלה ומע"ט בודאי חוק הכוונה שלא לש"ש הוא והוא לביעות ר"ל כי כבר אמר דהע"ה (תהלים ל"ז) אזהב"ה שגאו רע ואם לאיפך חלילה אם אזהב רע א"א לאהוב הטוב כי א"א לאהוב ולשנוא כאחד. ולזה ביקש דהע"ה (תהלים כ"א) לב טהור ברא לי אלהים ואח"כ ביקש על רוח נכון כי קודם טהרת הלב מהבלי עולם ותאוותיו אינו פועל כלום ברוח נכון לקיים דברי הקור' כי יעשה לכבוד עלמו והעוסק בספרי מוסר ובפרט בר"ה יבספר אירחות לדיק"ס ידע באמת איך נכחני עניו מראות ולבו מהשכיל וכמה רחוק מיראת חטא ותורתו ותפלתו ג' אסת צעירי הבורא ב"ה כמו שהאר"ך בזה הר"ת בשע"ה ע"ש. ואם אמר יאמר האדם כבר אמרו חז"ל (פסחים ד"ב ע"ב) לעולם ילמוד אדם שלא לשמה שמחוק שלא לבייה בא לשמה בן הוא האמת שר"ך עכ"פ ללמוד ויס וליה אבל אינו (לזה) מזה שיתגדל ויתפאר בלימודו מחוק שהוא עובר השם אז שהוא חריף ואדרבא שר"ך שיוכע בכל עת יותר כשיראה עלמו רחוק מלשמה כדי שע"ז יבוא ללמוד לשמה אבל כשיסבור שעותה רצון הבורא לעולם לא יבוא לדי לכה והם אמרו מחוק וכו' :

והנה הרווא לעקור ע"ז לדיק לעקור ולשרש אחרים (ע"ז דמ"ה ע"ב) והנה שורש כל התאוות ההואה וקשיות עורף וכעס ובכלל זה הרחבת ה"ב לכל מיני תאוות ופיהים בהבלי עולם ה"ה שהם משורש הנפש. כי התורה והמליות והעבודות הם המדות כמדע והרואה לעקור ע"ז לדיק לשרש אחר כל המדות כמדע בר"ח (שער היראה פ"ד) לא ברוח ה' ולא ברעש ה' לא באש ה' קול דיממה דקה (מלכים א' י"ט) תמן קאחי מלכא ע"ש שזה שורש כל עבודתו להכניע ילדו ובה נכנס שורש הדין ורחמים גזברים כמבואר

כמבואר בר"ח. והעיקר שיהיה כן באמת קול דממה דקה מחמת בושא שמלא כל הארץ כבודו ולא לרמאות ולהשטות א"ע ובעוד שהוא מלא גאווה ידרך רע ופי תפוכות בזה שורש המדות הנ"ל לא ברוח ולא ברעש ה' ולא באש ה' עקב עונו יראת ה' (משלי כ"ג) ושורש קיימת המדות ענוה שיגדור ויפרוש עלמו מכל מיני תאוה ובפרט לגדור דיבורו ויגדור א"ע מכל מיני תאוה הן במעשה והן בדיבור והן במחשבה וישים כל מגמוליו ותחבולותיו ע"י כדי להיות סור מרע ולהתחרט על העבר ולעזוב מכל וכל. ולדעתו ע"י כתבו ספרי הקודש שיחקור מה שם י"י לו בקליכה כמודע ואיך יוכל לידע את זאת אך מי שיש לו מוח בקדקדו יודע שורש תאוותיו כי על תאוה אחת כמו תאוה המושגל הובנים כמה תאוות ורשעות ושקרים וכן ג"כ על תאוות ממון וכבוד וע"י לריך לשום את לבו לשרש אחר השורש ולעקור ולעמוד כנגדו ובגפול היסוד יפול הבנין ממילא וכל מיני תאוות ופיתוים יש בקליפות כמאמר הזהר (פקודי ר"ח ע"ש) ואפשר שלא כוונת חז"ל לרמוז זה במנחות (דכ"ט ע"ב. ב"ר פי"ב ס' ט') העולם הזה נברא בה"א פתוח באכסדרא שכל הרולה ללאת יולא ומ"ט כרעא דה"א תלויה דהי הדור בתשובה ליעול בזה וליעול מהאי פתחא דנפיש לא מסתייע מילתא. כי מודע מה שכתבו בשם הרמב"ן זלה"ה אדם שהרבה לפסוע ועלה עד לשמים שיאל לא יתחיל תיכף בתעניתים ושאר סיגופים עד אשר יעזוב את הרע מקודם ר"ל שיהא הרע מרוחק ומתועב ושווא בלבו באמת כי מקודם שיבוא לזה כ"ז שיהא התאוה עוורה בלבו עדיין אף שיתענה ויסגף א"ע לא יפעול בזה כלום כי בודאי ישוב עוד לכסלה ומה יועיל בתעניתים כמובן מעלמו כשיראה כי ע"כ אמרו עזיבת החטא וחרטה קודם לכל דבר כי קודם שיאטיב הטוב לריך מקודם לשנות את הרע שנאת מות כי הוא מות האמיתי בעלם ושיניהם בידא א"א להיות. ולזה תרצו לא מסתייע מילתא למיעל דרך שער הראשון והעיקר בלב וע"י נאמר (משלי ד') מכל משמר נאור לבך כי ממנו תולאות חיים. ר"ל מכל המשמרות שתרגלה לעשות לך העיקר הוא נאור לבך כי ממנו תולאות חיים לכל האברים ואם כן אם הלב נשמר ממילא כל האברים נשמרים וכן להיפוך משמורות שאר האברים היינו ראויה שמיעה טעם וריח עיקר הכוונה בהם יהיה לשמירת הלב וא"כ אם תראה שגלב מלא עדיין מתאוות תדע שכל השמורות לא פעלו כלום. כי כל המשמורות כולם הם דברים מגשימים והעיקר להכניע השורש בלב כי ממנו תולאות חיים וע"י נאמר (משלי כ"ג) תנה לי לבך ועימך וחמר חז"ל (ירושלמי ברכות ס' א') אי יהבה לי לבך ועימך את דילי הגם שאמרו (תנחומא שלת אות ט"ו) עינא וליבא תרי סרסורא דחטאה אעפ"כ נאמר (שלת ט"ו) ולא תסורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם כי אם חין הלב חומד מה שעין רואה אינו כלום ולא דברו אלא בנוי שעדיין לא נפטר מכל וימי שלומד ומעייין בספרי מוסר היטב יודע שא"א לו לדבק בשוב מקודם שידחה הרע וע"י נאמר (ויקרא כ"ז) וזרעתם לריק ואכלתו אויביכם כי חלק הטוב שפועל הרע מוטל לחלקו חלילה כי מוליה ה' וכפי שיעור התרחקו מרע במעשה ובלב כך יכול להיות אהבת הטוב ולא יותר ובעוד שדבק בתאוה וכבוד בודאי כל מעשיו שלא לש"ם הוא ואינו רק לובע א"ע. וכפי שיעור התרחקו מהרע כך שיעור התקרבו לטוב ולזה רמזו רז"ל (ברכות דט"ז). הקיש אהלים לנחלים מה נחל מעלה את האדם מעוממאה לטהרה אף אהלים של תורה כן. כי מודע מה שאמרו חז"ל (פי' יו"ד ס' קל"ח סעיף מ' ועי' חסד לאברהם מעין שני עין הקורא נהר כ"ט) בסוד המקוה כי כל כחות הטומאה שורה על השמורות שהם עשר ולזה כשטובל א"ע ומכסה במים בורחים ממנו כל כחות הטומאה וכשמניח שער א' בחזן לא עלתה לו עזילה כי שם מקום אחיזתם וחזירין ומטמאין כמו כן אהלים של תורה ותפלה כל שלומד לשמה ומתפלל בכוונה באמת לא לשום תאוות כבוד אך לעשות האמת מפני שהוא אמת

אז מעלין את האדם מטומאה לטהרה כמאמרם ז"ל (ר"ה ד"ת) אבל מתכפר הוא בדברי תורה אבל האדוק בחלואו ועיקר למודו בשביל גאווה ושכח צ"א. וזכרנו שם שלם מזה. וכבר נודע מספר דר"ח כי כל הנוף הוא מסטרא דנחש וזכרנו הגאווה הוא עדיין הגיע להם אחיהם במקוה ואף יכול לטהר וזכרנו שאנו רחוקים כגובה שמים מעל הארץ ולא עוד כשלומד לגדלות תורתנו נמאסת לפניו יתברך :

נאם אמר יאמר האדם אם כן לא מלאנו ידינו ורגלינו מה אנו מה תיינו אם אמנם שהאמת היא כן אך אעפ"כ אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה וכאחד עושה רצון הבורא הן מו שילא מכל הג"ל בבחירתו לעבוד עבודה גבוה ותמה אז מושל ולתם עם חלואו עד יום מותו אעפ"כ עושה רצון המלך וזהו האמת שאינו חופם מדריגה גבוה למעלה כי הוא עדיין לא ילא מחלואו העולם ורחבו ושקרו וכבודו ועדיין הוא מבחון והאף יכול להיות מה שצפנים עם מה שבחון כי החון אינו פנים אמר (הושע י"ד) לדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם לדיקים ילכו בם היינו לדיקים שהילכים ממדריגה למדריגה ופושעים יכשלו בם ר"ל שרעים ממדרגתם ונפילים ממדרגתם ולא ידעו כמה יאחזו פעם כך ופעם כך כי רואה דוקא להיות לדיק וחסיד ולעבוד את השם דוקא בקיום העשה. והא לך ראה שאחר מ"ה שהיו כל ישראל גדולים יותר מכל נביאים כי ה' דבר עמם פנים בפנים (דברים ה') ונאמר אח"כ (שמות כ') לבעבור נסות אתכם ולבעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו ולא נאמר להם לבעבור תהיו לדיקים וחסידים בעלי תו"מ ורש"ק אך לבעבור תהיה יראתו על פניכם הרי שהכל בכלל היראה והיראה הוא עיקר. והנה נודע מאמרם ז"ל (סוכה ד"ב) בכל יום ויום ילכו של אדם מתגבר עליו לולא הקב"ה עוזרו לא היה יכול לו ואין כח בזה לעמוד נגד הילך הרע אפי' נגד חלואי פחותהו בלי עזר ה' צ"ה והמעיינ בפחיתותו בכל עת רואה זאת בחוש אף התאווה מתנגדה בכל עת להאמת וגדלות יקר הערך ובאמת היא מטונפת הכל שב לעפר וכ"י הוא קודם עשייתה אבל אח"כ כל אחד יודע שהוא מבחון והיא אחוזת עינים. ולדעתו הוא אומרים ז"ל (סוכה ד"ב) שלעמיד לדיקים נדמה להם כהר ולרשעים כחוט השערה הללו בוכים והללו בוכים כי לכל אחד במדרגתו כי כל הגדול מחזירו ילכו גדול ממנו (שם). והוא כשם חלואו נוחמת יראת השם ויודים שכשם הילך הוא גדול מאד אבל הרשעים שמלאו חלואים יראו בחוש שהוא הכל הכל כאומרים ז"ל (בס' ראשית חכמה שער היראה פ"ג הביא זאת בשם ספר חסידים. ובבניה לעניים דרוש ז"ל הוצא בשם מאמר חז"ל ועי' בספר הקדוש תמיא פ"א וכן הוצא בהרבה ספרים) רשעים מלאים חרפות כי אחר המעשים מבינים שהוא שקר גמור ורעות רוח כי הרע הוא היפך הטוב כי הדבוק בטוב כל עוד שיתקרב יותר מבחון רחוק יותר מהטוב ומשחוקק יותר כדי שיבוא יותר לידי אמת ואין לדבר אמת סוף כי אוריינתו וקוב"ה כלבו חד אין סוף והרע בהיפך שקר יש לו סוף כי אחר מעשה הילך והחלואו אפי' הרבה לפשוע הוא מבחון והוא דבר מטונף וא"א שיהיה לו עזר מה' קודם שידחה הגבהה הלב דכמיב (משלי ט"ו) כי תועבת ה' כל גבה לב ואין אנו והוא יכולין לדור (סוטה ד"ה) ואף אפשר שימזר לו ובלי עזר א"א לעמוד נגד הילכה"ר והקר רואה מה שאחז"ל שהגבהה הלב שורש הכל ולזה אמר הבא לטהר מסייען לו. (יומא דל"ח:) וזאת ההתחלה מוטל על האדם לרדות הגבהה הלב דהיינו שיכיר בפחיתותו האף נכחמו עיניו מראות מהשכיל ואין בו כח לעמוד נגד הילכה"ר אבל כ"ז שהוא סובב שהוא גבוה אזי הש"י רחוק ממנו וזה בקש דהע"ה (תהלים כ"ג) ה' רועי לא אחסר וגו' ר"ל שבה שלא אחסר מה' בכל עת כי השם הוא לרועי ולא בודאי בגאווה דשא ירביצני ועל מי מנוחות ינהלי אבל כשאני לעמלי מה אני :

והנה איתא בסה"י לר"ת (שער ה' ראי' כ') הנפש הוא בינונית בין הבורא ובין הנפלא וקבלה

וקבלה מכת הצורא להיות יודעת ומכת הנכבדא להיות ידועה והכת אשר בה היא יודעת חפיד כי לא תמות כלל מפני שהיא פועלת הכל ואין לה פועל וע"כ לא יפעל בה המות פעולתו והכת אשר בה היא ידועה חפיד כי תמות מפני שהיא פועלת הכל והיא כוללת לד"א עכ"ל. וע"ז לריך מחינות גדולות שלא יהי נזכרל בפזור הנפש בידועות אחרים רק לעיין ולירע את עצמו ונפשו ולעיין במות נפשו כל דבר ומעשה מה כוונתו ותוכו ואם לתאוה ואם לאמת וזה המנהג בכל עת ורגע בכל עסק מעסקיו וזה החחלה וראשית הכל כי כל הגנטיס אדם רואה חוץ מנגעי עצמו (נגעים פ"ב מ"ה) כי עיקר לידע א"ע ושלנו וכוחותיו ומוחו ונפשו ומחשבותיו כביכולתו ובו יוכל להבחין בין האמת והשקר כדי להרחיק מן השקר ולמאסו ממעשה דביבור ובמחשבה. וע"ז נאמר (משלי ט"ז) משכיל על דבר ימלא טוב. וזאת הנשאר עמו לעולמו כי החלק שידעת לאחרים תתקבל בביטול הטוב והחלק הפועל דהיינו שידע בעצמו להפסיד מהרע והתאוה וכפי שיפור הפרדה מהרע כן שיפור עלייהה בלי מעשה עד מקום הרמחה הן בחייו והן לאחר מותו כידוע לכל משכיל מן החלום שהוא מן ס' במיתה (ברכות דנ"ז) דע"כ כשיהי' למד חיזה ספר מוסר מזדיקים קדמונים כמו חו"ה"ל או ר"ח או ס' הישר לר"ת או ס' אור"י לא ילמוד שידע רק לעיין בעצמו ובלבדו כמה הוא רחוק מזה ויקח שורש דבריהם ועתהם נגד התאוה לרפואת הנפש וישם מחשבתו ע"ז מימים ימימה כי לא בשנה ובשנים יכניע לבו אך לריך ע"ז שקידה רבה ואולי כי לבדנו קשור בהבלי העולם מנעורינו ולא הועיל בנו כמה תוכחה ויסורים ומיתות בניס שעברו עלינו. והנה אחז"ל (ברכות דס"א) לדיקים יו"ט שזפטן בו' ועליהם נאמר (תהלים ק"ט) כי יעמוד לימין אבינו להושיע משופטי נפשו. והנה כל אדם לריך להחזיק א"ע בצינוי ידוע מחשבו מוסר. והנה יש פתאים שאומרים כי עמי ואבינו אנכי וכדומה אנכי תולעת ולא אש וחשפין שאינן לריכין אלא לומר כך והאמת דהע"ז אחר מלב ונפש והם אומרים מתוך הכחצ ובאמת הוא מלא כל הנכחות ושקר ואומר בשפחיו שהוא תולעת כמו שאומרים העולם באחד שטוען אין לי זרור כספו בידו ואין לאדם עור מהש"י אם לא שיסיר גובה לבו מכל ואז יעמוד לימין אבינו להושיע משופטי נפשו וזה אחר דהע"ה (תהלים ל"ז) ותשועה לדיקים מה' וגו' יפלטם מרשעים ויושיעם כי חסו בו ר"ל שתשועתם ולדקתם ופלטתם מרשעתם בודאי מה' הוא כי אין בהם כח לעמוד נגד ה"י"ר והנה דעתנו הקלה רחוק מזה שיעזור ה' בלי שום עבדות שלנו כי קרה מהכיל טובת ה' בכל עת כנדבה וחסד ואלו היינו יודעים שפלותנו באמת היינו יודעים שאין לנו עושים שום עבודה אך מחמת שאנו חושבים דעתנו שאנו נחשבים לכלום כידוע לכל מעיין בעצמו באמת. ולזה אחר הגם שמבחינים אמת לאמיתי שאין בהם בלתי עור מהשם לעמוד נגד ה"י"ר אפילו רגע אחד אעפ"כ יושיעם כי חסו בו שיושיעם. והנה יש פתאים שחושבים שמוסרים נפשם לה' בכמה מקומות כחפלה וזה שקר גמור כמבואר בדברי חז"ל (מדרש אסתר רבה פ"י אות ג') לדיקים לבס המור בידם ורשעים מסורים ביד לבס שאל' ויאמר המן לבדו. כי הדיק מושל על המור ורשע תאוה מושלת בו והוא מסור ויפול ללב וזה שאנו אומרים בידיו טפלי שקר ר"ל שאנו פתאים בתאוות והיא גוברת בנו ועי"כ אנו כמו טפל לשקר. והנה מלאנו בדחז"ל (צ"ק דס"ח ע"ב) גול ולא נחיאשו הבעלים שיהם אין יכולים להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו. וגמלא אין יכול למסור דבר שאינו ברשותו כי הנפש אינו ברשותו ועי"כ (אזכה ג') נשא לבדנו אל כפים אל אל בשמים ר"ל כשיהיה הלז מסור בידים אזי אל אל בשמים היינו שיכול להקדישו ולמסרו לשמו וזה סוף הכוונה וזה תוכלל כל הדברים השם יעזור לנו מכל מיני שקר ותאוה ופסטים ולהבחין בין השקר ובין האמת. (ספר דרך אמת מה"ק ר' משולם פייבוש הלוי זולקל"ה

ז'יקלל'ה (מזבארית) ועי' בליקווי יקרים להגה"ק הנ"ל שכותב וז"ל וכל מה שאני כותב הכל היא מדבתי וענין כל דבר חכמה שאני כותב הכל הוא מהם. רק שלפעמים אני מדביר לך דבריהם במשל הקרוב ולפעמים אני מפרש בזה איזה פסוק או איזה דבר בגמ' אבל עיקר חכמה הוא מדבריהם. מה שחנני השם יתברך לה' ינסה ולהגבילים בטוב טעם עכ"ל :

סליק פרשת בראשית

פרשת נח

צוהר תעשה לתבה שמעתי מהרצ הקדוש המגיד מו"ה יחזקאל ביביל ז"ל ע"ז להבין הלא התורה נחיות ומזי דהוי הוי דבא לרמו דהאדם לריך לדבר דבורים בדו"ר ולהביא אותם לעולם המחשבה הנקרא בינה ובינה נקרא אם כמ"ש בזהר כי אם לבינה תקרא וזהו שאמר להר תעשה לתבה ר"ל לתבה של תורה ותפלה תעשה בהירות מעולם המחשבה עכ"ל ודפת"ח. ומראה בדרך הזה לסיים כל העסוק ואל אמה תכלנה מלמעלה ופתח החנה בלדה שמים התמים ושמים ושלשים תעשה להבין כנ"ל מה דהוי הוי. והנה כפי הנ"ל דבא לרי; דהאדם לריך לדבר דיבורים בדו"ר ולהביא אותם לעולם המחשבה הנקרא בינה ובינה נקרא אם ר"ל להר תעשה לתבה של תורה ותפלה תעשה בהירות מעולם המחשבה וזהו ואל אמה וכו' ואל אם ה' תכלנה מלמעלה ר"ל אם ה"א אחרונה שהיא הדיבור שם תכלנה. והנה הה"ק המגיד [הוא רבינו דוב בער ולה"ה כמ"ש להדיא שם בפ' ויחי] אמר בשם דב"ע ש"ט וזה"ה שמש בזהר שדין את האדם בכל היכל דהיינו הדיבורים ואוהיות התפלה הנקרא היכלות שם דין את האדם אם כדאי הוא לכנס בתוך הדיבורים ואוהיות התפלה ואם אינו כדאי מגרשין אותו היינו שולחין לו מחשבה רעה ודוחין אותו ע"כ ולפ"י לריך האדם כשבא אליו מתעבה רעה ר"ל לפשט כמעשהו ולהתחרט על עונותיו שיכול לבא דיבוריו לעולם המחשבה. וז"ש ופתח התבה ר"ל פתחת תיבת הדיבור בנה שמים דאמרו רז"ל (במסכת מגילות דכ"ט) למה רגל ה' תלוי אם חוזר בו ליעול בהך וזהו בלדה בלד ה' חשים ר"ל בתשובה וחר"ה על כל עונותיו. והנה הרב המגיד וזה"ה אמר בה אדם שאין יכול לכוון כוונות התפלה לריך לחשוב שיש באוהיות ג"כ טעמים וחגין ונקודות המרומז לד' עולמות ע"כ ויש טעמים ונקודות ליונה באוהיות ובאמלע האוהיות ולמעלה : ה' אוהיות וכן קצין למעלה וז"ש תחתים שמים ושלבים תעבה עכ"ל (ועי' בס' מאור ושמש פ' עקב פסוק הן לה') (*) [ס' אורח לחיים מוה"ק ר' אברהם חיים האבד"ק זלאטשוב פ' נח] :

שם

(*) וברמב"ן פ' בא כי וז"ל וכוונת כל המנות שנאמין באלהינו וטודה אליו שהוא בראנו והוא כוונת הניירה שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה. ואין לעליונים בתחתונים חפץ מלבד זה שידע האדם ויודה לאלהיו שבראו וכוונת רוממות הכול בתפלות וכוונת בתי כנסיות וזכות תפלות הרבים זהו שיהיה לבני אדם מקום יתקבצו ויודו לאל שבראם והמלאים ויפרסמו זה ויאמרו לפניו בריווקך אנחנו וזה כוונתם במה שז"ל (ירושלמי תענית פ"ב) ויקראו אל אלהים בחזקה (יונה ג') מכאן אתה למד שתפלה לריכה קול חזיף נלח לבישה עכ"ל. ועי' דברים רבה פ"א :

לשון תשובה הרדב"ז. (ח"ג סימן תפ"ב) וז"ל גרסי' בדברות בפרק אין עומדין (דל"א ע"א) [וע"ש שאין טעמיתו כן] אין עומדין להתפלל לא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש

ושם (כפ' שמות) זל' כמו שאמר המגיד זל"ה שיש לדיקים גמורים בעולם ולא יוכלו לפעול כלום מחמת שפלותם בעיני עולמו ואינם מאמינים שימשע הש"ת תפלתם. וע"כ אינם נעזין אלא אדם לרדף להאמין שהש"ת שמוע תפלת כל פה עכ"ל. [וכ"כ בם' דרכי דק (ח"א אות ל"ז) זל"ה ואדם הישר יאמין אף כי אין אף ראויה להיות נענה בתפלתו אף על פי כן לגדול רחמי השם יתבאר (נענה) אף בתפלתו למשל עובר החולה יבטח בה' למען רחמים גמורים ירפא את החולה עכ"ל] :

ובס'

ראש ולא מתוך שיחה ולא מתוך מריבה ולא מתוך כעס. וכו' גרסינן (עירובין דס"ה) ר' חנינא ביומא דריסחא לא הוי מגלי פי' ביום שהיה כועס הו' גרסינן עירובין (ס"ה) שמואל לא הוה מתפלל בביתא דאית ביה שברא. מפני היות שהיה טורדו ומונעו מלהתכוון למדת מכל הני שלא יתפלל אדם לא במקום שטורד מחשבחו ולא בזמן שמתפלל את כוונתו. לכן היחיד או הרבים שיש להם איבה או כעס או שנאה או מריבה עם הציבור אין תפלתם ראויה ואסור להם להתפלל שם שמתכבדו טורדו ואין יכול לכוין בתפלתו וכ"ש אם מכעיסין אותו על פניו תמיד. וכ"ש אם הכעס הוא עם מנהיגי הקהל. ואי לא דמתספיקא הו' אמינא דעב ליה להתפלל ביחד מלהתפלל בחדרת בני אדם שאין דעתו נוחה מהם. עוד יש טעם דאין ראוי לאדם להתפלל אלא במקום שלבו חפץ. וטעמו של דבר כי בהביט האדם אל מי שדעתו נוחה בו נפשו מתעוררת אל הכוונה הטליונה. ודעתו מתרחבת ולבו שמח ונחה עליו או רוח ה' כענין שאמרו בבבואה. עוד אמרו בספרי החכמה כי בהיות האדם מתכוון אל רבו וניתן אליו לבו תתקשר נפשו בנפשו ויחול עליו מה שפ' אשר עליו ויהיה לו נפש יתירה ויה' נקרא אלם כבוד הציבור בחיי שניהם. והו' בלחור (יטע' ל') והיה עיניו ראויה את מוריד וחו' (במדבר י"ח) והיהבו שם עמך ואללם מן הרוח וכו'. וכן ס' הלל רבינו הקדוש (עירובין י"ג) שאם היה ראה את פני הרב היה מניע למדריגה עליונה וכ"ש אם הרב מתכוון וקרא זל"ה זה להשפיע וזה לקבל. וזו"ה הגור רבי יוחי (עירובין מ"ז) לא מן הכל אדם זוכה ללמוד תורה ומכאן הוצרכו (וי"ד ר"מ סעיף כ"ה) שילך אדם למקום אחר ללמוד תורה אף ע"פ שאציו אומר לו שלא ילך ועובר מכות ה"ביו שלא מן הכל אדם זוכה ללמוד תורה. וזה הטעם עלמו בתפלה כי בהביט האדם אל אהיבו או לקרוביו או לרבו או למי שדעתו נוחה תתעורר נפשו אל הכוונה והטליונה ונחפץ עליו רוח הקודש. וזה דבר שהכל מורה עליו וכו' עכ"ל הקדוש :

ובס' חסידים (אות תשע"ג) אדם המתפלל ונפלה בלבו שמחת אהבה ה' פתאים דע כי ה' חפץ לעשות רנונו וזהו שנאמר (שיר השירים ז') מה יפית ומה נעמית אהבה בתענוגים וכתיב (תהלים ל"ז) (אז) והתענג על ה' (כ"ל ובישעי' ג"ט סיפא דקרא והרכבתי וגו') ויתן לך משאלות לבך וכתיב (איוב כ"ב) כי אז על שדי התענג ופשא אל אלהיך פתח תטייר אליו וישמעך אם בשמע קילנו נפלה בלבו השמחה או קודם שאיים יהיה לרצון אמן. פי' יש לבקש כך יהי"נו שזאת האהבה תהא לעולם קשורה ונענועה בלבי ובלב כל זרעי ואל יבקש אלא על האהבה ורצון ה' ואם בזהויה שעה ביום או בלילה בלא תפלה נפלה בלבו השמחה בעוד שלבו שמח ונפשו גילה בהקד"ה אל ידבר עם אדם עד שתלא מלבו והנביאים בשעה שנפגש קשורה בזהויה עז לבם האלהים כאלו אינם זה העולם וזה שנאמר (מלכים ב' ט') מדוע בא המצוגע הזה אליך ויאמר להם אתם ידעתם את האיש ואת שיחו כו'. וכן כשאדם מתפלל לרדף שיהא האזור דבוק במתניו וכו' :

ובספר רשפי אש (אזע"ה) כ' ו"ל רבי זלוק"ל [הה"ק ר"י] אמר בחי' הזפלה לריק להיות בחי' קדוש ברוך הוא קדוש דהיינו הקול וברוך הוא המחשבה להמשיך בריכה והשפעה והוא הוא דבר למעלה מהמחשבה דלית מחשבה תפיסה ביה כלל. זהו התחברות הו"ו ה"א ליו"ד. כשתחבר שלשתם יחד קול ומחשבה ומה שלמעלה נמונו כ"ז לשפי'. אזי בבחי' זו בלתי אפשר לו להרגיש שום אבר מרמ"ת אבריו שבו. וגם כח הדיבור בלתי אפשר לו לדבר רק מה' היתה לו זאת להייטו על עבודתו שיוכל לדבר אבל בלתי עזר אלהי הוא רק למעלה מעולם הדיבור. אבל כשמרגיש בטנמו איזה אבר מאבריו בלתי אפשר לו לעמוד ולהתפלל לפני הבורא ית' והוא (בראשית ב') והאדם ידע את חוה אשתו. כי תחילת הבריאה היה שמה ה' אש כל חי ויהיה בחי' שני המאורות הגדולים שלא יהיה שום נפילה וירידה. והוא (בראשית ב') ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים. רק אחר שחטאו ונפל הדלת מן יו"ד נשאר חוה והוא כשהאדם ידע ל' התחברות וגם כפשוטו ידועה מן חוה אשתו ותלד קין קינא דמסאבותא ואין זה עדיין עבדות לשמו ית' רק לריק להיות בבחי' ה'ג'ל ובבחינה זו היא מ"ש (בראשית ו') והקינוחי אני את בריתי אחך שתשמור את פגם הברית בכל תנועתך והוא ובאת אל התבה (שם ה') שתוכל לבוא אל פתימת תיבות התורה והתפלה והוא (ברכות ד') מנין שהקב"ה נותפל שבלתי אפשר להתפלל רק שיהיה בבחי' קדוש וברוך הוא וכ"ל שנאמר בכל מקום אשר אזכיר את שמי וגו' תפילתי לא כתיב אלא תפילתם רק כתיב"ש רוצר בו והוא (ישעי' נ"ח) כשופר הרם קולך שאין השופר עושה דבר מטנמו רק ע"י השועל של מתקיע בו והוא (בראשית ר') זה ספר תולדות אדם. יהי כל תולדותיו ועשיותיו רק כפר תורת ה': [עוד שם (באות ע"ו) וז"ל כשם שיש חילוק ממחשבה למוליד בפיו כן יש חילוק עוד למי שמרים בקול עי"ז מהעלה המות]: עוד שם (באות ע"ז) אחד המרבה ואחד הממעיט (מנחות דק"י ע"א) ובלבד שיכוון לבו לשמים דהיינו שממעיט לש"ש בכדי לכוון יותר כי טוב מעט בכוונה וכו' שכל תיבה ותיבה הוא היכל בפ"ע היכל ה' המה:

ובספר

ובס' רגל ישראל (מהה"ק מדינוב) מערכת ת' אות תיב"ה כ' ו"ל כל תיבה שאדם אומר בתפילתו הוא קומה שלימה ולריק להיות כל כחו בה דה"ל כ' היא כמו בעל מוס מחוסר אבר ולא ידעה לקרבן אשה לה' [כ"כ] בה' ליקוטים יקרים וכך כתבו תלמידי הבעש"ט על פסוק (נח ו') בא אחת וכל ביתך אל התיבה שהוא אזהרת התורה לאדם שיבא עם כל רמ"ת אבריו ששם נפשות ביתו אל היצ"ה. ושמעתי מאת כבוד אדמו"ר הרב החסיד הקדוש ביהר"מ מרימנוב זללה"ה שבדבר אדם ריבור בטל עובר על אזהרת לא תחנך כיון שכל ריבור הוא קומה שלימה וכיון שהוא טון אותן אותיות הדיבור אל החינוכים הוא כאשר יקום איש על רעהו ורלחו גפם כן הדיבור הזה שהדיבור נופל בסוד השבירה למקום מיתה ח"ו עד אשר ישוב האדם אל השם ויקבץ נדחו והבן. ואמרו תלמידי הבעש"ט בשם הבעש"ט כי זה חסד גדול מאת הבורא שנשאר האדם חי בתפילתו כיון שנתן כל כחו בתיבת ההפלה והמחיה חיים משפיע בו חיות חדש עכ"ל. וכתב הגה"ק מהר"ד ז"ל באגרת הקודש בשם אביו הגה"ק רז"ס זלה"ה וז"ל כאשר ילא מפורש מפי אאמו"ר כ"ע על פסוק (דברי' כ"ח) תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב כו' ועבדת את אויביך דאויביך הם ריבוי המקטרגים אל כל אחד ואחד צפרנחתו בבני חיי ומזנא. בביטולים קטנים וגדולים כידוע הכל בא מאשר שלא עבדת את ה' כי עבודה שלב בהתפעלות אלהות בתפלה לריכה להיות בשמחה ובטוב לבב והיא הממתיק כל הדין וקטרגים שלא יהיה נמשך שום קטרוג על כל אחד ואחד וזה נק' כל מפי קדושי עליון רבוי נ"ע ואין ספק בזה אשר על כן צוה לכל מר גפטי

ובם' דברי אמת פי מקץ ונס' זאת זכרון לפי מקץ ח"ל והנה עומד על היאר (בראשית מ"א) פי מי שמהפלי יקובל חפלתו והסימן שכל לו שמחה בלב כמ"ס בס' חסידים (סי' השע"ג) וכן שמעתי ממורי על ענין זה מנין שהקדוש ברוך הוא מחפלי (ברכות ד"ז) פי בהרצ"ה בענינו ראו ל. חפלי ע"י לדיקס כי מותן לפה חפלה זו וודאי מקובל ואפשר זיה הכוונה (ברכות ד"ז) אם הפ' חו' שגור' כפי ידוע אי שואל מיקובל ושלחתי אורו מהו הלימוד (ברכות ד"ז) ושמוחי בבית תפילתי (ישע"י כ"ו) השיב השגחה הוא הסי' האות. והנה לשון שמחה כידוע (ספרי פי קרח תדא"ר פי"ג) עמידה היא חפלה (ברכות ד"ז) וזהו והנה עומד לעומד הוא המהפלי כל לו שמחה על היאור שפע קדושתו יתברך שנובע כמו (בראשית כ') וגור יואל מעדן עכ"ל :

ויבוא

בבני חיי ומוצא שיתפלל בשיר ובשמחה כ"י שיבריחו כל הקטריגים מזה וזה ברוך ומוצא. וגם במעשה המצות ז"ל שמחה של מלכות כפשוטו שבהנחת תפילין ועליהן או מעשה הנדקה ישמח מאד על אשר עשה נחם רוח ליוולדו ועל ישיגו במלשיגים כ"י ומי בכולם יודעים ומציינים כבוד. וטעם האר"י ז"ל לתלמידו הרח"ו ז"ל על אשר זכה יותר להשגת סודי סודות ורצון דווקא והנה לגילוי אליהו ורוח הקודש רק מפני שמחה של מלכות דוקא עכ"ל .

(עיין תדא"ר פרק כ"ט) :

ובדריכל הברכה פי' דברים פי' ח"ל ואחר דע כי כל הקטריגים שיש עליך חביבי אחי בעת התפלה וההורה והמלכות האלה רוצה לעלות במדרגות הקדושה והרשע מקטרג ומפסח שאיך ראו על כן חו"א לא חשב לזון להכנס מליץ היולאים משפחה ולחון ואין לך ענה שהיכל לעלות למדרגתך אלא בהכנעה ענומה שחזרה אחרך עד עפר ממש ולא תלפס לשום גמול עו"ה כי אין לך חו"א לך אם תהיה במדרגות פחות שבהפחותים מישראל שוף הפורח תולע קטן הדושה על הארץ. ולפי הכנעה שלך תהיה לך זה לשמחה גדולה ובלבד שהיה באמת כי לשקר הין למעלה שום שויו יותר גרוע מכל בעירות כי בתשובה יתהפכו לזכיות ושקר אינו טהר לכלום. ויכול בקל לרחות אבל בלב אמת תעיל ותיפוק בלא דבר ובכך לז' וטוב מנחלה לא יהיה לך ולא יכנף עוד מוריק עכ"ל :

ובם' מוטע' אלימלך (פי' ויהי) ח"ל דאיתא בספרים דהתכלות עולות למעלה דרך מערכת המכפלה והוא מעורר את האבות והיינו עם הפנמיות של אדם כפי מדרגתו דהיינו אם יש לו מדרגות נכס והוא מחפלי עם פנימיות נפשו הוא מעורר הנפש של אבות ואם יש לו מדרגות רוח הוא מעורר הרוח שבאבות ואם יש לו מדרגות נשמה הוא מעורר נשמת שבאבות ועיקר לעורר את יעקב שהוא המובחר שבאבות והעיקר המעוררת הוא ע"י ענוה עכ"ל :

ובם' אהבת שלום (פי' נח) ח"ל ע"ד המצואר אליו במ"א כשמחפלי אדם תפילת שחרית שתיקן א"א ע"ה נקרא גם כן שחרית ונקרא ג"כ אברהם ובמנחה נקרא ג"כ יצחק ובערבית נקרא ג"כ יעקב ובמוסף נקרא ג"כ יוסף והכלל כי קונה שם טוב לעלמו כשם החפלה שמחפלי עכ"ל :

ובם' חידושי הרי"מ עה"ס פי' שפטים ח"ל כמו שאמר האר"י ז"ל שכל מהר"ש לפניו וקם וסרבה לו כבוד. וחקר רח"ו ז"ל ואמר לו ששעה מלוא שהיה רגיל רפכ"י לעשות ונתחבר נשמתו עמו לעזרי ומפניו עמד אר"י ז"ל ע"ש ולוואה נראה כשארם עושה ג"כ כראוי מתחבר עמו א"א ומונה בא רפואה ע"י ביקור חולים שע"י ג"כ בא עמו נשמת אברהם אבינו שכשחלה רואה אותו מתרפא כמ"ס חז"ל (ב"ב דפו"י ע"ב) ועכ"פ הוא מקבל רפואה לפי ערך כוונת המזל של המצבר. גם הוא מלוא שהיה"ה עשאה

ויבא נח וגו' מפני מי המבול. ופירש"י ז"ל אף נח מקטני אמונה היה מאמין ואינו מאמין שיצוא המבול עד שדחקוהו המים עכ"ל. והלא פלא גדול לחשוב את נח הלדיק שהיה מקטני אמונה בהש"ת ח"ו וז"ל דהנה חיבת אמונה יש לו שני פירושים א' כפשוטו האמונת הדבר שבוודאי יהיה כך ע"ל אמונה מלשון ויהי אומן את הדסה (אסתר ב') והוא לשון הנשבעה וגידול כי באמונה יש כח זה שכל ידי האמונה יומשך הדבר הזה ממקורו ויבוא היינו על ידי שהוא מאמין בהש"י ובטוח בו באמונה שלימה על שום איזה דבר אז נמשך הדבר ההוא ובה בשלימות והנה נח הלדיק בודאי האמין בשלימות בכל אשר דיבר אליו הש"ת בכל לבבו ובכל נפשו בתמינות כדרכו הטוב מאז ומקדם אך בדבר זה היה ירא להאמין באמונה שלימה בכל לבבו כי אולי יהיה הוא הגורם להפלת המבול היינו ע"י שלימות אמונתו יומשך בודאי מזה הבאת המבול ולא היה יודע איך ליתן עזות בנפשו מה לעשות וזהו שפירש"י ז"ל מקטני אמונה היה מאמין ואינו מאמין ר"ל באמת היה מאמין רק שירא להאמין בשלימות שהש"ת יביא המבול כי אולי יהיה הוא הגורם לזה וכנ"ל עד שדחקוהו המים כו' והבן היטב ודפח"ס. ע"כ בשם הקדוש רבינו ר' א"מ מזלשטוב (אזהב ישראל פ' נח) :

ויזכור אלהים את נח ואת כו' עד וישבו המים. וקשה למה כתב על הארץ הרי ה' כולו מים ועוד למה היה לריך עוד רוח ה' בלא רוח הים יכול לעשות שלא יתי' עוד מים אלא הכלל שהתורה לומד את האדם שילך בדרך הישר וכשרושה לילך בדרכי התשובה לריך להרחיק הארציות מחמת שלריך בעוה"ז חכילה ונחיה חיווג אלא שלריך להיות בזהר"ג. לשמור א"ע מתאוה יתירה. כמ"ס הרב ר' זאב מויתאמיר בס' אור המאיר ע"פ (במדבר י"ג) ארץ אוכלת יושביה אכלת לשון כליו יושביה ל' עיבוד כמ"ס ותשבו בקדש (דברים א') דהיינו שלריך לעבד הארציות וכשהש"ת רוצה לעזור את האדם לילך בדרכי התשובה מויתא רוח טהרה על האדם כמ"ס מויתא רוח מאזרחותו (תהלים קל"ה) ואז הולכים מאתו כל הדיבורים רעים ובהים כל העובות ועתה פי' הפסוק כך ויזכור אלהים

עשה הלאה וזכור לאהיה הארת קדושה מהג"ל. וכן ג' תפלות שכל יום שחרית שתיקן א"א כו'. ג"כ כנ"ל וכן ג' סעודות של שבת שכ' ג' היום לאור היום שהם ג' הארות של אבותינו הקדושים המאירים לכל העולמות וסעודה שכלילה של דהע"ה הגלוה עמם וכשהאדם עובד ה' ית' באהבה בכל לבו ונפשו גלוה א"א ע"ה לעזרו וזכירה ילחק ובאמת יעקב ולריך שלשתן עכ"ל.

ע"י בלקוטי תורה להה"ק מטשערנאביל הו' רכה ז' ח"ל ויעקר היא ע"י סתורה כמו שכ' בשם העשע"ט שניה לאנשי שקודם כל תפלה ילמדו מאמר זהר. ובס' נועם מגדים פ' אחרי כתב ח"ל הה"ק ר' אלימלך זללה"ה אמר אין לך אדם שאין לו שעה (אבות פ"ד מ"ג) שלא יושב אלנך כאדם מי שאין לו שעה קודם התפלה לשהות כחשודים הראשונים וע' נועם אלימלך פ' בא :

ובקוב' אחרון לס' תניא הקדוש אית ל"ח כ' ח"ל ויעקר עבודה בעקבות משיחא הוא התפלה כמ"ס הרח"ו ז"ל בע"ח ופע"ח מכ"ס וקו"ח שראוי ונכון ליתן נפשינו ממש עלי' ועי' בת"ז תיקון כ"א ד"ג רפוס ירושלים בס' מאור ישראל שס. ובח"א מהרש"א סנהדרין ד"ד ודל"ח. ובהקדמת ס' עה"ח כ' שבדורות אלו שהאוירים נתגשמו ונתרבו ע"כ המינים א"א לאדם לזכות ולהגלל מילת"ר מפני שיש באדם נפש ר"ו והגפגף הוא תחטוה העבועה בגוף וזו אפשר לטהר אותה כ"א ע"י התפלה בכוונה עכ"ל ומעתה תתן מעלת חסידים הראשונים :

אלהים את נח מחמת בהיה טהרה על השומאה מתחת בזכר אולם וישיב המים היינו
הלכה שנעשה כלו טוב ובא לבין גואל (תפארת לבי זאת מבנו הה"ק ז"ל פ' נח בשם
אביו הה"ק רי"מ ז"לה"ה) :

[מיד איש אחיו . ורעת איש אחיו אל תחשבו (זכריה"ז) יחד ואיש אחיו לא ידחקו (יואל
ב') מיד איש אחיו אדרש את נפש הן שהרבו בפועל הן שמעורר רעים עליי
וחשב רעת חבירו ורואה תמיד שחבירו רשע ומעורר עליו דעים ואין דן את חבירו לכה
זכות בלחצה הרי הוא כרואה ממנו וכן המקפת פרנסת חבירו ושוכר עסק של חבירו
ויועד לאומנות חבירו כל אלו רואהין הם ורואהין הוא וגדונים בשמים כרואה מות ימותן
ולא ידעו להם תקווה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב . האוכר אראנדע של חבירו ועסק פרנסת
חבירו ימות במיתה משונה . וזהו איש אחיו לא ידחקו לא יגרסו לו דוחק ועווי אלא
יתנשג בלחצה וכן לא יבזיל שום אדם בעיני הבדיות וכ"ז לא ידחקו (מהה"ק מקאמרנת
ז"לה"ה בספרו היכל הכרכה פ' נח) :

סליק פרשת נח

פרשת לך

ותאמר שרי אל אברהם וגו' . לה"ן טעם לשאילת שרה אמנו וטעונו של אברהם אבינו
ששמע לקולה ומפני מה נטל את הגר כראה לפרש על דרך שאחז"ל (בב"ק דף
ל"ב) המתפלל על חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה* והנה כשהיתה שרה
עמו לא שייך לומר שמתפלל על חבירו כיון שהיא כגופו (ברכות דף ע"א) ומפני זה
לקח את הגר כדי שיוכל להתפלל על שרה וק"ל (ספר ראשי בשמים בשם בנו הה"ק
ר"י ז"לה"ה מראדוויל) ועי' לקמן פ' קדושים :

ובם' אגרא דפירקא (אות כ"ד) וז"ל אמר הה"ק המגיד בחדרי"מ ז"לה"ה . כשילטרך האדם
לפעול ענין שלא כטבע דהיינו אם הוא בטבע אינו מוליד יעשה מזה גדולה שלא
כטבע ויפעול למעלה מן הטבע :

ויתן לו מעשר מכל . שמעתי מן הה"מ דק"ק זלצטשטוב דהיינו שנתן אברהם המעשר מן
מספר כל והוא אות ה' (אברהם ישראל ליקוטים פ' ויאל) [ועי' ז"ה לך ד"ה וישמע] :
וימצאה מלאך ה' . על עין המים במדבר על היצין בדרך שור . מחמת שהגר לא היה
עוד בהדרגה זאת שחובל לראות המלאך ע"כ המליא המלאך א"ע לפניה על
עין המים שהמים מסוגל לזה מחמת שהמים הולך ממקור ושורש ע"כ יכול שם לשנות
השכינה לכן באה למדריגה לראות המלאך וזהו פי' של מלת שור לשון אשורנו (במדבר
כ"ד) (מהרב הקדוש ר' יחיאל מיכל ז"לה"ה) ועפ"י הקדמה פי' שם בנו הרב הקדוש
ר' צבי זאב ז"לה"ה מזכרנו . הפסוק הנה אגבי נצט על עין המים ובעת אנשי העיר
כו

(*) ואברכה מברכך . י"ל ע"ד המתפלל על חבירו נענה חתלה פי' כי האדם
המתפלל על חבירו נענה למור ההשפעה לחבירו שעי' הולכת השפע ובע"כ הוא נענה
תחילה כיון שעי' הוא עובר ההשפעה וזהו יובן המבצר מתבצר (סוטה דל"ח) פי' כי
המבצר נעשה למור ההשפעה כנ"ל וע"כ הוא מתבצר . וזהו ואברכה מברכך כי ברכה
הוא לשון בריכה היינו למור ההשפעות טובות וז"ל . והנה זאת דוקא אם המבצר והמתבצר
אברהם, זה את זה ויש להן אחדות אמיתית ובשלימות אזי הן מעוררין הלמור עליון שיוכל
לשפיע דרך הדיק שהוא הצביל ע"ד (ברכות דף) הטולם ניוון בשביל חנינה . ועי' ד'
בראשי

בו' (בראשית כ"ד) וקשה הלא כתוב בפסוק הקודם. שהיה על עין המים כמ"ס ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים. אלא הכלל המורה הוא גלחיות. וזו פרש כאן שאלו עזר היה אלל עלמו בתכלית השפלות וסבר שהקב"ה לא יעשה לו מה שציקש ממנו כי אינו ראוי לכך לכן המר הנה אנכי נלב על עין המים ביה השראת השכינה ואפשר שבזכות המקום הזה יעשה בקשתו אמן ואמן. גם זה מדברי אביו הרב הקדוש ה"ל זי"ע. שצחוק לארץ אין יכול להיות השראת השכינה, אלא על המים כי מים באים מן השורש היינו מן המקור ע"כ לריך ללמוד תורה שנקרא מעין הטוב ועל ידם יוכל לשרות השכינה על ישראל וזה לליון גואל אמן. (ס' תפארת צבי ואב) [שין בזהר שמות ד"ה ע"א ופרשת יתרו דפ"ב ע"ב המאסף]:

ובספר דרכי לך אות כ"ו וז"ל יחשוב בכל עת בשם המטהר המחשבה הנזכר בש"ל קבלתי ממורי ה"ק ר' אליבז"ל כל עת שהוא לומד יחשוב הריני עושה א"ע מרכבה לשכינה כדאיתא בש"ל בתיקון הנפש ואפילו אלף פעמים ביום יחמר כן ואמר מ"ו כ"י כי הגוף מתקדש מאד מזה כדאיתא בב"א וכשירגיל עלמו בזה יטהר ממשכבו ויסיר ממנו הרהורי עביר' ויזכה להתפלל במתשבות קדוש' ומקדש עלמו כמו בתענית וסגופי':

ויבא

(בראשית מ"ב) ויוסף הוא המשביר לכל עם הארץ עכ"ל (ס' אהבה שלום פרשת לך משהר הקדוש מקאסוב):

ובס' נועם אלימלך פ' לך וז"ל ונראה לי דהנה הלדיק אשר מקדש ומטהר עלמו משה הוא בעלמו ברכה דהיינו בריכה עליונה להשפיע לכל אך אותם הרגלים לקבל השפעה ע"י הלדיק לריכים להסכים עם הלדיק ואז הם ממלא מתברכים בשפע רב. אבל מי שאינו מסכים עם הלדיק בודאי לזה בלתי אפשרי שיושפע לו להשפעה על ידי הלדיק וזו והיה ברכה סימו שאתה בעלמך תהיה בריכה להשפיע ואברהם מזכירך ר"ל מיד אותו שסכים עמך אברך אותו כי הכל הוא מוכן כנ"ל הלדיק הוא הזכרה עלמה וזהו מזכירך פ' מהזכירה שלך עכ"ל:

ובמסכת ברכות (ד"ז ע"ב) כל שאפשר לו לבקש רחמים על חבירו כו'. וזמם' תענית ד"ח ילך אלל חסיד שדוד וירצה עליו בתפלה כו'. ובתוס' ב"ב דקט"ז ע"א כל שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אלל חכם ויבקש עליו רחמים כו'. ובתדאר פ"ח וכוין שלומד את התורה הרי זה מביא טובה לעולם ויכול הוא לבקש רחמים ולהתפלל לפי הקב"ה כו'. ובתדאר"ז פכ"ג א"ל הקב"ה למשה אם יביה ת"ח בדור שיש בידו להוילי את ישראל מידי חובתן. אל יזוח דעתו עליו מלהתפלל על ישראל וכו'. ובברכות ד"י כך מקובלני וכו' אפי' חרב חדה מונחת על לוארו של אדם אל ימנע עלמו מן הרחמים. ובמדרש דברים רבה פ"ב סי' ד' א"ר עזריה לאמור לדורות שיהיו מתפללין בעת הצרה. ובספרי ואחשן ובירוסלמי סנהדרין פ"ה ה"ב אם ראית תלמוות וחזיונות קשים קפון לשלשה דברים תשובה תפלה ולדקה: ובסנהדרין דמ"ד ע"ב ר"ל אמר כל המאמץ עלמו בתפלה מלמטה אין לו צרי' מלמעלה עיי"ש ברש"י ר' יוחנן אמר לעולם יבקש אדם רחמים שיהי' הכל מאמץ את כחו ואל יהי לו צרי' מלמעלה. ועיי"ש ברש"י שייטעו מלאכי השרת לבקש רחמים ושלל יהא לו מסתיים מלמעלה עכ"ל. ובתחומא (פ' ואחשן סי' ד') למד משה את באי עולם שלא יאמר אדם הואיל וחולי שלו מוכן ועשה דייטיקי וחלק כל אשר לו לא יאמר הואיל שעשה דייטיקי לא יתפלל עוד. אלא יתפלל שאין הקב"ה פוסל תפלת כל בריה וכו'. ובברכות (ד"ב ע"ב) א"ר חמא בר תנינא אם רואה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל שגא' קוה אל ה' תזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'. ושם ת"ר ארבעה לריכין חיזוק [שיחזוק אדם בזה תמיד בכל כחו] ואלו הן תורה ומע"מ ותפלה ודרך ארץ וכו':

ובזרע

ובקונו קטן ס' דרכי לך (ח"א היה מ"ט) ז"ל שמעתי מהקדוש ר' פיכל ז"ל לחשוב שצ"י אחיות שאני למד לקיים ממות יסגית בו ולעורר הוזהרות הרחוקות שבנעלמות העליונים עכ"ל. ושם בח"ב וז"ל בהקדמה בזה חס"ל נהר מ"ג לרץ להמשיך הרחוקות ממדרגה העליונה אל האחות שהיה מזכיר כדי שיכלו האחות לעלות אל מדרגה העליונה לעשות את שאו וזיו. גם כחז העיקר שיכונן בעצמיהם המלאה או תורה או חפלה שיקשור ויחברו בעולמות העליונים אשר גם בורש מלאה והורה וחפלה ואם לא הו"ל מקלן בנעיעות עכ"ל. וזה (האות ט') ז"ל עיקר הורה או בחפלה לכונן שידבק מחשבתו בפנימיות האחות והוא האור ה"ס שבהיותה המחיה אחיות עליונים וזהו יכול לבטל דינים מעליו עכ"ל :

והנה

ובדור קודם (מה"ק מראשית) פ' ויגש וז"ל איי ויגש אליו יהודה אמרו ז"ל מליו הנשה לחפלה כי חפלה לבון דביקות ילבון נפחתי כי ע"י חפלה מדבק עלונו באלהותו יח"ס ואז כשדבק באלהותו יח"ס אז בודדתי חפלתו עוכה רוסם. ואמרו ז"ל החפלה ולא נענה יסאור ויחפלה (ובדברים רבה (פ"ב אות ז') וז"ל ח"ר חייא רבה כתיב (הה"ס כ"ו) קוה אל ה' חזק ויאמן לך וקוה אל ה'. הוי מחפלה וחזר ומחפלה ויש שעה שיחזק לך] ולא יתייאש א"ע מן הרחוקים כי יח"ס חפץ וריאם ויחפלה לחפלה ישראל והע"פ שלא נענה אדם עדין בחפלותי לא יאמר בר נסיתי ה"בה פעמים ואזני רואה שום ישועה ע"י חפלותי עכ"ל יאמר בלבו אחזור וחפלה תיורר לו יח"ס. כי בודאי אהיה מעורר רחמנותו יח"ס כי יח"ס חפץ שלא ירח נדח ממנו נדח ויסגר חפלותי בפי וסיהיה חפלותי שורה לקבל בפי ויחפלה וזהו מרומז כאן שר"ס "ויגש" אליו "יהודה הוא א"י שפ"י ששאל איה חסד האל וישועתו ע"י חפלותי. ומרומז לנו הכ' שיתרץ לעלמו ע"י שלא יתייאש א"ע מן הרחמים כי בי אדוני כי בי חלק אלהי מייעל ולכן ידבר נא בלזני אדוני וסעשה למענך וחפלה חפלותי עכ"ל ועי' ב"ר פס"ג ס"ה ה' ר"י אמר ששך חפלה בעושר (ר"ל בריבוי מופלג) :

ובס' אמרי קדוש מה"ק מסערתליסק אות ל"ו וז"ל אמר כל דבר אשר יבקש מסקנה נמך הדבר על ידי החפלה אך יש מלאכים המעבדים ה' יב' מלבד לאד' ע"כ יבקש רחמים שלא יעכבו הדבר מלבוא אליו ואף שאין האדם כדאי ויש קטרוג מהם אכיס לעכוב את הדבר ממנו מכל מקום הקדוש ב"ה יחוננהו מאולר מחנה חסד ולא ישמע לשום מקטרג ח"ו עכ"ל :

ובס' נועם אליהו פ' לך וז"ל ונבאר הפסוק (דברים כ"ב) כי יקרא קן לפור כו' פי' יקרא לשון קריאה ר"ל בעת שיצטרכו ישראל להקרא לפניו יח". ע"י חפלות ואמר הכתוב לפניך בדרך פירוש הרע שהדבר הזה מוכן לפניך להחפלה עליהם באותה מדרגה שאחיה עומד בה רק שיהיה בדרך דהיינו בדרך ה' בכל עץ רמז בין שאלה במדרגה החתונה. אפרוחים או בלוי רמז ג"כ לב' מדרגות דהיינו בין שיש לך כנפים דהיינו יראה ואהבה דהם נקראים כנפים לפרות בהם בקדושה עליונה. [ח"א חיקון י' דכ"ה ע"ב ועי' בס' חתיא פ"מ] או בלוי ר"ל בין שעדיין אינך במדרגה זו רק שאחיה מוכן למדרגה זו כמו הבה המוכנת ללאח ממנה אפרוח אעפ"כ יש לך להחפלה על כללות ישראל ויועיל חפלתך עכ"ל. ובדברי אמה פ' נח וז"ל וכן כל מי שנקרא דידק ושרוה להיות דידק ויחזור בחשובה על מה שצריך לו כו' :

ובס' דרכי לך בסופו וז"ל וגם יחפלה ולא יאמר אין אני כדאי לזה כי מקיים מלאה עשה כל ואהבה לרעך כמוך ובאם היתה לו לזה ח"ו היה מחפלה על עלמו ג"כ יחפלה על חבירו כיון שדעתו בפדיונות ובחפלותו כדי לעורר רחמי ה' א"כ לגדל רחמי ה' ש"ס יכול כל אדם לעוררם עכ"ל :

ובתנהגות מה"ק רצ"א זלוק"ל הנספחים ל"ס אגרא דפירקא . שם באות ו ח"ל בעת אשר יתמרמר לפני בוראנו באשמות או בשאר עדים מזומנים יהיה נגד עינינו ג"כ כל אחב"י להתפלל בעד כל אחד בפטרות שהשי"ת יעזרוהו לדרכי התורה ולתורה ולעבודה באמת וביחוד המעשה לשמו ית' דוקא כאשר בא כבר לנו בהסכמה אהבת האמת גם להתפלל בעד אחב"י כל שאר הצטרפות עולם הזה שלא יהיה להם מניעה לעבוד השי"ת . ובפרט בעמוד השחר כי אז השי"ת מקבל הצטרפות שמברכין את ישראל כמ"ש בזהר (בראשית ד"י ע"ב) גם נתפלל להשי"ת שיקבל תפלותינו ברחמים וברצון עכ"ל

ובם' זאת זכרון (לפ' תורה) ח"ל כי ע"כ נראה מה שהוא מן מצות עשה לזכור קבלת התורה ומעמד הר סיני ומה שהקפדנו כו' . כדי לזכור הגם שלא היה ישראל כדאים למדריגה עליונה שהשגנו במתן תורה עזרנו השי"ת עד כה בחסדו הגדול וע"כ אם יסיג אדם יזכור ויבין שזה בחסד אל ששחרר לפי שורש אדם שלריך לכך אז ע"י תפילה שלו או של אדם אחר שהשי"ת קרוב לכל קוראיו לכל אשר יקראו באמת אם הם באמת או שכוונתו לש"ש או אפי' אם כוונתו למעט כמו בן שמבקש מאביו להאכילו וליתן לו תע"ז יפה שרואה אך שלא יתגאה בזה שידע האמת שהבוב"ה עונה לכל ושומע תפלת כל פה שאל"כ הקב"ה אינו עושה כן כדי שלא תהיה הטובה לרעה להחגאות ולהתרחק ממנו ת"ו זה באמת עכ"ל :

ובחרא"ר (פי"ח) מעשה בכהן אחד שהיה ירא שמים בסתר וכו' והיה לו עשרה בנים וכו' ובכל יום ויום היה מתפלל ומשתטח ומבקש רחמים ומלחך בלשונו עפר כדי שלא יבא אחד מהן לידי עבירה ולידי דבר מכווער עכ"ל (ושם) אבל יבקש רחמים על בעלי בהים שבצביל דרך ארץ שיש להם שיעסקו בה [באמונה] [ושי' תנחומא וילא סי' י"ג ח"ל מכאן אתו למדין שזכות מלאכה [באמונה] עומדת במקום שאין יכול זכות אבות לעמוד בו] . ועל"כ יבקש רחמים על בעלי בהים שיש בהם תורה שיעסקו בה ויבקש רחמים על העוסק עם הליבור שיעסקו עמם לשם שמים שמשלם להם הקב"ה שכר בעוה"ו והקדן קיימת לעוה"ב וכן להעוסקים בדרך ארץ באמונה וכו' עכ"ל :

ובם' דגל מחנה אפרים (פ' עקב) ח"ל כלל גדול לעבודת הבורא ב"ה העיקר הוא האמונה וע"ז היה מזהיר אה"י הבע"ש"מ זלה"ה . וזה שורש לכל התורה והעבודה וזהו שאמר דהע"ה (תהלים קי"ט) כל מלחתי אמונה שקר רדפוני עזרני כי עיקר המלטה היא האמונה להאמין ב'ה' ומי שהוא מאמין ב'ה' יכול להתפלל בכל יום כ"א הוא המאמין שהשם הוא מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית הוא בכל יום בריה חדשה וכל העולמות הם ברואים חדשים ונריך להתפלל וליתן שבח והודיה למי שברא הכל וגם ברא אותו ולהתפלל על נפשו ונפש אשתו ובניו ועל פרנסתו וכל טוב ואם אינו מאמין באמונה שלימה שהקב"ה מחדש בכל יום מעשה בראשית התפלה והמצות נעשין אלא כדבר ישן ורגיל וגמאם אלא לדבר דברים אחרים בכל יום ויום עכ"ל :

ובם"ם היראה לר"י כי ח"ל ויתפלל בכל יום כפי צרכו לשמו על כל חילוי עם הקדש שיתרפאו ועל הבריאים שלא יחלו . ושיגלו מכל מקו ושיילי הקב"ה את עמו ישראל מכל רוח רעה ומדקדוקי עניות ומכל מיני פורעניות המתרגשות ובאות בעולם ושיחיר כל אסירי עמו ושיחיר כל חבלי היוגלות ועל חשוכי בנים שיתן להם זרע טוב וכשר . ועל אותם שיש להם בנים שיהיו ביראת השם . ועל כלם ישמור הקב"ה שארית (תורת) [עמו] ויקום את נקמתם במהרה בימינו ועל עם הקדש שישובו בתשובה שלימה ויקבלם ויחיוסם בתשובה שלימה לפניו ויקרא בכל יום פ"שח (דברים י') ועתה ישראל מה ה' אלהיך שאל מעמך וגו' שכולה יראת שמים למען יזכור תמיד הבורא ולא יחטא עכ"ל :

ובס'

ובם' אהבת שלום (פ' וילא) וז"ל כי הנה אמרו ז"ל (ברכות דל"ב) לעולם יסדר אדם שבתו של מקום ואח"כ יתפלל ולזה תיקנו אנשי כנסת ג' ראשונות בתפלת ש"ע לסדר שבתו של מקום. וי"ב אלמנות הן התפלות והבקשות על כללות ישראל ועל כל יחיד בפרט וג' אחרונות הן בקשה שתקבל תפלתו. ועכ"ז תפלת ש"ע בכלל נקרא תפלה כי האיש הנושכיל ראוי שיבקש ויתפלל אף בשלש ראשונות כמו מכלכל חיים בחדר ראוי שיחשוב בדרך בקשה ג"כ שיהיה כן. וכמו כן סומך נופלים שיהיה המיכה לנופלים. ורופא חולים. יה"ר שיהיה רפואה לחולים ומחיר אסורים יה"ר שיאלו אסורים מן השבי וכו' עכ"ל. ובם' אגרא דפירקא (אות ע"ג) וז"ל שם בשעתא דדינא שריא בעלמא לא ליבעי ליה לאינש דידכר שמיא קמיא דקוב"ה דהא אי אדכר שמיא דרכין חובי וייתון לאשגחא ביה מכלן משונמית וכו' ח"ח בשעתא דרובא שריא בעלמא לא אדכר כיון דדינא לאתעבר מה כתיב ויחזר אלהים את נח וכו' ע"כ קבלנו מהלדיקים בשעה שאדם לריך להתפלל על חזירו ורואין ח"ו שהדין ממוח יתפלל עליו במחשבה ועוד קבלנו להתפלל עליו ברמז דהיינו אם לריך לרפואה יתפלל עליו על מזונות יתפלאה כמוזות ויבוא והש"י בותן לבות וכליות הוא יודע מחשבתו ובעלי הקטרוג לא יקטרוגו כיון שאין תפלתו בפירוש על הדין המתוח עליו כך קבלנו וכ"כ בספר דרכי לך אות ב' :

סימנו עמוד התפילה, ועתה נתחיל בעזרי עמוד התורה :

במסכת ברכות ד"ו ע"א. ומיין שאפי' אחד שילבש ועוסק בתורה ששכינה עמו שנא' וכו' ושם ד"ח ע"א מיום שחרב ביתה מקדש אין להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד. ובתרא"ר פ"ב אשרי אדם השם עליו כשור לעול וכתמור למשא וישב ויהנה בכל יום בתורה תמיד מיד רוח הקודש שורה עליו. ושם בפ"ח מכאן אמרו כל ח"ח שיושב וקורא ושונה ועוסק בתורה הקב"ה יושב כנגדו וקורא ושונה עמו. ושם בזוטא פ"ג אלא ללמדך שכשם שאי אפשר לו לאדם להיות בלא לחם ומים אפי' יום אחד כך אי אפשר לו לאדם להיות בלא תורה אפי' שעה אחת כו' ומה יהושע בן נון שהיה עוסק בתורה מקטמיו ועד זקנתו אפ"ה כתיב בו לא ימוש ספר התורה וגו' שאר בני אדם עאכ"ו. ושם בפט"ו ואם קרא אדם תורה יקרא גם נביאים ואם קרא נביאים יקרא גם כתובים אם קרא כתובים וכו' גם משנה הלכות מדרש ואגדות וירבה בשיעור וימעיט במחורה אז מיד שורה עליו רוח הקודש והרי הוא בן העובד :

ובמדר"ר פ' וזאת הברכה סי' ה' וז"ל כל מי שמחירא אחי ועושה דברי תורה כל החכמה וכל התורה בלבו :

ובם' ליקוטי אמרים (לרבינו הקדוש מבעזריאש זאקללה"ה) וז"ל השמיטי את קולך וכו' (שה"ש ב') פי' לשון חסיפה ר"ל שמאסף אור הזורא באתון האותיות ורואה אותן מחוך האותיות כמו באהפקלריא ואעפ"י שפעמים האדם מעורב בתעורבות מחשבות וזות אדרבה בזה הוא יותר יכול לבוא לדביקות כמ"ש [ע"י משנת חסידים בתפילת העשיה סי' ו' אות ט'] כיפת הירדן שנתקלקל ריחו נותנין אותו צדיק הכסא והוא מתגבר נגד הקליפות וחוזר ריחו כן זו הוא יכול לבוא לדביקות גדול ויתגבר נגד הקליפות המחשבות וזות. אל ילמוד אדם בספר אדם רשע אפי' יש בו דברי תורה כראוי לפי שמתבקש כשמת אדם שעשה זה :

ובם' סוד יקין וזעז' להגה"ק בעל מאיר נתיבס פ"ב וז"ל ואף שזו"ל אמרו (פסחים ד"ג ע"ב) לעולם ילמוד אדם תורה אפי' הלא לשמה טעמו בלדו שמתוך שלא לשמה בא לירי לשמה ולריך האדם למהר תיקן זה ה"י יקיים בו דבר זה שיעזו חז"ל ואמרו בא לירי לשמה מי יודע אם יש לו זמן על צד זה פן ח"ו יקדמנו ב"ה אחר כדכתיב ירמ' :

(יִימֵי' מ"ו) קִרְן מִלְפָּנָיו בֶּאֱזָר וּכְתִיב (קֹהֵלֶת א') דֹּר הוֹלֵךְ וְדֹר בָּא וּכְתִיב (שֵׁם) חֲרַחֲשׁ הַשֶּׁמֶשׁ וְכֵן הַבֹּשֶׁם כְּאִשֶּׁר הוֹסִיר שְׁלֵמָה הַמַּעֲשֶׂה (שֵׁם י"ב) לִזְכוֹר אֶת הַבּוֹרָא עַד אֲשֶׁר לֹא חֲחָךְ הַשֶּׁמֶשׁ וּגו'. כִּי עֵינֵינוּ לִימֹד הַהוֹרָה לְרִיךְ לְשִׁמָּה לְלַמֹּד ע"מ לְשִׁמּוֹר וּלְעִשׂוֹת וּלְקַיֵּים וְחֲרַחֲשׁ כּוֹנֵנָה הִל' הֵן הַדְּבָרִים . וְהוּא שְׁלִימוֹת הַמִּנּוּחַ וְכִרְמֵנוּ בְּשִׁשֹּׁן הַכֶּנֶה שִׁכְרֵנוּ אֶת אֲשֶׁר יִבְיָאוּ שִׁחְשֹׁב קוֹדֵם הַלִּימּוֹד בְּמַחֲשָׁבָה נְכוֹנָה וְזֶה שֶׁמִּכֵּן אִ"ל לְלַמֹּד לְשִׁמָּה , בְּלִי שׁוֹם כּוֹנֵנָה זֶה . וְכֹאֲשֶׁר הוֹרָא רֹא אֶתְּנוּ לֹזֶה מוֹרִינוּ הַגְדוּלִים בְּחִזְרוֹת וּבְחִכּוּדֹת וּבְחִכּוּס יְדִידֵי הָרֶב הַחֲסִיד מוֹפֵ"ה מו"ה יִשְׂרָאֵל בַּעֲשׂ"ט זַלְלָה"ה כּוֹנֵנָה רָאוּ' בְּלִימּוֹד לְשִׁמָּה לְדַבֵּק אִ"ע בְּקִדּוּשָׁה וְטִהָרָה עִם הָאוֹחִיּוֹת בְּכַח וּפִעֻל בְּדִיבּוּר וּבְמַחֲשָׁבָה לְקַשֵּׁר חֶלֶק מִנֶּכֶד' חִי' בְּקִדּוּשָׁתָה נֶר מְלוֹה וְחִזְרוֹת אֹרֹחַ הָאוֹחִיּוֹת הַמַּחֲכִימוֹת וּמַשְׁפִּיעִים שֶׁפֶע אִירוֹת וְחִזְרוֹת אִמִּיּוֹת נִלְחָמוֹת . וְכֵשֶׁבֶל לְהַבִּין וּלְהַתְדַבֵּק בְּהָאוֹחִיּוֹת הַקְדוּשִׁים יוֹכְלוּ לְהַבִּין מִחוּךְ הָאוֹחִיּוֹת מִמַּשׁ אֲפִילוֹ עֲתִידוֹת וּלְכֵן נִקְרָאֵת הַחִזְרוֹת מֵאִירֵת עֵינַיִם שְׁמֹאִירֵת עֵינֵי הַמַּחֲדָבֶק בְּהֵם בְּקִדּוּשָׁה וּבְטִהָרָה כְּמוֹ הָאוֹחִיּוֹת שֶׁל אִירוֹת וְחִזְרוֹת וּמִלְדוּתֵי מִיּוֹם שֶׁהִכְרַתִּי בְּדִבְקוֹת הָאֵלֶּה עִם מוֹרֵי יְדִידֵי הָרֶב מו"ה יִשְׂרָאֵל תַּלְמִיד הַגִּ"ל יִדְעָתִי נֶאֱמָרָה שֶׁהוּא ה' הַהִגְיוֹתֵינוּ בְּקִדּוּשָׁה וּבְטִהָרָה בְּרוּךְ חֲסִידוֹת וּפְרִשּׁוֹת וְחִכְמָתוֹ לְדִיק בְּאִמּוֹנָתוֹ יְחִי . דַּמְעָתֵינוּ גִּלְיָן לִי כְבוֹד ה' הַסֶּחֶר דָּבָר עַכ"ל הַס' הַגִּ"ל :

וְבִם' רִשְׁפִי אֵשׁ (אֵת פ"א) וְז"ל הַלּוֹמֵד ע"מ לְלַמֹּד מִסְפִּיקֵין בִּידוֹ לְלַמֹּד וּלְלַמֵּד כו' . (אֲבוֹת פ"ה מ"ה) רַ"ל מִי שְׁלֹמֵד ע"מ לְלַמֵּד לְאֲחֵרִים כִּי אֵלֶּל עֲלָמוֹ הוּא בִּיטֵל לִימּוּדוֹ כִּי לְרִיךְ לְלַמֹּד דְּבָרִים אֲחֵרִים אִם יוֹתֵר בְּמַהֲרֹת וּגְדוּלוֹת וְעַכ"ל בְּשֶׁכֶר שֶׁמִּבְטֵל דַּעְתוֹ וּמִקְטִין אִ"ע כְּדִי לְלַמֹּד לְאֲחֵרִים זֹכֶה וּמִסְפִּיקֵין בִּידוֹ לְלַמֹּד גַּם לְעַלְמוֹ וּלְלַמֵּד כְּנִ"ל מִה שֶׁאֵין זֶה בְּכַח אֲנוּשִׁי לְכַאוֹרֶה רַק מִהַשְׁמִים יִסְיִעוּהוּ . וּבִדְרָךְ פְּנִימִי יוֹתֵר שִׁלְמוֹד ע"מ לְלַמֵּד לְכָל הָעוֹלָם שִׁמְשִׁיךְ בְּחִי' הַדַּעַת לְכָל בָּאֵי הָעוֹלָם כְּדֹאִחָא בְּמִדְרַשׁ [וְיִקְר' פ"ב ס' ה' . שֶׁהַסֵּ"ר פ"ד ס' כ"ד] שֶׁרָא אֲמֵנוּ ע"ה ע"י שְׁגִדְרָה אִ"ע מִן הָעֲרוּה בְּמִלְרִים נִשְׁמָרוּ כָּל הַנֶּשֶׁם מִן הָעֲרִיּוֹת , וְכֵן יוֹסֵף הַלֵּדִיק . אֲבָל בְּחִילָה הַלִּימּוֹד קוֹדֵם שִׁיטֵב עֲלָמוֹ לְלַמֹּד . יִדְבֵק עֲלָמוֹ בְּפִנִּיּוֹת הַחִזְרוֹת וְיִהְיֶה מֵאוֹד בְּתַשּׁוּבָה וְיִירָא וְיִפְחַד לְנַפְשׁוֹ אֲוִלִי הוּא חִי' . מֵאוֹתָן שֶׁהַחִי'ק לִעֻקָּתָה עֲלֵיהֶם אֵל חֲגֵנוּ בִי . וְזֶה (אֲבוֹת פ"ג מ"ט) כֵּל שִׁרְאֵת חֲטָאוֹ קוֹדֵמָה לְחִכְמָתוֹ . חֲטָאוֹ דּוּקָה וְלֹא חֲטָא . רַק שִׁפְחָד מִחֲטָאוֹ קוֹדֵם שִׁתְחִיל לְלַמֹּד חֲכָמָה הַחִי'ק . אִיז חֲכָמָתוֹ מִחֲקִיּוּמָה . כְּמֵאֲרֹז"ל (בְּרִכּוֹת ד"ב ע"ב) עַל חֲסִידִים הַרְאִשׁוֹנִים שֶׁחֲרָטָן מִחֲבִרְתָּה . וְהוּא ג"כ מִשְׁחֹז"ל . (אֲבוֹת פ"ו מ"א) שְׁנֵי חֲכָמִים בִּלְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה כִּי לְכַאוֹרֶה קֶשֶׁה מִה לֹא לְהַזְכִּיר שְׁמוֹת הַחֲכָמִים רַב וְשִׁמְעוֹן הִי' לוֹ לְלַמֹּד סָתֵם דִּינֵי הַגִּמ' , זֶה אֲסוּר וְזֶה מִתּוֹר . וְכִיּוֹלָא בִּזָּה וְחֹז"ל שְׁנֵי לָנוּ גַם שְׁמוֹת הַחֲכָמִים בִּלְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה . וְהֵיכֵן לְהוֹרֹת לָנוּ דֶּרֶךְ הַיֶּשֶׁר לְפִנּוּי ית' שְׁבָרוֹךְ הוּא שֶׁבָחָר בְּהֵם מִחִילָה וְאֲח"כ בְּמִשְׁנָתָן . וְכֵן אֲדָם הַלּוֹמֵד לְרִיךְ לְדַבֵּק עֲלָמוֹ מִחִילָה לְשְׁמוֹת הַחֲכָמִים וְיִפְחַד לְנַפְשׁוֹ כְּמֵה רְחוֹק מֵאוֹד מִן הַחֲכָם הַגִּ"ל בְּחִי' הַחִי'ק שְׁלֹמֵד דְּבָרֵינוּ וְאֲח"כ יִלְמּוֹד בְּטִהָרָה לְדַבֵּק עֲלָמוֹ בְּשׁוֹרְשׁוֹ וּבְפִנִּיּוֹת הַחִזְרוֹת . וּבְשִׁבְלֵי לְלַמֵּד בְּחִי' הַדַּעַת וְהַחֲכָמָה לְכָל בָּאֵי עוֹלָם . וְזֶה מִסְפִּיקֵין בִּידוֹ וְכַנ"ל עַכ"ל :

וְשֵׁם (בְּאוֹת ל"ב) חִי' אֲדָם מִקְדָּשׁ אִ"ע מַעַט מִלְמַטָּה מִקְדָּשֵׁין אֶתְּנוּ הַרְבֵּה לְמַעֲלָה (יוֹמָא ל"ט) הֵיכֵן תִּרְחִי לְמַעֲלִיתָא כִּי קִדּוּשָׁתָהּ שֶׁמִּקְדָּשׁ לְמַעֲלָה אֵין עֵרֹךְ לָהּ לְקִדּוּשָׁתָה הָאֲדָם מִה שְׁמִקְדָּשׁ אִ"ע מִלְמַטָּה וְגַם הוּא מַעֲט . וְהוּא הָאִירוֹ לְפָנֵינוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה הֵיכֵן בְּדְבָרֵינוּ מִחֲתוּמִים לְשִׁמּוֹר אִ"ע מִכ"ד רַע הֵיכֵן פֶּגַם הַבְּרִית וְהָרָא' וְהַשְׁמִיעָה וְעִי"ל אֲחִיר לְכֵם בְּעוֹה"ב זֶה דְּבָרֵינוּ עֲלִיוֹנִים הַחִזְרוֹת וְתַפְלָה שֶׁהָאֲדָם עוֹשֶׂה אֵין בְּרִשּׁוֹתָהּ שֶׁל אֲדָם לְהִיַּשִּׁיר דְּרָכָה רַק לְד' הַיְשׁוּעָה :

וְבִם' זֶה זְכוּרֵנוּ לְפ' שׁוֹפְטִים ב' חִי'ל וְהֵנָּה הָאֲדָם הַשֶּׁלֶם בִּירְאָתָה שְׁמִים מִזָּב לֹא לְלַמֹּד **הַרְבֵּה**

הרבה כראוי לו רק לצורך מלוא עובדת. וכן לשמור בריאותו וכיוצא בזה יבטל. ר' מי שאינו שלם עדיין צריך בכל פעם להיחשב ציראח שמים אפילו באמצע דברי תורה וכן לפשפש במעשיו בכל עת כי אף ע"י התורה אפשר לבוא גאולה יותר כיון שהוא מלוכלך ואין התורה שלו טהורה מכל היג ופג' אחרת. וגם שמעתי מאת הרב מניקלשפורג בק"ק שינאווי. כי האדם שנפל ממדרגה והוא לומד ואינו מיישב עצמו בכל עת בדביקות הבורא פי' לזכור בעילת כל העילות שהוא מלא כל הארץ כבודו וליבוש ממנו הגם שטוב שיהי אוחזות הו"ס ב"ה לנגד עיניו זה טוב יותר לאדם לחשוב בעילות המיוחד שמו הגדול שם הוי' ואם אינו חושב כן בכל עת כשנופל ממדרגה קשה לו לקום והבחי הטעם כי ע"י התורה נוסף על אשר הוא עולמו רצון הבורא ב"ה גורם לקשר אדם בשאריו ואם לומד בלא יראה מקשר א"ע בעולם שפל מאד מקום מלוש מאד כבוד שמים וקשה לו להתגבר מקשורו לעלות למעלה יותר ונשא"כ אדם שיש לו מדרגה שיש י"ם בלבו הגם שלומד סתם אינו מוזק לו כי בודאי שלומד ציראח שיש בלבו אעפ"כ טוב להתגבר יותר עכ"ל :

ובס' נתיב מלחמה שביד אמונה ח"ל ולמוד חמשה דפים גמרא עם רא"ש כאשר זוהר רבינו אלימלך זלוקללה ואמר ששני דפין גמרא עם רא"ש מועיל יותר מן הסענית עכ"ל :

סליק פרשת לך

פרשת וירא

והנה שלשה אנשים נצבים עליו וכו' ופירש"י ז"ל אחד לרפאות את אברהם וכו' ואחד להפוך את כדורם והקשה תותנו הה"ק ר"י מראווייל ז"ל מפני מה בא זה המלאך של הפיכת סדום אלל אברהם אבינו ע"ה. ותיירך על דרך דחיא בגמ' מגילה (ד"ו ע"א) לא נמלאה ירושלים אלא מחורבנה של נור. דזה לעומת זה עשה אלהים. והנה ענין סדום הינה הקליפה להשביט אורח. כמ"ש חז"ל במדרשים וסנהדרין דק"ט ומדתו של אברהם אבינו איש חסדו ה' מכניס אורחים בהתגדות לסדום וכל העושה מלוא אחת קונה לו פרקליט אחד (אבות פ"ד מ"ג) וכבר מלאך מאותו המלוא. והנה אז בשעת חליו ונפשו חשקה לעשות מלוא זו כברא ממנו מלאך שהי' מדתו חסד ההפך ממדתו של סדום ולכך אמרו ואחד להפוך את סדום. (ס' ראשי בשמים פרשת לך). וסיים וזו שביקש אברהם שיאכלו אלו כי ע"כ עברתם על עבדכם. כלומר דאל"כ מה היה צריך לשליחות המלאך של הפיכת סדום אלל אברהם וק"ל. ועד"ז יובן ג"כ מ"ש הקב"ה המכסה את מאברהם את אשר אני עושה בו. כי מאברהם ה' זה הדבר מעשה הפיכת סדום וא"כ צריך אני לגלות לו דבר זה והבן : *

ישכס

(*) בס"ם תולדת יעקב יוסף ח"ל שמעתי ממורי [רבינו אבנעש"מ זלוקללה"ם ז"ע] ביאור גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני השכינה (שבת דקכ"ז ע"א) והקשה והעולה פעמים של הכנסת אורחים הוא ביטול תורה או ספורי ל"ה וכו' מ"מ גדולה הכנסת אורחים עכ"ל :

ובס' זכרון זאת (פ' מטות) ח"ל יעש משה ואלעזר הכהן כאשר זוהר ה' את משה. י"ל בשלמא יעש משה ירחא אבל מה אשמיטין שעשה אלעזר כאשר זוהר לקבל המכס מהם. וי"ל דהנה פירשנו על מה שאז"ל (ברכות ד"י) : הרואה ליהנות יתנה כחלישע והרואה שלא ליהנות אל יתנה כשמואל הדמאי. א"ע לא יאמרו כלל כיון שמואח להתנהג כנ

[וישבעם אברהם בבוקר. שמעתי אומרים בשם הימים חסידא ופרישא איש אלקי הרב סגדול מו"ה יוסף אבד"ק נעמריב. והו חורף דבריו. דהנה על פי הרוב השני ילדות הם הכל שמבלה אחס בהבלי עוה"ז ובחאות וכשכא הימי חקנה או מתנחם על הרעה שעשה בילדותו ועושה תשובה. ושמעתי בזה"ל עלה טובה אך יגביה הימי' ולילות שעשה בהם עבירות ומונחי' בחושך בין הקליפות הוא שיחשוב בדעתו ויזכור באיזה חשק שעשה עבירה פלוני או באיזה חשק והתלהבות הי' נעור כל הלילה ושחק בקליפס יקח אותו חשק והתלהבות ויהי' נעור כל הלילה בלימוד תורה ועבודה וגמלא בה'ילה שהי' נעור לעבירה היא נעשית מרכבה לקדושה ובה מעלה אחת, ועל דרך זה בכל עבירות ישמע חכם ויוסף לקח ויבין מדעתו וידע שגם לדיק גדול מילדותו. א"א שיהי' שני הילדות לשמו ית' בלי אחת פניה וכשרוה לעשות תשובה שלימה להגביה השני הילדות לתתחרט עליהם ולעבוד עמם לית' כ"ל אז מעלה אחת ג"כ לית' עם הימים שעבד בהם לשמו ונעבה מהם זכיות כשעושה תשובה מזהבה וז"א וישכם אברהם בבוקר היינו שלא המתין עד זקנותו לעשות תשובה ולהקין הימים שלא עבד בהם כראוי אלא בבוקר בילדותו השכים ויחנש את חמורו החומר שלו הי' חובש שלא יתן לו תאוות ויקח את שני נעריו היינו הימים ושנים של הילדות עמו עם הימים שעבד בהם לית' ועשה מהם זכיות ע"כ דברי פה קדוש זוללה"ה:] (ספר אמתת בנימין. קהלת ו')

וירא את המוקים ברחוק. יש לדקדק מפני מה לא הי' לו קפילת הארץ כי מלינו אפילו בעבדו אליעזר שהי' לו קפילת ארץ (בהירין דל"ה). ויש לפרש שכונת אברהם אבינו ע"ה מה שאמר שבו לכם פה עם החמור הי' בשביל זה שראה שלא היה לו קפילת הארץ והבין שהוא בעבור נעריו שהלכים ומשום זה אמר להם שבו לכם פה וכו'. ואח"כ ראה ג"כ שהוא רחוק ממנו. וחשב שהטעם הוא משום שיחשק לא ידע מזה. וכשאמר ליתחק א' יראה לו השם לעולם בני. כחייב ויבואו אל המקום אשר אמר לו הי'. פירוש שהמקום בא אללם והיא קפילת ארץ: מפי חותמו הרב הק' ר"י מראדוויל ז"ל: (ס' ראשי בשמים ומה"ק ר' ישעי' ז"ל האבד"ק פראגא)

פרשת חיי שרה

ותאמר אל העבד מי האיש הלזה החולך בשדה לקראתנו וגו'. היינו רבקה אמתו

כמו שרואים. ועוד בשלמא ליהנות יחא שאשמעינן שמויתר משא"כ שלא ליהנות ודאי שמויתר. ואם אי אפשר לו בלא זה ודאי חסור לו שלא ליהנות כידוע [ו"ד סי' רנ"ה סעי' ב' יעו"ש]. אך נראה דהנה כונת אלישע הי' כדי שתעשה מלוא על ידו בהגאחו והוא כאלו הוא עשה ליה. וראי' לזה גבי נעמן שעדיין הי' אז עכו"ם וחסד לאומים חטאת לא ראה ליהנות. וזה אמרם הרואה ליהנות יהנה כאלישע להיות כוונתו כאלישע. ולפ"ז הי' שגריך דוקא ליהנות ע"כ קאמר אעפ"כ אם יראה שלא ליהנות מותר כשמואל הרמתי. ודוקא אם הוא כשמואל שאין לריך כ"כ. וזה י"ל כאן הגם שאלעזר קיבל מהם אשמעינן שכונתו הי' כאשר ראה הי' את משה טיקוים רגונו ית' לא להגאחו. וכמו שמשנה ודאי היתה זאת כוונתו כי לא קבל הוא מזה:

ובס' אמרי קדוש אות (קט"ו) וז"ל אמר [הה"ק ר' אורי מסערעליסק] הזכיר להיות על שלחנו אורח בכל סעודתו אז אפילו אוכל כל שבעה כגוי גמור מ"מ נחשב כאילו כיון כל כונת האר"י ז"ל ובתנאי' שלא יאכל עם אשתו ובנותיו על שלחנו:

אמנו ע"ה ראתה עמו המלאך גבריאל (עדה"כ והאיש גבריאל) והיא בחי' גבור' (זהר בראשית פ"ו) ושאלה מי האיש וגו' לקראתו ויאמר העבד הוא אדוני. היינו המלאך. וחקק הציף וחתכם היינו לקחה אוחיות לעי"ף נטריקון עמך ישראל לריבין פרנסה בזו הטענה היתה מכסה כל מיני דינים והסירה מעל בל"י ע"כ : (הובא בס' בחרת המיס' פ' דברים. בשם הרה"ק דהגיד מולאטשוב זזה"ה) *

פרישת תולדות

ויעתר לו ופרש"י אינו דומה תפלת לדיק בן לדיק לתפלת לדיק בן רשע לפיכך לו ולא לה עכ"ל רש"י ועמד ע"ז בדיוק אומרו לפיכך אשר נראה כמיותר וביאר כי מצוה רב' (תענית דכ"ה :) גבי עמוד ר"א ולא נענה ועמד ר"ע ונענה לא שזע גדול מזה רק שזה מעביר על מדותיו וזה אינו מעביר על מדותיו היינו כי יש לדיק הולך קדוש מבטן אמו וא"ל לעבודת היות גדולה לקדושה וטהרה וישנו אשר נולד עם כל המדות רעות וישבר את כל המדות לטוב בהפכיות ולז"א לא שיה גדול מזה כי זה עושה כל המעשים הגאונים וכוונתו כן חזרו רק בזה ה' לריך יגיעה ולזה שכתב דאחי ממילא ולז"א רש"י וז' :

(*) ותי"ש בס' בחרת המיס פרשת דברים (מהה"ק ר' לצי הכהן זללה"ה מרימנאב) וז"ל שמוע בין אחיכם ושפטתם לך תוה"ק מלמדת אותנו בזה איך לקיים והאזהר לרעך כמוך והוא שגורא להשלים לאחרי"י מה שיחסר להם למען יוכלו להתפלל בשמחה ובמחשבה טהורה אם בממון נשלים בממון ואם א"ל לנו להשלים בממון איז נתפלל להש"י והוא ישלים החסרון וזה עיקר אהבה ישראל לעזור איש את אחיו בחסרון הפרנסה. כי באם יעזור לו בפרנסה יתמעטו אללו ג"כ המעטות לעבודת הבורא ית' וזה שמוע בין אחיכם היינו לשמוע לאחיכם מה שחסר להם איז ושפטתם לך תוכלו לרין אותו לכף זכות ובאם איך יודע מלכו בעסק פרנסתו איך תוכל לדונו כי אולי לזאת אינו לומד בהסמך ואינו מתפלל בכונה מפאת טרדת הפרנסה :

ובס' כתר שם טוב וז"ל או יאמר הכבוננו וגו' (ירמ' ס') מקושי פרנסו' של שנים אלו משנים קדמונים ע"כ ותשנה עלינו דווקא גיה כו'. אע"ג דאמר בת"ז תיקון ו' לוחין הב פרנס' זה ה' בשנים ההם שפרנס' ה' בשו"ש משא"כ עתה ע"י מעינות פרנס' א"ל לעבדו ית' להחיות בנינו לתלמוד תורה ע"כ תנוק' של בית רבן התפללו עבור אביכם ואמותיכם שיזכו לגדלכם לקורה ולחופה ולמע"ט עכ"ל :

ובס' בת עין (להה"ק ר' אברהם דוב בער זללה"ה מאווריעט) פ' במדבר וז"ל וכש"א דבעש"ט זזה"ה שמה שאחז"ל (אבות פ"ג מט"ז) ומורה פרוסה על כל החיים פרוסה הוא מלשון ע"מ לקבל פרס ופי' פרס מלשון פרנסה וזהו מורה של פרנסה היא על כל חי שמבקש פרנסתו ונטרד מאד ואין לבו פנוי לעבודת ה' עכ"ל. ובס' אור לשמים פ' בראשית וז"ל שמעתי מכאדמו"ר מו"ה יעקב יצחק זללה"ה מלובלין פ"י הגמ' (חגיגה ד"ט:) יאי עניותא לישראל כבדוהו סומקא [כז"ל] לסווא חיוורא וכו' הוא ז"ל דהיינו בעת שמוליכין הסום למסור אז נותנין הרסן בכתו ומקשטין הסום ליפותו שיקפלו עליו זבני אבל בעת שעומד בביתו אז מוהירין ממנו הרסן וקשרין אותו באבוס וסומקין לו תבן ומספוא לאכול וזה שדימ' הגמ' העניות לישראל כסום דהיינו בעיני כל האומות נה' נרצין כעניים כדי שלא יקטרגו עלינו אבל בביתנו יהי' לנו כ"ט כמו המשל של סום עכ"ד :

ז"ל ויעתר לו ה' אינו דומה תפלה לדיק בן לדיק תפלה לדיק בן רשע לפיכך לו ולא לה . היינו כי זה לדיק לכתב תפלה לו כי תפלה לא בינינו נאמר וגדול ההנה מנינו יוקר מירא שמים (ברכות ד"ח) . ולזה לא הולך לכתוב לה רק לו כי תפלתו קטנה היתה מתפלתה יען כי דרה בין רשעים ונתגדלה בין רשעים ועכ"ל ידעה להתפלל בקדושה וטהרה . ובנו ה"ל הקדוש והטהור ר' בראב"ל ז"ל מקרעמינין עמד ע"ז בדיוק כי למה זה נאמר ויעתר לו ה' ויהר רבקה אשתו כ"א עיקר התפלה היתה על ההריון ממילא מובן אם נאמר ויעתר לו ה' הכוונה קבלת התפלה וממילא נתעברה אשתו , אולם הכוונה דרוע אשר יחזק טולד בנשמת מוקבא וכמ"ש ב"ר חז"ל ה' בראשית י"ח פסוק י' וע"י העקדה ה' לו נשמת דבר להשפיע ועפ"י מובן למה נמלא בחדש יוסף עקרה מבצנה אשר בפסוק נבחו זה לזה בברכה לא יח' כך עקר ועקרה ובצנה עקר (דברים ז') רק זאת מודע סדר הגלגולים ולפעמים נקבה חסוד גבר כי בצבת הגלגול נשמת נקבה תבוא בזכר [ע"י בפיט לקדושת כתר למוסף יוס' א' דר"ה וס' איתא ויתרעש הכסא (המאסף)] כאשר "יתרעש" הגלגל "יתרעש" החומר לבוא בגלגול שני ושלישי ואם נקבה אשר תסובב גבר שני נקבות אינם מולידים רק ע"י מעשי הטוב מחליפין הנשמה ולזה ליתאק החליפו הנשמה לפיכך לו ולא לה כי יחזק ה' לדיק לאותו דבר ולא רבקה עכ"ל ודפ"ח . (ס' ר"ן דאורייתא בשם ה"ק ר"מ מלמטשיב זולקל"ה) :

עקב אשר שבוע אברהם בקרלי . שמעתי מפ"ק של מ"ו מחותני החסיד מפורסם בזינא קדישא ז"ל ה"ק ר"מ זל"ה שפירש דברי חז"ל (יומא דכ"ח ע"ב) מה שאמרו קיים אברהם אבינו כל התורה כולה עד שלא ניתנה שנא' עקב וגו' , שדקדק הוא ז"ל וכי מאחא טעם הודיענו ז"ל את כל זאת ומה יאל לנו מזה , והש"ס ז"ל כי באמת הודיענו בזה גודל מעלת התורה והנאות כי הנה יש להבין מהיכן בא זאת לאברהם אבינו ז"ל שמעלנו יצין לקיים כל התורה החוקים והמשפטים קודם צליטתו . אך הוא כך כי הלא נודע שמספר הזריג' ממות התורה הנה כנגד האיצרי והגד' שבאדם רמ"ח מלות עשה כנגד רמ"ח אצרי' וס"ה מלות ל"ח כנגד ס"ה גידין והוא כמו שיש בהגוף רמ"ח אברים וס"ה גידים גשמיים אשר חיותם הוא ע"י מאכלים ומשקים שהאדם אוכל ושותה כן יש להנשמה רמ"ח אברים וס"ה גידים רוחניים וחיותם ע"י קיום רמ"ח מלות עשה וס"ה מל"ה , והנה מזה ראי' כיון שהגוף מעלנו הוא מתאוה לכל דבר מאכל ומשקה להחיות אח גופו כמו שנראה בחוש שלא נמלא שום אדם שה' לריבין להורות לו ענין אכילה או שת' רק מעלנו יבין ויבקש למלאות חסרונו , ואפי' תיטק בן יומו מעלנו הוא מכיר לער רעבון נפשו וצובה ולועק עד שיתן לו די לרכו , ותיקח מחלב אמו תשקה , וכאשר נתגדל מעלנו ומוסף בו כח האכילה אז מעלנו חוטף כל מאכל אשר יאכל בחשק גדול , וכמו כן ה' ראוי לכל איש מישראל להיות מעלנו תאב ולבו יחשק לקיום המלות להחיות נשמתו . אך מה שאנו רואים שלא כן הוא . הסיבה הוא מתמת גודל עכירות חומרו כי זהו הגורם טימטוס לבדו ושכלו . מלהשכיל ולהבין זאת . אמנם אברהם אבינו ז"ל אשר בתכלית הזיכור וכמו שאמר חז"ל גדרים דל"ב , בן שלש שנים הכיר את צוראיו . גם מורכך מאד ונלך כבשן האש ע"י נמרוד כדורע . לזה לא היה לדיק ללימוד התורה והמנות רק מעלנו ה' נטבע בטבעו כאשר ראה שכל לידו איזה מנו' נתגדל בו חשקה הלב לקיומו ודג שור לקיומו להחיות נפשו ולזה הטיב קיים כל התורה עד שלא ניתנה עכ"ל פח"ח יולק שפתו : (דברי משה משפטים)

ורבם' דודאים בשדה ופתחן ז"ל שמעתי בשם המנוח הדיק מ' מברלי זל"ה . קיים אברהם כל התורה כולה ואפי' ע"ת וקשה מנא ידע אברהם לקיים התורה עד שלא נתנה לו ואמר הדיק ה"ל שטודע (שבת דל"א) מהלל שלמד לגר כל התורה במה שאמר לו

לו ואהבה לרעך כמנך מה דסנאי לך לתכרך לא תעבד ופירש הוא שיהיה תמיד דביק לרעך הוא הקב"ה ותאהבו אותו תמיד וכשתראה שאם תרלה לעשות איזה דבר תוסיף לך דביקות ואהבה תדע שזה הוא רעון ומלות הבורא ית' ואם תראה שאם תעשה איזה דבר תפסיד אהבתך ודביקתך אזי תדע שזה עבירה ולא תעשה וז"ש מה דסנאי לך לתכרך לשון חיבור תדע שהוא עבירה ולא תעבוד והבן ומה ידע אברהם לקיים כל התורה שהשקיל מה שמוסיף לו אהבה הוא מלוא ומה שמפסיד אהבה הוא עבירה עכ"ל:

ויקרא אותו שבעה ע"כ שם העיר באר שבע עד היום הזה . לכאורה תמוה מאד הלא גם ב' וירא כתיב ע"כ קרא למקום ההוא באר שבע כי שם נשבעו שניהם והאיד שם ע"כ וכאן ע"כ . אם מזה . אין מזה . וגרסה בפעוה"ש דהנה איתא שה' קיערוג על כריתות ברית עם אבימלך כמ"ס (בתדא"ר פ"ו) ובמדרש (ב"ר פנ"ד ס"ה) וע"כ נסע יעקב משם כמ"ס במדרש ולכאורה וכי נעלם זה מלחך אך הוא עשה מלות כבוד אב בזה וידוע בהדרת פני זקן מעוררים עליו זקן מלא רחמים כמ"ס (דניאל ז') ועתיק יומין יתיב לבסוף כהלג חיזור כו' כ"ל ששמעתי מהרב המגיד ר"ם מזלזלסוב ז"ל (*) כן בביבד אב מעוררים חכמות ית' שורש כל מדותיו ית' ע"כ . א"א קרא באר שבע אבל לא היה ראוי להיות קיום לשם הזה כיון שלא היה כראוי וכוון . וכאן ויקרא אותו שבעה לשון דוכרא השפע לשבע מדות החכמה הנקרא אב כי כולם בחכמה עשית כדאיתא בשם הפרדס וזה ע"כ שם העיר באר שבע עד היום הזה כיון שבעה טוב בזה . משת"כ הראשון לא היה עד היום הזה . כו' עיי"ש : (ס' דברי אמת . וזאת זכרון לפ' ולא.)

ועשה

ובס' דברי משה פ' קדושים פ' וז"ל כי הנה נודע לכל הבאים בסוד ה' שכל מלוא ומלוא אשר ליומי הש"י ב"ה הגם שמעשה המלוא הוא מעשה גשמיית . אך שרשה היא רומז בעולמות העליונים ועיקר טעם קיום המלוא הוא לעורר השורש הזה שזאת המלוא רומזת אליו . ולהמשיך עליו קדושה מהשורש הזה אשר אותה המלוא רומזת וזה ג"כ נודע כי שם כל מלוא ומלוא רומז על שורש המלוא הזאת :

וידעו פ' שאנו אומרים בה רבבה שאנו מברכי' על כל קיום מלוא אשר קדשנו במלואי' ר"ל שהש"י ב"ה קדשנו בזה שהגם שאנו עושים מעשה גשמיית . אך לפי שכיוונתי הוא לקיים מלואותיו ית' שנוי בזה אז נחשור שרשה בעולם העליון להשפיע עליו קדושה משם . ויזכר גם מלוא הזאת של כיבוד אב ואם הגם שהוא מעשה עבדיות שגם האומות מקיימין בן מכל מקום ליומי השם ית' בו כדי שעי"ז יומשך עליו משורשה בעולם העליון משת"כ כהיינו עושים בלתי ליומי ית' לא נחשור שורש כלל וזה פ' מאמרים ז"ל (ב"ק פ"ז) אינו דומה מלוא ועושה לשאינו מלוא :

והנה שורש של המלוא הזאת היא הלא נודע כי תכלית האדם שיהא שלם בבחי' המוח ; כאשר כבר הארכנו בזה במקומות הרבה . וזה ג"כ נודע כי תלת מוחין חכמה ובינה ודעת ושרשם אינם רק בבחי' מוחין חכמה ובינה כי מוח ה' הוא רק כללות שני המוחין יחד , והנה המוחין ה"ל הם מכונים בשם אבא ואמא והוא כי כמו שהאב והאם שבאדם מהם נולד הבן וגם הבת . כן על ידי תרין מוחין ה"ל נשתלשלו כל המידות בעולמות כי ממות החכמה נשתלשלו קו ימין של המדות שהם בבחי' חסדים , וממות הבינה נשתלשלו קו שמאל של המידות שהם בבחי' גבורות לפי שמוח בינה ממנה דינין מתעדין . וזהו שורש המלוא הזאת כי ע"י קיימת המלוא הזאת בזה אנו ממשיכין עליו קדושה מהימין שבעולמות העליונים

ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי והביאה לי ואכל'גו' ותעש אמו מטעמים כאשר אהב אביו גו' ותקן את המטעמי' ואת הלחם אשר עשה ביד יעקב בנה כו' ויהי אך ילא יעקב ועשו אחיו בא מלדו ויעש גם הוא מטעמים לרדך להבין הלשון מטעמים שאמר הכתוב ולא כחצי מאכלים או מעדרים וכראש עפ"י דה"י במדר' (וטי' שוח"ט מזמור ק"ו) וימירו את כבודם בחציית שור יכול בשור עליון ח"ל שור אוכל עשב ופירשו ז"ל ר"ל כמו ששמעתי בשם הרב החסיד בויז' קדיש' מו"ה יחיאל ביכל מולאטשוב על פסוק (ישעי' נ"ה) כי כאשר ירד הגשם והשלג לפי שכל דבר הבא מעולם העליון לרדך לחזור למקורו הק' אחר שעושה רצון הבורא וע"ז אומר ושמע לא ישוב כי אם הרוח את הארץ כו' ר"ל אחר שעושה הגשם שליחותו חוזר למקומו העליון. ומטעם זה לרדך כל אדם המשכיל לראות בעין שכלו איך יתקן את כל מאכל אשר הוא אוכל לעלות את

העליונים להויתנו שלימים בחכלית השלימות שטי"ז יהי כל עבודותינו בעבודתו ית' בשלימות כטוע עכ"ל :

ובם' ראשית חכמה שער הקדושה (פט"ו) הביא דברי זהר בשלח (דס"א ע"ב) ח"ל יחיר מכולא הוא מזונא. דחברייא אינון דמשדלי באורייתא דאכלי מזונא דרוחא ונשמחא ולא אכלי מזונא דגופא כלל והיינו מאחר עילאה יקרא על כולא. ואיקרי חכמה בגיני כך חלים גופא דחברייא יחיר מבני עלמא דהא לא אכלי מזונא דגופא כלל ואכלי מזונא דרוחא ונשמחא ומאחר דתיקא יקרא מכלא ובגיני כך ההוא מזונא דיקרא מן דיקא. יחיר מכולא זכאה חולקיהון ה"ר החכמה תחיה בעליה זכאה חולקא דגופא דיכיל לאיתונא במזונא דנפשא עכ"ל לענייננו. ואין לפרש במ"ש בח"ח שאין אוכלין מזונא דגופא כלל שאין אוכלין כלל שהרי מצינו שה' אוכלין ואמר לקמיה ר' ייסא לא אחקין סעודתא בכל יומא עד דבעא בעותא. (פי' חפלה על מזונות) קמי קוב"ה אמר לא נחקן סעודתא עד די אחיהב מצי מלכא לבחר דבצי בעותיה קמי קב"ה הוי מחכי (פי' מחמין) שעתא חרא ואמר הא עידן דתחיהב מצי מלכא מכלא ולהללח אחקימו סעודתא ודא הוא אורחא דאינון דחלי קוב"ה דחלי חטאה עכ"ל. ואם היות שפי' בפי' שמות בזהר שהרשב"ע"ה וחזיריו עמדו ב' ימים בלי אכילה ע"י שהיו עוסקים בחזרה שלא היו יודעין אם יום אם לילה מ"מ ודאי אח"כ אכלו והי' ראוי שכיון שהתורה מזונא שלא יתפרנסו מהמזון הגשמי א"כ לרדך להבין מאי קאמר דלא אכלו מזונא דגופא כלל. אמנם פשט הענין כך הוא שהמזון יראה שהשפע העליון יהי' נשפע במזון הגשמי הזה שאדם אוכל לפי מדרגת נשמת האדם ואע"פ שיאכלו החכם והעם הארץ שיעור פת זה כזה או שיעור סעודה אחת כל אחד יושפע מזונו ממדרגת נשמתו ממקום שהוא אותו ועד"ז יהי' עז וגם או דק וזה מ"ש חלים גופא דחברייא יחיר מבני עלמא דהא לא אכלי מזונא דגופא כלל. והכוונה שאע"פ שיאכלו שיעור סעודה כמו שיאכלו שאר העם יהיה הגוף חלש מפני שהשפע הרוחני הנשפע במזון ההוא היא דק והוא מזון הגשמי כולו. עוד (שם) וז"ל ובודאי כי ע"י חפלה שהיו מחפליין על מזונם כמו שהעסקנו לעיל שהי' רבי ייסא אומר הא עידן די תחיהב מצי מלכא השפע הנשפע הי' דק ורוחני והיינו מצי מלכא שהוא השכינה שקבלה כבר השפע העליון מזון ח"ת להשפיע להם. משא"כ לשאר העם. וכן ע"י כוונה האכילה כדפי' לעיל : עוד שם והלחם הזה הוא גשמי שהוא לחם מזונם שעל ידו יסתפק גופם אבל יש בלחם ההוא רוחניות עליון שסעודה אחת ממנו יספיק לחם קיום לגוף שלש ימים וכיוצא ויש בו רוחניות להשכלת התורה וסודותיה ודאי זה שאמרו בזהר (פ' לך לך דל"ז ע"ב) בעינן כפר מרשא שאמרו לו לר' אבא שהמקום ההוא

את יצחק הקדוש שבו ויתן כח במקום העליון של אותו מאכל כגון ע"י אכילת בשר בהמה יתן כח במזל הנקרא שור וכן ע"י שאר המאכלים למזל הנקרא נשר כמ"ס (ההלים ס"ח) תנו עוז לאלהים כו' כי ע"י שאנו מעוררין את הכח העליון בא אלינו השפעות טובות מעילא לתתא וז"ל ותתן "את המטעמים" ואת "הלחם שהוא ר"ח של "את השמים" ואת "הארץ וגם ס"ט של הלחם אשר עשה" הוא אריות המר לפי שכל מי שאוכל בשר תאוו ר"ל כדי למלאות תאוותו ולא שם לבו אל רוחניות המאכל אז הוא ממיר כבודו של שור העליון בתבנית שור אוכל עשב. ח"ס יחזק ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי ר"ל שיטעם את המאכלים בכמות ישרות ומעלות כמו הטעמים שצורה שהוא יור המובחר מכל ד' בחינות ע"כ ת"א כידו' כך יעשה המאכלי' בכלל לא ולכל מאוד ובהכשר גדול וזהו כאשר אהבתי כמש"ל (ע"י צבעה"ט) וגו' לי יד מלמד שלימד אותו ה' הלכות שחיטה וה' דימי טהרה וזה לא ה' ידועה רק לרצקה אמונה ע"ה כמו שתרגום על פסוק ותתן את המטעמים ותסדר את המטעמים כו' ר"ל שלימדה ליטקב כל החכמות והטעמים שבו כדי שיתן בהם כח בקדושה של מעלה אבל בעשו נאמר בהיפך ויעש גם הוא מטעמים ר"ל שטעם הוא לפי דרכו שיתן כח לה"א ר"ל ויחזק הכין זאת כשטעם את המאכלים לכך אמר ראה ריח בני כריח שדה כו' וברכו בברכה שלימה אבל ממאכלי עשו לא ראה לטעום כלום וגם לא ראה לברכו עכ"ל: (ס' אילה שלוחה פ' גולדות מהה"ק מראפסין)

סליק פרשת תולדות

ההוא זוכה להם לענין התורה ואמר והאי' אורחא דילן בכל ליליא פלגותא נימיין ופלגותא עסקין באורייתא וכד' אגן קיימי בצפרא ריחי חקלא ונהרי מיאי נהרי לן אורייתא ואחייבתה בלבן עכ"ל. לעינינו. הרי בפ' כי ריחי חקלא היו מאירים להם סודות התורה. והטעם כי ע"י עסק התורה שהיו עוסקין במקום ההוא ה' הב"ה מוריד שפע רוחני בעשבים הים וע"י כך היו משכילין בחכמה וזה כדרך הזה במזון ת"ח יושפע בלחם ההוא או בשאר המזונות שפע מזון הנפש להשכלת התורה והיינו מה שפ' בהיקוים והעסקנו לשמו בשער אהבה. שהשכינה יש למי שמוריד לו מזון מגוף ויש שמוריד לו מזון הנשמה שהוא מזון התורה ואין לפרש שהוא מזון התורה לבדו שאם לא יאכל כלל ימות אלא הכוונה שרוב מזונו מזון הנשמה ואע"פ שאוכל הגוף כיון שהיא דק הנשמה היא הניזונת וגוברת בהשכלת התורה והגוף חלש עכ"ל:

ובס' אמחת בנימין (קהלת ז') ב' ע"ב ח"ל ולפי"ז ה"ה שיוכל להביא ע"י אכילתו בכוונה זאת אהבה וירא' בתוך המאכלי' כשם שיוכל להביא השכלות התורה במאכל וכשאוכל המאכלי' יבוא לו שכל חדש מה שלא ה' יכול לבוא לעולם בלתי אכילתו זאת ובזה פרשתי בזמן השירים מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים ור"ל שט"י התענוגים של המאכלים זוכה לאהבה יתירה כי הנוסף ה' ה"ה בתוך המאכל מלמעלה עכ"ל: [א"ה] עפ"י יובן היטב דברי הס' תפארת שלמה להה"ק מראדאמסק פ' יתרו ח"ל. וזה אמר דבצ"ש"פ כי כל מי שזכה להיות משוכני שבת נואכלי שלחנו הוא נותן בו סם חיים להיות בקרב רפואה להוושע מכל התאוות וגם פועל להבא להנחה בדין בקדושה וטהרה אשר מדרכי הרפואה ע"י בנ"א הוא רק להתרפאות מחוליו הקודם אך עורנו לר"ך שמירה להבא שלא יבוא ויתחור אליו ח"ו המולי ובזה יפה כח הלדק ע"י שולחנו הנקוד לקח לאדם שמירה להבא להגלל מכל רע כנ"ל.